

NOTA INFORMATIVĂ
la proiectul legii bugetului de stat
pentru anul 2024

CUPRINS

Introducere	3
I. Contextul macroeconomic.....	5
1.1. <i>Evoluția cadrului macroeconomic în anul 2023</i>	<i>5</i>
1.2. <i>Prognoza macroeconomică pentru anii 2024-2026.....</i>	<i>10</i>
II. Executarea scontată a bugetului public național în anul 2023.....	13
2.1. <i>Executarea scontată a veniturilor</i>	<i>14</i>
2.2. <i>Executarea scontată a cheltuielilor</i>	<i>15</i>
2.3. <i>Soldul bugetar al bugetului public național și finanțarea deficitului bugetar.....</i>	<i>17</i>
2.4. <i>Datoria de stat și deservirea acesteia.....</i>	<i>17</i>
III. Politica bugetar-fiscală pentru anii 2024-2026	18
3.1. <i>Politica fiscală.....</i>	<i>18</i>
3.2. <i>Politica în domeniul cheltuielilor</i>	<i>20</i>
3.3. <i>Politica în domeniul datoriei de stat pentru anii 2024-2026.....</i>	<i>22</i>
IV. Estimările bugetului public național pentru anii 2024-2026	22
4.1. <i>Bugetul public național 2024</i>	<i>22</i>
4.2. <i>Bugetul asigurărilor sociale de stat 2024.....</i>	<i>34</i>
4.3. <i>Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală 2024</i>	<i>34</i>
4.4. <i>Bugetele locale 2024</i>	<i>35</i>
4.5. <i>Indicatorii principali ai bugetului public național, 2025-2026.....</i>	<i>36</i>
4.6. <i>Datoria de stat și deservirea acesteia în anul 2024 și estimări pentru 2025-2026</i>	<i>37</i>
V. Proiectul bugetului de stat pentru anul 2024	40
5.1. <i>Veniturile bugetului de stat</i>	<i>41</i>
5.2. <i>Cheltuielile bugetului de stat</i>	<i>48</i>
5.3. <i>Soldul (deficitul) bugetului de stat</i>	<i>54</i>
5.4. <i>Cheltuielile în cadrul grupelor funcționale principale.....</i>	<i>57</i>
5.4.1. <i>Servicii de stat cu destinație generală</i>	<i>57</i>
5.4.2. <i>Apărare națională</i>	<i>60</i>
5.4.3. <i>Ordine publică și securitate națională</i>	<i>60</i>
5.4.4. <i>Servicii în domeniul economiei</i>	<i>62</i>
5.4.5. <i>Protecția mediului.....</i>	<i>65</i>
5.4.6. <i>Gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale</i>	<i>66</i>
5.4.7. <i>Ocrotirea sănătății</i>	<i>67</i>
5.4.8. <i>Cultură, sport, tineret, culte și odihnă</i>	<i>70</i>
5.4.9. <i>Învățământ</i>	<i>73</i>
5.4.10. <i>Protecție socială</i>	<i>75</i>
5.5. <i>Raporturile dintre bugetul de stat și componentele bugetului public național</i>	<i>78</i>
5.5.1. <i>Transferurile către bugetele locale</i>	<i>78</i>
5.5.2. <i>Transferurile către bugetul asigurărilor sociale de stat</i>	<i>87</i>
5.5.3. <i>Transferurile către fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală.....</i>	<i>88</i>
5.6. <i>Acțiuni generale.....</i>	<i>88</i>

Introducere

Proiectul de lege a bugetului de stat pe anul 2024 este elaborat conform cadrului legal și altor acte normative, care reglementează aspectele bugetar-fiscale.

La baza proiectului de buget au stat perspectivele dezvoltării economiei în anii 2024-2026 și obiectivele politicii fiscale și vamale pe anul 2024 (Legea nr.212/2023).

Totodată, proiectul de lege a bugetului de stat pentru anul 2024 este elaborat în condițiile existenței riscurilor majore legate de conjunctura externă, care rămâne la moment extrem de incertă, cu impact asupra securității țării și a stabilității echilibrului energetic, precum și cu potențial impact economic și social.

După recesiunea economică provocată de situația din regiune, criza energetică, inflația accelerată, întreruperile lanțurilor de producție la nivel mondial și condiții meteo secetoase, în anul 2023 se așteaptă o redresare economică modestă (+2%), susținută în mare parte, de impulsul bugetar și politica relaxantă promovată de Banca Națională a Moldovei.

Pe parcursul anului 2023 datele statistice cu frecvență înaltă (producția industrială, comerțul interior de bunuri și servicii, remiterile, creditarea, indicatorii bugetari, indicatorii externi etc.) au scos în evidență un ritm de încetinire a economiei mai accentuat decât s-a anticipat. Pe de altă parte, rezultatele optimiste din sectorul agricol, scăderea presiunii inflaționiste și relaxarea condițiilor financiare sunt factorii de bază care vor contribui pozitiv la evoluția economiei naționale

Este extrem de important ca măsurile de redresare economică, întreprinse la moment pe termen scurt să fie susținute de reforme pe termen lung, care vor contribui la dezvoltarea unui model economic existent. În acest sens, la elaborarea proiectului de lege a bugetului de stat pentru anul 2024 s-a ținut cont de obiectivele Strategiei naționale de dezvoltare ”Moldova Europeană 2030”, precum și obiectivele de dezvoltare setate în Programul de activitate al Guvernului „Moldova vremurilor bune”, care are drept scop reducerea durabilă a sărăciei, crearea locurilor de muncă bine plătite, asigurând condiții pentru creșterea productivității muncii, stimularea investițiilor locale și străine pentru creșterea și diversificarea capacităților naționale de producție, adaptarea societății la schimbările climatice globale, îmbunătățirea cardinală a politicilor și a guvernării, reabilitarea mediului ambiant, asigurarea securității statului și cetățenilor, restabilirea finanțării externe etc.

Proiectul bugetului de stat pentru anul 2024 are la bază prognoza indicatorilor macroeconomici revizuită în luna octombrie de către Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării.

Pentru anul 2024, scenariul de prognoză macroeconomică prevede că Produsul Intern Brut (PIB) în termeni reali față de anul 2023 va fi în creștere cu 3,5%, iar în termeni nominali va atinge volumul de 342,1 mld. lei. Această creștere se bazează pe o evoluție relativ bună a sectoarelor economiei naționale și reflectă mai mulți factori care compensează pierderile din perioada precedentă:

a) revigorarea treptată a consumului, în condițiile în care inflația va scădea mai rapid decât se anticipa anterior, iar relaxarea monetară va sprijini creditarea;

b) redresarea producției agricole;

c) redresarea relativă a economiilor partenerilor comerciali, care va stimula comerțul exterior;

d) majorarea salariilor și pensiilor va susține consumul;

e) condițiile relativ mai relaxate a politicilor monetare și prețurile globale ale energiei mai mici decât se anticipa care, de asemenea, vor stimula cererea.

Conform estimărilor, în anul 2024 veniturile bugetului public național vor fi în creștere cu 4,4% față de volumul precizat în anul 2023, cheltuielile - cu 1,5%, iar deficitul bugetar va atinge nivelul de 4,6% din PIB.

Efectele crizelor cu care s-a confruntat țara noastră în anii precedenți, precum și riscul înalt de securitate în contextul regional, au determinat menținerea în continuare a nivelului înalt al deficitului, cu derogare de la regula generală, stabilită în art. 15 alin. (1) din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014. În aceste condiții, la estimarea nivelului soldului bugetului public național (deficit) pentru anul 2024 au fost aplicate prevederile alin. (3) lit. a) a aceluiași articol, care admit derogarea de la regula bugetar-fiscală în caz de situații excepționale care pun în pericol securitatea națională.

Obiectivul principal al Guvernului pentru anul 2024 rămâne a fi promovarea unei politici bugetar-fiscale care ar asigura sustenabilitatea bugetară și gestionarea responsabilă a finanțelor publice.

În contextul provocărilor curente, pentru soluționarea unor constrângeri economice și impulsivarea dezvoltării durabile a Republicii Moldova, Guvernul urmează să-și concentreze eforturile pe promovarea unor politici macroeconomice orientate spre stabilitate și reforme care să favorizeze relansarea și creșterea economică.

Printre principalele obiective/măsuri ale politicii bugetar-fiscale pentru anul 2024 se pot menționa următoarele:

- îmbunătățirea administrării fiscale și vamale prin extinderea spectrului de instrumente disponibile pentru intervenție, în vederea diminuării economiei tenebre și reducerii interacțiunii dintre contribuabil și funcționarul fiscal;

- revizuirea mecanismelor de calculare și achitare a impozitelor și taxelor în vederea simplificării și clarificării cadrului legislativ;

- implementarea reformei sistemului de asistență socială „Restart”;
- reducerea vulnerabilității energetice prin acordarea compensațiilor pentru achitarea facturilor la energie destinate consumatorilor vulnerabili și a compensației la energie sub formă de plată monetară;
- implementarea politicilor salariale noi, care prevăd inclusiv majorarea cu 10,5% comparativ cu anul 2023 a valorii de referință de bază pentru calcularea salariilor în sectorul bugetar;
- implementarea măsurilor de eficiență energetică în sectorul rezidențial;
- implementarea programelor de dezvoltare durabilă a IMM-urilor;
- asigurarea finanțării deficitului ținând cont de raportul cost-risc;
- organizarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova;
- desfășurarea recensământului populației și al locuințelor.

Principalii parametri ai proiectului bugetului de stat pentru anul 2024 sunt:

- 1) *veniturile bugetului de stat* se estimează în sumă de 66 632,0 mil. lei, cu o majorare de 855,3 mil. lei sau 1,3% față de aprobat (modificat) 2023;
- 2) *cheltuielile bugetului de stat* se estimează în sumă de 82 222,0 mil. lei, cu o diminuare de 1 882,0 mil. lei sau cu 2,2%, comparativ cu aprobat (modificat) 2023.
- 3) *deficitul bugetului de stat* este prevăzut în sumă de 15 590,0 mil. lei sau 4,6% din PIB.

Ca structură, proiectul de lege a bugetului de stat pentru anul 2024 cuprinde: partea textuală, cu prevederi generale și de ordin specific anului bugetar 2024 și anexele la proiect. De asemenea, proiectul de lege este însoțit de Nota informativă și alt material informativ adițional care conține tabele și descrieri suplimentare, ce servește facilitării procesului de analiză și promovare a acestuia în Guvern și Parlament.

I. Contextul macroeconomic

1.1. Evoluția cadrului macroeconomic în anul 2023

Consecințele crizelor multiple care au influențat economia în anul precedent mențin în descreștere activitatea economică. *Produsul intern brut (PIB)* s-a diminuat cu 2,3% în semestrul I 2023. Printre sectoarele economice care au influențat cel mai negativ evoluția PIB se enumeră: comerț intern, valoarea adăugată brută a căruia s-a diminuat cu 7,4%, industria prelucrătoare (-11,8%), construcții (-15,3%) și sectorul energetic (-33,4%). Totuși, unele activități economice au fost în creștere în prima jumătate de an: servicii de sănătate și asistență socială (+17,0%), informații și comunicații (+10,2%), învățământ (+9,0%), servicii de cazare și alimentație publică (+21,1%), agricultura (+6,2%) etc. Pe partea de utilizări, diminuarea PIB a fost influențată în cea mai mare parte

de impactul negativ generat de consum, care s-a diminuat cu 4,7%, și de investiții (-3,4%), iar exportul net a avut un impact pozitiv, argumentat de creșterea cu 0,4% a volumului exporturilor de bunuri și servicii corelată cu o diminuare de 3% a volumului importurilor de bunuri și servicii.

Cererea externă anemică, consecințele crizei energetice, războiul din țara vecină, creșterea prețurilor sunt factorii de bază ce continuă să afecteze *sectorul industrial*. În ianuarie-august 2023 producția industrială a scăzut cu 6,3% față de aceeași perioadă din anul 2022. Industria prelucrătoare este ramura cea mai afectată de conflictul din regiune și conjunctura externă, descreșterea căreia (-8,2%) a produs cel mai mare impact negativ asupra sectorului industrial.

Recolta globală înaltă a culturilor cerealiere a influențat creșterea volumului *producției agricole*. Producția globală agricolă în toate categoriile de gospodării în ianuarie-septembrie 2023 a constituit circa 29 mild. lei și a fost superioară celei obținute în perioada similară 2022 cu 27,5% (în prețuri comparabile). Majorarea producției agricole a fost determinată de creșterea producției vegetale cu 46,1%, în timp ce producția din sectorul zootehnic s-a diminuat cu 4,2 la sută.

Crizele actuale mențin *investițiile* pe o traiectorie descendentă. În semestrul I 2023 volumul investițiilor în active imobilizate s-a diminuat cu 4,9%, însumând circa 12,2 mild. lei. Micșorarea investițiilor finanțate din credite și împrumuturi externe (-13,5%), precum și investițiilor proprii ale agenților economici (-12,5%) au constituit factorii de bază care au influențat diminuarea investițiilor. Totodată, investițiile finanțate din bugetul public național, după diminuarea considerabilă din anul 2022, au înregistrat o creștere cu 31,5%, fiind direcționate preponderent în infrastructura publică. Au fost în creștere și investițiile finanțate din împrumuturi interne (+11,7%), precum și investițiile străine (+15,1%).

Rata inflației se temperează, dar se menține la nivel ridicat. Rata inflației anuală (septembrie 2023 față de septembrie 2022) constituie 8,6%. Descreșterea cererii interne ca rezultat al politicii monetare restrictive este factorul principal cu efect dezinflaționist. Totodată, diminuarea cererii externe, iarna caldă în regiunea europeană și crearea lanțurilor logistice noi au determinat scăderea prețurilor internaționale la resursele energetice, produsele alimentare și materia primă. Totuși, rata inflației se menține peste limita superioară a intervalului de variație al țintei inflației stabilite de BNM (5% +/- 1,5%).

Leul moldovenesc s-a apreciat față de dolarul SUA și Euro. În ianuarie-septembrie 2023 moneda națională a marcat o apreciere de 5,2% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 19,16 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2023 până la 18,16 lei la 30.09.2023). Față de Euro leul moldovenesc s-a apreciat cu 6,1%. Stocul activelor valutare de rezervă ale BNM la sfârșitul lunii septembrie 2023 a constituit 4881,9 mil. dolari (asigurând 6,2 luni de import), majorându-se

cu 9,1% comparativ cu nivelul înregistrat la sfârșitul anului 2022 și cu 15,5% - față de situația la 30.09.2022.

Se atestă semnale ale impactului relaxării politicii monetare. În contextul diminuării ratelor dobânzilor, cererea la credite a intrat pe o traiectorie pozitivă, astfel încât în 9 luni creditele noi au înregistrat majorare cu 5,4% față de perioada respectivă a anului 2022. Concomitent, dobânzile relativ înalte au condiționat creșterea depozitelor noi atrase cu 5,7%. Masa monetară M3 a constituit la sfârșitul lunii septembrie 2023 circa 139,2 mld. lei și s-a majorat cu 20,4% față de aceeași dată a anului 2022 și cu 10,5% de la începutul anului curent.

Deficitul contului curent al balanței de plăți externe s-a îmbunătățit. Cererea internă slabă și prețurile internaționale reduse la resursele energetice și produsele alimentare au condus la diminuarea cu 12,6% a deficitului contului curent al balanței de plăți în semestrul I 2023, constituind 12,4% în raport cu PIB. Volumul remiterilor personale primite din străinătate a fost la nivelul perioadei similare a anului 2022. Concomitent, intrările de investiții străine directe au fost în scădere cu 28,8 la sută.

După creșterile accentuate din anul precedent, *exporturile și importurile* au intrat pe o traiectorie negativă. În ianuarie-august exporturile au constituit 2668,1 mil. dolari SUA, înregistrând o scădere de 9,8%. Diminuarea cererii externe, a potențialului de export (determinat în mare parte de producția agricolă redusă obținută în anul 2022 și producția industrială în descreștere), reducerea prețurilor externe sunt factorii de bază care au influențat evoluția exporturilor. Exporturile de mărfuri autohtone, cu o pondere de 68,5% din total exporturi, au fost în scădere cu 13,7%, reexporturile de mărfuri străine s-au diminuat cu 0,2%. Valoarea importurilor a scăzut cu 3,1% în 8 luni, însumând 5709,2 mil. dolari SUA. Importurile au depășit exporturile de 2,1 ori și, astfel, gradul de acoperire a importurilor cu exporturi a constituit 46,7%. Soldul negativ al balanței comerciale s-a majorat cu 3,7 la sută.

Câștigul salarial mediu lunar brut s-a diminuat în termeni reali. În semestrul I 2023 câștigul salarial mediu lunar brut al unui salariat din economia națională a constituit 11 832 lei și s-a majorat cu 18,7% în termeni nominali față de semestrul I 2022. În termeni reali câștigul salarial s-a diminuat cu 1,3%. În sfera bugetară câștigul salarial mediu lunar a constituit 9994,2 lei, în creștere cu 18,3% în termeni nominali. În termeni reali a scăzut cu 1,6%. În sectorul real al economiei câștigul salarial a constituit 12 472 lei și s-a majorat cu 18,7% în termeni nominali, iar în termeni reali a scăzut cu 1,3 la sută.

Mărimea medie a pensiei lunare la 01.10.2023 a constituit 3671 lei și s-a majorat cu 16,7% (în termeni nominali) față de aceeași dată a anului 2022.

Numărul șomerilor, estimat conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM), în trimestrul II 2023 a fost de 35,6 mii persoane și s-a majorat de circa 1,6 ori comparativ cu trimestrul II 2022 (25,7 mii). Rata șomajului (ponderea șomerilor BIM în forța de muncă) la nivel de țară în trimestrul II 2023 a constituit 3,8%, fiind mai înaltă cu 1,4 p.p. față de trimestrul II 2022 (2,4%).

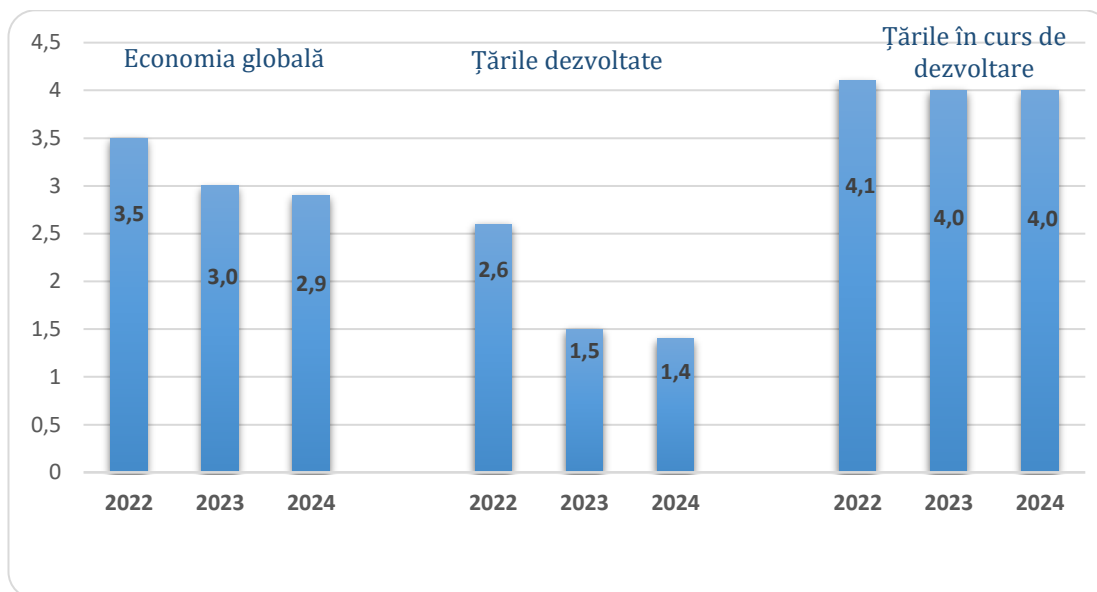
Principalele aspecte privind contextul mondial și prognoza economiei globale

Economia mondială continuă să fie afectată de o serie de șocuri destabilizatoare, iar redresarea globală după pandemie și în contextul războiului rămâne lentă și inegală. În pofida unor semnale de reziliență atestate la început de an, economia globală nu a atins nivelul pre-pandemic. Consecințele pe termen lung ale pandemiei, războiului din Ucraina și fragmentării geo-economice în creștere, precum și factorii cu caracter ciclic, cum ar fi efectele înăsprii politicii monetare, retragerea suportului fiscal și condițiile meteorologice extreme sunt principalii factori care împiedică recuperarea economică globală.

Potrivit estimărilor Fondului Monetar Internațional, încetinirea creșterii economice va determina reducerea treptată a presiunilor inflaționiste. Astfel, inflația globală va fi în diminuare de la 8,7% în anul 2022 până la 6,9% în 2023 și 5,8% - în 2024, însă în majoritatea țărilor inflația nu va reveni la nivelul-țintă până în 2025. În contextul încetinerii activității economice globale, prețurile la combustibili vor scădea în medie cu 36%, la petrol - cu 17%, iar la gaze naturale și cărbune - cu 61% și 51 la sută. Prognoza prețurilor la alte materii prime prevede un declin de 6,3% în anul 2023, determinat în mare măsură de situația precară din sectorul imobiliar al Chinei. Totodată, prețurile la produsele alimentare, după creșterea cu 14,8% în 2022, vor scădea cu 6,8% în 2023, rămânând mult peste nivelul anului 2021.

Conjunctura externă rămâne complicată, cu incertitudini și riscuri majore. Având la bază ipotezele menționate, FMI a revizuit prognoza economiei globale în raportul său World Economic Outlook publicat în octombrie 2023. Conform acestei prognoze, creșterea economică globală va încetini de la 3,5% în 2022 până la 3% în anul 2023 și 2,9% - în 2024, iar pe termen mediu creșterea globală va constitui circa 3,1% - cel mai scăzut nivel din ultimele decenii.

***Proгноза creșterii economiei globale în anii 2023-2024,
în % față de anul precedent***



Sursă: FMI, World Economic Outlook, octombrie 2023

În economiile dezvoltate creșterea economică se va tempera de la 2,6% în anul 2022 la 1,5% în 2023 și 1,4% în 2024, preponderent din cauza țărilor europene: pentru țările Zonei Euro prognoza prevede o creștere economică de doar 0,7% pentru anul 2023 și 1,2% - pentru 2024, temperarea fiind influențată de efectele secundare ale invaziei Rusiei în Ucraina și înăsprirea condițiilor financiare.

În SUA activitatea economică în anul 2023 este susținută de cererea internă mai puternică și politica fiscală stimulativă. Totodată, reducerea în termeni reali a veniturilor disponibile și majorarea ratelor la credite vor avea impact semnificativ asupra consumului privat și investițiilor în construcții rezidențiale în anul 2024. În acest context, se prognozează o majorare a PIB-ului real de 2,1% în anul 2023 și de 1,5% - în 2024.

Pentru țările în curs de dezvoltare se anticipează o creștere economică de câte 4% pentru fiecare din anii 2023 și 2024, fiind susținută de creșterile economice din India și China.

Totuși, în China, din cauza problemelor profunde pe piața imobiliară, se așteaptă încetinirea creșterii economice. Prin urmare, creșterea economică în această țară se estimează la nivel de 5% pentru anul 2023, impulsionată de revenirea după politica de toleranță zero față de COVID-19, iar pentru anul 2024 - 4,2 la sută.

Perspectivile pentru țările emergente din Europa sunt mai pesimiste, fiind determinate în mare parte de războiul din Ucraina. Astfel, pentru această grupă de țări se prevede o creștere de 2,4% în anul 2023 și 2,2% - în anul 2024.

Pentru Federația Rusă se prognozează o creștere de 2,2% în anul 2023, susținută de politica fiscală stimulative, investițiile mari și consumul în condițiile deficitului pe piața forței de muncă. Pentru anul 2024 se prognozează temperarea creșterii economice până la 1,1 la sută.

Pentru Ucraina, țară afectată dramatic de război, după scăderea cu 29,1% în anul precedent, se estimează o creștere de doar 2% pentru anul 2023, fiind influențată de adoptarea cererii interne la condițiile războiului, și 3,2% - pentru anul 2024. Totodată, gradul de incertitudine extrem de ridicat și lipsa de date statistice privind situația economică reală în această țară nu permit elaborarea unei prognoze calitative.

Creșterea economică a României este estimată la nivel de 2,2% pentru anul 2023, ca urmare a înăsprii condițiilor financiare și creșterilor economice ne semnificative în țările-partenere. Totodată, se preconizează că consumul privat va rămâne în creștere datorită majorării salariilor și pensiilor, precum și prelungirii plafonării prețurilor la energie electrică și gaze naturale până în 2025. Suportul guvernamental și piața forței de muncă rezilientă, de asemenea, vor susține activitatea economică. Pentru anul 2024 se prevede o creștere de 3,8 la sută.

1.2. Prognoza macroeconomică pentru anii 2024-2026

După recesiunea economică provocată de războiul din Ucraina, criza energetică, inflația accelerată, întreruperile lanțurilor de producție la nivel mondial și condiții meteo secetoase, *în anul 2023 se așteaptă o redresare economică modestă (+2%)*, susținută în mare parte, de impulsul bugetar și politica relaxantă promovată de Banca Națională a Moldovei.

Inflația se va menține pe un trend constant de temperare, în contextul reducerii presiunilor pro-inflaționiste. Adoptarea în timp util a măsurilor restrictive de politică monetară pe parcursul anului 2022 a condus la inversarea trendului inflației după valoarea maximă atinsă în luna octombrie 2022 (34,6%). Tendința descendentă a ratei inflației a continuat și pe parcursul anului curent. Cererea modestă, aprecierea monedei naționale, ajustarea tarifelor au exercitat presiuni dezinflaționiste, contribuind la temperarea ratei inflației. În rezultat, rata anuală a inflației va urma până la sfârșitul anului o tendință descendentă. Ca răspuns la presiunile dezinflaționiste, BNM a intervenit pe parcursul anului cu o politică monetară relaxantă, micșorând rata de bază de la 21,5% până la 6%. Luând în considerare aceste ipoteze, precum și prognoza BNM, se estimează că rata inflației va atinge 6% la sfârșitul anului 2023, iar rata inflației medie anuală - 13,6 la sută.

Pentru anul 2024 se anticipează reducerea presiunilor pro-inflaționiste, reieșind din următoarele ipoteze: tendința descendentă a prețurilor pe piețele internaționale a petrolului și a produselor alimentare, cererea internă slabă și

recuperarea producției agricole. Ca rezultat, rata inflației anuală va constitui 5,5%, iar medie anuală - 5 la sută. Pentru anii 2025-2026 se prevede că rata inflației anuală, precum și cea medie anuală va fi la nivel de 5 la sută.

Cursul monedei naționale mediu anual pentru anul 2023 se estimează la nivel de 18,31 lei pentru 1 dolar SUA, iar în următorii 3 ani leul moldovenesc se va deprecia ușor, ajungând până la 19,66 lei pentru 1 dolar SUA în anul 2026. La sfârșitul anului 2023 cursul va constitui 18,68 lei pentru 1 dolar SUA, cu o depreciere treptată până la 19,93 lei la sfârșitul anului 2026.

Pe partea ofertei, în anul 2023 Produsul intern brut va fi stimulat de sectorul agricol, iar în anii următori de servicii și industrie. După o diminuare accentuată a producției agricole în anul 2022, în anul 2023 se estimează o recuperare parțială a sectorului agricol (+25%), ca impact al deficitului persistent de umiditate în straturile inferioare ale solului, urmare temperaturilor ridicate din vară și lipsa acută a precipitațiilor în unele regiuni ale țării. Pentru anii următori (2024-2026) se estimează o creștere medie anuală a producției agricole cu circa 2%. Condițiile meteorologice nefavorabile și alternarea mai accentuată a fenomenelor naturale extreme, majorarea prețurilor la materia primă, în special la fertilizanți și carburanți, capacități investiționale limitate ale agenților economici, scăderea fertilității solurilor sunt principalele riscuri de nerealizare a prognozei sectorului agricol.

Sectorul industrial continuă să fie afectat de situația economică complicată din regiune, efectele crizei energetice și diminuarea cererii externe și interne. Astfel, spre sfârșitul anului 2023 se așteaptă o descreștere a sectorului industrial de circa 2%, iar în următorii ani de prognoză (2024-2026), sectorul industrial se va redresa treptat și va crește cu circa 5% anual, creșteri ce vor fi condiționate de stabilizarea situației din regiune, promovarea unor politici active de îmbunătățire a mediului de afaceri, susținere a ramurilor cu potențial înalt de creștere, dezvoltarea platformelor industriale.

Cu o pondere de peste 60% în PIB, *sectorul serviciilor* are o poziție dominantă în economia națională. Datele statistice indică că acest sector se menține în creștere și va susține economia în anul curent. Vor înregistra creșteri sub sectoarele prestatoare de servicii pentru activitățile de recreare, de agrement și activități de cazare și alimentație publică, sectorul informații și comunicații etc., iar activitatea de construcții își va reduce semnificativ din intensitate, fiind puternic afectată de diminuarea cererii, în contextul incertitudinii privind evoluția războiului, posibilităților financiare reduse de investire ale agenților economici, precum și descreșterii veniturilor disponibile reale ale populației. Per ansamblu, se estimează că în anul 2023 valoarea adăugată brută creată în sectorul de prestare a serviciilor se va majora cu 1,2%, iar în următorii ani de prognoză, în condițiile

îmbunătățirii situației din regiune și temperării creșterii prețurilor, cererea pentru servicii se va consolida și va înregistra creșteri medii de 2,5-3 la sută.

Pe partea cererii, în anul 2023 anticipăm un impact pozitiv din partea consumului și a exportului net, și mai puțin a investițiilor. Crizele curente au o influență semnificativă asupra consumului, fiind afectat de reducerea puterii de cumpărare a populației urmare diminuării veniturilor disponibile reale. Cu toate acestea, în contextul relaxării politicii monetare și diminuării dobânzilor, sunt semnale de îmbunătățire a creditării persoanelor fizice, creând premise pentru relansarea consumului. Astfel, pentru anul 2023 se anticipează o creștere a consumului cu circa 1%, iar în anii 2024-2026 - cu circa 3% anual.

După diminuarea drastică din anul 2022 a *activității investiționale* (-11,9%), constrânsă de incertitudinile create de războiul din Ucraina și politica restrictivă a BNM, se anticipează o recuperare a acesteia în perioada de prognoză. Activitatea investițională va fi susținută de investițiile în infrastructura publică, finanțate, în special, din sursele partenerilor de dezvoltare, dar nu va fi suficient pentru a compensa descreșterea investițiilor din anul precedent. În contextul dat, pentru anul 2023 se preconizează majorarea investițiilor totale cu circa 1-1,5%, iar în anii următori (2024-2026), în condițiile stabilizării situației din regiune, se prognozează o creștere stabilă de circa 5% anual.

Evoluția anemică a sectorului industrial, stagnarea consumului intern și a cererii externe au influențat comerțul internațional cu mărfuri în anul 2023. Un factor important la evoluția *exporturilor* va fi rezultatul pozitiv obținut în sectorul agricol, care într-o măsură va impulsiona exporturile de produse agroalimentare. Astfel, pentru anul 2023 se anticipează o scădere a exporturilor de circa 5%. În anii următori de prognoză 2024-2026 se estimează o creștere medie de circa 9% a exporturilor, determinată de evoluțiile pozitive a sectoarelor productive, valorificarea oportunităților oferite de acordurile de cooperare, promovarea mai intensă a exporturilor pe piața UE, identificarea și penetrarea piețelor noi. Un factor important care va stimula creșterea exporturilor este prelungirea cu un an a liberalizării comerțului dintre Moldova și UE. De asemenea, este de menționat semnarea în 2023 a acordului cu țările EFTA, care va consolida cooperarea economică dintre state și va facilita comerțul cu bunuri și servicii.

În ce privește *importurile*, cererea internă și prețurile mondiale la resursele energetice în scădere, conflictul militar din țara vecină sunt factorii care vor conduce la diminuarea importurilor cu circa 3,2% în anul 2023, iar în anul 2024, creșterea consumului privat, alimentat în principal de veniturile salariale și de remitențele din străinătate, precum și redresarea activității economice vor influența pozitiv cererea de bunuri importate. De asemenea, este de menționat redresarea preconizată a creditării în anii de prognoză și efectul preconizat al acesteia asupra

creșterii investițiilor, care, la rândul lor, vor contribui la majorarea importurilor. Respectiv, în anii ce urmează evoluția importurilor se estimează cu o creștere medie anuală de circa 7%, fiind dependentă de necesitățile de acoperire a consumului și aprovizionare a sectorului productiv cu materie primă.

Proгноza principalilor indicatori macroeconomici pentru anii 2023-2026 se prezintă în Tabelul nr.1 la prezenta Notă, iar riscurile asociate prognozelor macroeconomice în Nota privind riscurile bugetar-fiscale.

II. Executarea scontată a bugetului public național în anul 2023

Pe parcursul anului 2023 indicatorii bugetelor componente ale bugetului public național au fost modificați de două ori prin Legile nr. 168/2023, nr.169/2023, nr.295/2023, nr.296/2023, nr.297/2023.

Urmare a modificărilor propuse, față de prevederile inițial aprobate, *veniturile și cheltuielile bugetului public național* s-au majorat respectiv cu 1 991,6 mil. lei, iar *soldul bugetar (deficit)* nu a suportat modificări, rămânând la nivelul aprobat pentru anul curent - 18 527,3 mil. lei. Ca pondere în PIB veniturile, cheltuielile și deficitul bugetului public național constituie 32,9%, 38,8% și 5,9%, respectiv.

Indicatorii bugetului public național pentru anul 2023 pe tipuri de bugete, se prezintă în următorul tabel:

mil. lei

	2022 executat	2023				Devieri aprobat (modificat) 2023 față de executat 2022	
		aprobat/ estimat	aprobat (modificat)	Devieri aprobat (modificat) față de aprobat/estimat			
				suma	% %	suma	% %
Bugetul public național							
Venituri	91 505,4	100 659,0	102 650,6	1 991,6	102,0	11 145,2	112,2
Cheltuieli	100 374,2	119 186,3	121 177,9	1 991,6	101,7	20 803,7	120,7
Sold bugetar (deficit (-), excedent (+))	-8 868,8	-18 527,3	-18 527,3		100,0	-9 658,5	>200
Bugetul de stat							
Venituri	59 248,0	64 868,4	65 776,7	908,3	101,4	6 528,7	111,0
inclusiv transferuri între bugete	6,4	15,4	19,2	3,8	124,7	12,8	>200
inclusiv dobânzi din împrumuturile recreditate bugetelor de alt nivel	4,3					-4,3	
Cheltuieli	68 573,5	83 195,7	84 104,0	908,3	101,1	15 530,5	122,6
inclusiv transferuri între bugete	38 056,8	42 556,6	43 003,7	447,1	101,1	4 946,9	113,0
Sold bugetar (deficit (-), excedent (+))	-9 325,5	-18 327,3	-18 327,3		100,0	-9 001,8	196,5
Bugetele locale (consolidat)							

	2022 executat	2023				Devieri aprobat (modificat) 2023 față de executat 2022	
		aprobat/ estimat	aprobat (modificat)	Devieri aprobat (modificat) față de aprobat/estimat			
				suma	%%	suma	%%
Venituri	23 889,3	25 488,4	26 524,9	1 036,5	104,1	2 635,6	111,0
<i>inclusiv transferuri între bugete</i>	<i>17 167,6</i>	<i>18 539,1</i>	<i>19 363,5</i>	824,4	104,4	<i>2 195,9</i>	<i>112,8</i>
Cheltuieli	24 159,6	25 688,4	26 724,9	1 036,5	104,0	2 565,3	110,6
<i>inclusiv transferuri între bugete</i>	<i>6,4</i>	<i>15,4</i>	<i>19,2</i>	3,8	124,7	<i>12,8</i>	<i>>200</i>
<i>inclusiv dobânzi din împrumuturile recreditate bugetelor de alt nivel</i>	<i>4,3</i>					<i>-4,3</i>	
Sold bugetar (deficit (-), excedent (+))	-270,3	-200,0	-200,0			70,3	
<i>Bugetul asigurărilor sociale de stat</i>							
Venituri	33 796,1	38 735,6	38 833,5	97,9	100,3	5 037,4	114,9
<i>inclusiv transferuri între bugete</i>	<i>14 794,0</i>	<i>17 169,9</i>	<i>16 792,6</i>	-377,3	97,8	<i>1 998,6</i>	<i>113,5</i>
Cheltuieli	33 745,3	38 735,6	38 833,5	97,9	100,3	5 088,2	115,1
Sold bugetar (deficit (-), excedent (+))	50,8					-50,8	
<i>Fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medicală</i>							
Venituri	12 639,5	14 138,6	14 538,4	399,8	102,8	1 898,9	115,0
<i>inclusiv transferuri între bugete</i>	<i>6 095,2</i>	<i>6 847,6</i>	<i>6 847,6</i>		100,0	<i>752,4</i>	<i>112,3</i>
Cheltuieli	11 963,3	14 138,6	14 538,4	399,8	102,8	2 575,1	121,5
Sold bugetar (deficit (-), excedent (+))	676,2					-676,2	

2.1. Executarea scontată a veniturilor

Pentru anul 2023, se estimează, că la bugetul public național vor fi încasate venituri în sumă de 102 650,6 mil. lei, cu 1 991,6 mil. lei mai mult față de aprobat inițial.

În structură, estimările veniturilor bugetului public național pentru anul 2023 se caracterizează după cum urmează:

mil. lei

	Aprobat/ estimat	Aprobat (modificat)	Devieri (+, -)
Venituri, total	100 659,0	102 650,6	1 991,6
<i>inclusiv</i>			
Impozite și taxe	63 026,0	62 337,7	-688,3
Contribuții și prime de asigurări obligatorii	28 310,5	28 980,2	669,7
Alte venituri	3 737,2	4 408,9	671,7
Granturi	5 585,3	6 923,8	1 338,5
<i>pentru susținerea bugetului</i>	<i>4 322,4</i>	<i>6 004,3</i>	<i>1 681,9</i>
<i>pentru proiecte finanțate din surse externe</i>	<i>1 262,9</i>	<i>919,5</i>	<i>-343,4</i>

Partea majoră în totalul veniturilor bugetului public național o dețin *impozitele și taxele*, ce constituie 60,7% și se estimează în sumă de 62 337,7 mil. lei. Față de aprobat inițial aceste venituri au fost propuse spre diminuare cu 688,3 mil. lei, preponderent din contul încasărilor din taxa pe valoarea adăugată la mărfurile importate, datorită evoluției mai slabe a indicatorilor comerțului exterior în anul 2023 comparativ cu perioada anului 2022.

Contribuțiile și primele de asigurări obligatorii pentru anul 2023 constituie 28,2% din totalul veniturilor bugetului public național și se estimează în sumă de 28 980,2 mil. lei.

Alte venituri reprezintă circa 4,3% din totalul veniturilor bugetului public național și se estimează în sumă de 4 408,9 mil. lei.

Granturile constituie suma de 6 923,8 mil. lei, circa 6,7% din totalul veniturilor bugetului public național. Volumul granturilor externe a fost estimat cu o majorare de 1 338,5 mil. lei față de cele aprobate inițial, inclusiv cu 1 681,9 mil. lei la intrările de granturi pentru suport bugetar.

Structura detaliată a veniturilor bugetului public național se prezintă în *Tabelul nr.2* la prezenta Notă.

2.2. Executarea scontată a cheltuielilor

Reieșind din cadrul de resurse revizuit și necesitatea asigurării cu mijloace financiare a unor măsuri *din domeniul economiei*, care au scopul implementării programelor de dezvoltare regională și locală, a infrastructurii drumurilor, susținerea întreprinderilor mici și mijlocii, subvenționarea producătorilor agricoli, din domeniul *protecției sociale*, precum și *măsurilor salariale* în scopul susținerii angajaților din sistemul bugetar, cheltuielile bugetului public național pentru anul 2023 au fost revizuite și re-estimate în volum de 121 177,9 mil. lei.

Comparativ cu anul 2022, cheltuielile bugetului public național se prevăd cu o creștere de 20 803,7 mil. lei sau cu 20,7 la sută.

Pe parcursul anului 2023, cheltuielile publice au fost majorate cu 1 991,6 mil. lei sau cu 1,7% comparativ cu volumul estimat inițial, luând în considerare majorarea transferurilor de la bugetul de stat către alte bugete cu 447,2 mil. lei, sau cu 1,1 la sută.

Urmare modificărilor operate la legile bugetare anuale, cheltuielile tuturor bugetelor componente ale bugetului public național au fost majorate, după cum urmează:

- la bugetul de stat - cu 908,3 mil. lei sau cu 1,1%, atingând cifra de 84 104,0 mil. lei;

- la bugetul asigurărilor sociale de stat - cu 98,0 mil. lei sau cu 0,3%, însumând 38 833,6 mil. lei;

- la fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală - cu 399,8 mil. lei sau cu 2,8%, volumul revizuit constituind 14 538,4 mil. lei.

De asemenea, cheltuielile estimate ale bugetelor locale au fost majorate la total cu 1 036,5 mil. lei, sau cu 4,0%. Majorarea în cauză a fost determinată de creșterea transferurilor de la bugetul de stat în scopul acoperirii costurilor serviciilor termoeenergetice și acordării unei plăți unice cu caracter excepțional angajaților din instituțiile sistemului educațional.

În aspect funcțional, cheltuielile bugetului public național pentru anul 2023 se prezintă, după cum urmează:

mil. lei

	Aprobat/ estimat	2023 aprobat (modificat)	Devieri (+;-)
Cheltuieli, total	119 186,3	121 177,9	1 991,6
Servicii de stat cu destinație generală	13 569,1	12 276,6	-1 292,5
Apărare națională	1 542,5	1 567,2	24,7
Ordine publică și securitate națională	6 504,5	6 798,6	294,1
Servicii în domeniul economiei	10 360,7	11 733,6	1 372,9
Protecția mediului	593,3	463,6	-129,7
Gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale	3 046,4	4 353,9	1 307,5
Ocrotirea sănătății	16 698,7	17 093,2	394,5
dintre care transferuri acordate între instituțiile din cadrul bugetului de stat	1,7	1,6	-0,1
Cultura, sport, tineret, culte și odihnă	2 476,7	2 823,4	346,7
Învățământ	17 870,4	18 582,4	712,0
Protecție socială	46 525,7	45 487,0	-1 038,7

Partea majoră în volumul cheltuielilor bugetului public național este menținută de *cheltuielile pentru protecție socială*, care constituie 37,5%, fiind prevăzute în sumă 45 487,0 mil. lei.

Cheltuielile pentru învățământ constituie 15,3% din cheltuielile publice și ating cifra de 18 582,4 mil. lei.

Cheltuielile pentru ocrotirea sănătății dețin 14,1% din cheltuielile publice și sunt estimate în sumă de 17 093,2 mil. lei.

Cheltuielile pentru servicii de stat cu destinație generală dețin 10,1% din cheltuielile publice și sunt estimate în sumă de 12 276,6 mil. lei.

Cheltuielile pentru servicii în domeniul economiei dețin 9,7% din cheltuielile publice și sunt estimate în sumă de 11 733,6 mil. lei.

Luând în considerare factorii care au cauzat modificarea legilor bugetare pentru anul 2023, precum și ajustarea cheltuielilor estimate pentru bugetele locale, cheltuielile publice au fost majorate preponderent pentru *servicii în domeniul economiei* cu 1 372,9 mil. lei, *gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale* cu 1 307,5 mil. lei și *în domeniul învățământ* cu 712,0 mil. lei. Totodată, unele domenii au suportat diminuări de alocații, precum *servicii de stat cu*

destinație generală cu 1 292,5 mil. lei, protecția socială cu 1 038,7 mil. lei și protecția mediului cu 129,7 mil. lei.

Structura detaliată a cheltuielilor bugetului public național se prezintă în *Tabelul nr.3* la prezenta Notă.

2.3. Soldul bugetar al bugetului public național și finanțarea deficitului bugetar

Modificările operate la partea de venituri și cheltuieli ale bugetului de stat nu au avut impact asupra soldului (deficitului) bugetului de stat pentru anul 2023, rămânând la nivelul aprobat inițial - 18 527,3 mil. lei.

Totodată, a fost modificată structura surselor de finanțare a deficitului, din contul revizuirii surselor interne de finanțare a deficitului ca rezultat a finanțării nete pozitive din contul VMS emise pe piața primară și revizuirii intrărilor de împrumuturi externe, în special celor pentru proiecte finanțate din surse externe.

Estimările surselor de finanțare a soldului bugetar a bugetului public național pentru anul 2023 se prezintă în următorul tabel:

mil. lei

	Denumirea	Aprobat/ estimat	Aprobat (modificat)
	SOLDUL BUGETAR	-18 527,3	-18 527,3
	Surse de finanțare	18 527,3	18 527,3
1	<i>Active financiare</i>	-2 633,4	3 963,9
	Creanțe interne	652,8	1 249,5
	Acțiuni și alte forme de participare în capital	252,8	1 109,5
	Alte creanțe interne	400,0	140,0
	Împrumuturi recreditate interne a instituțiilor nefinanciare și financiare	-3 286,2	2 780,7
	Acțiuni și alte forme de participare în capital peste hotare		-66,3
2	<i>Datorii</i>	19 130,9	15 612,6
	Valori mobiliare de stat	2 690,0	6 190,0
	Garanții de stat interne	-10,0	-10,0
	Împrumuturi interne de la instituții financiare și nefinanciare	350,0	350,0
	Împrumuturi externe	16 100,9	9 082,6
	primirea împrumuturilor externe	22 007,3	18 495,3
	rambursarea împrumuturilor externe	-5 906,4	-9 412,7
3	<i>Modificarea soldului mijloacelor bănești</i>	2 029,8	-1 049,2

2.4. Datoria de stat și deservirea acesteia

Soldul datoriei de stat și ponderea în PIB

Conform estimărilor, soldul datoriei de stat la situația din 31 decembrie 2023 la valoarea nominală nu va depăși 114 554,3 mil. lei, dintre care 65,1% reprezintă datoria de stat externă și 34,9% reprezintă datoria de stat internă, înregistrând o diminuare cu 7951,0 mil. lei față de valoarea aprobată pentru anul 2023. Soldul

datoriei de stat externe în valori nominale se va micșora datorită majorării rambursării sumei principale și diminuării intrărilor de împrumuturi de stat externe. Soldul datoriei de stat interne prognozat va fi mai mare decât cel aprobat inițial din cauză majorării volumului de emisiune a VMS pe piața primară, aprobat pentru anul 2023. Astfel, pentru anul 2023 se estimează că finanțarea externă netă va constitui 595,8 mil. dolari SUA, cu 207,9 mil. dolari SUA sau 25,9% mai puțin decât valoarea aprobată, iar finanțarea internă netă din contul emisiunii VMS pe piața primară va constitui 6 500,0 mil. lei, cu 3 500,0 mil. lei mai mult decât valoarea aprobată inițial. Din totalul intrărilor brute externă prognozate pentru anul 2023, 342,2% se vor îndrepta spre finanțarea proiectelor investiționale, iar 57,8% pentru suport bugetar.

La finele anului 2023, soldul datoriei de stat va fi compus preponderent din datorie de stat pe termen lung și cu rată fixă a dobânzii. Pentru VMS emise pe piața primară rata medie a dobânzii poate constitui aproximativ 8,7% anual, pentru datoria externă variabilă - rata dobânzii va oscila în dependență de evoluția ratelor internaționale și *Euribor 6 luni, precum și ratei pentru DST*. În vederea extinderii maturității portofoliului de valori mobiliare de stat, Ministerul Finanțelor a continuat emisiunea obligațiunilor de stat cu termenul de circulație de 2, 3, 5 și 7 ani cu rată fixă. La fel, în luna septembrie 2023 au fost plasate pentru prima dată obligațiuni de stat cu dobândă fixă pe termen de 10 ani.

Ponderea datoriei de stat în PIB la sfârșitul anului 2023 va constitui 36,7%, dintre care 12,8% datorie de stat internă și 23,9% datorie de stat externă.

Cheltuielile legate de serviciul datoriei de stat în anul 2023 se estimează în sumă de 5 406,4 mil. lei, ceea ce constituie o majorare cu 78,4 mil. lei sau cu 1,5% comparativ cu valoarea aprobată pentru anul 2023.

III. Politica bugetar-fiscală pentru anii 2024-2026

3.1. Politica fiscală

Politica fiscală și vamală, prin esența sa, reprezintă un ansamblu de măsuri și instrumente elaborate și promovate în vederea asigurării dezvoltării economice, precum și acumulării resurselor financiare la bugetul public național pentru realizarea priorităților finanțelor publice.

Contextul regional actual, precum și cel național, reflectă necesitatea identificării soluțiilor optime de racordare a sistemului fiscal la condițiile existente.

Astfel, în vederea creării unui sistem fiscal și vamal armonizat, echitabil, eficient și simplu, care să asigure mobilizarea resurselor bugetare necesare pentru finanțarea obiectivelor de dezvoltare sustenabilă, principalele obiective ale politicii de impozitare în anul 2024 țințesc spre:

- implementarea instrumentelor de atragere și menținere a forței de muncă calificate;
- identificarea pârghiilor care ar crea premise pentru diminuarea salariului în plic;
- revizuirea mecanismelor de calculare și achitare a impozitelor și taxelor în vederea simplificării și clarificării cadrului legislativ;
- continuarea armonizării legislației naționale la prevederile acquis-ul comunitar;
- îmbunătățirea administrării fiscale și vamale prin extinderea spectrului de instrumente disponibile pentru intervenție, în vederea diminuării economiei tenebre și reducerii interacțiunii dintre contribuabil și funcționarul fiscal.

Măsurile de politică fiscală și vamală pentru anul 2024:

- extinderea spectrului facilităților fiscale cu caracter deductibil și fără implicații pentru contribuții de asigurări sociale, acordate de către angajator salariaților;
- deducerea limitată a cheltuielilor de sponsorizare și filantropie direcționate către organizațiile sindicale și patronale;
- acordarea dreptului de deducere a cheltuielilor suportate de către persoanele fizice la determinarea impozitului pe venit;
- uniformizarea cotelor impozitului pe venit aferent veniturilor investiționale (venituri din dobânzi, creștere de capital) ale persoanelor fizice - 6% (impact - 10,1 mil. lei);
- introducerea unui nou regim fiscal aplicat agenților economici ce desfășoară activități în domeniul comercializării deșeurilor de metale feroase și neferoase, care prevede impozitarea veniturilor din vânzări la cota de 7 % (impact - 160,0 mil. lei);
- aplicarea TVA la cota standard la energia electrică de echilibrare, cu excepția celei livrate agenților economici care nu au relații cu sistemul bugetar al RM, pentru care se aplică scutirea de TVA cu drept de deducere;
- stabilirea calendarului aferent mărfurilor accizabile pe 3 ani (2024-2026), cu indexarea anuală a acestora la rata inflației prognozate de 7 la sută;
- excluderea din lista mărfurilor supuse accizelor a blănurile și micșorarea cotei accizei de la 30% la 10% pentru parfumuri și apă de toaletă; (-31,0 mil. lei);
- reglementarea impozitării cu acciza a flacoanelor de reumplere pentru țigarele electronice care conțin nicotină;
- majorarea valorii autoturismelor de lux supuse accizei suplimentare cu 100 mii lei.

3.2. Politica în domeniul cheltuielilor

Principalele măsuri de politici pentru anul 2024 sunt:

➤ *În domeniul asistenței și protecției sociale* - implementarea reformei sistemului de asistență socială „Restart”, acordarea compensațiilor pentru achitarea facturilor la energie sub formă de ajutor financiar în factură și acordarea compensațiilor la energie sub formă de plăți monetare în scopul reducerii vulnerabilității energetice a unor categorii de persoane, majorarea cuantumului indemnizației unice la nașterea copilului în corelare cu valoarea monetară a coșului minim de bunuri necesare la nașterea copilului.

➤ *În domeniul politicii salarizării în sectorul bugetar:*

- majorarea valorii de referință de bază de la 1900 lei la 2100 lei;
- majorarea valorii de referință de la 1900 la 2300 lei pentru: (i) personalul, cu excepția celui care beneficiază de spor specific stabilit conform art. 17 alin. (2) lit. b¹ din Legea nr. 270/2018, din cadrul sistemului administrației penitenciare; (ii) personalul din cadrul Inspectoratului Național de Probațiune;

- majorarea valorii de referință de la 2000 la 2300 lei pentru: (i) personalul didactic, științifico-didactic și personalul de conducere din cadrul instituțiilor de învățământ, conducătorii (directori și directori adjuncți) instituțiilor de educație timpurie, de învățământ primar, gimnazial, liceal și profesional tehnic, directorii/directorii adjuncți ai altor instituții de învățământ decât cele de educație timpurie, de învățământ primar, gimnazial, liceal și profesional tehnic; (ii) corpul de subofițeri din cadrul Ministerului Afacerilor Interne; (iii) personalul care, conform anexelor la Legea nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, se încadrează în clasele de salarizare de la 1 până la 25;

- majorarea valorii de referință de la 2000 la 2100 lei pentru: (i) personalul, inclusiv cu funcții de demnitate publică din cadrul Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor; (ii) personalul de specialitate din cadrul teatrelor, circurilor și organizațiilor concertistice în care Ministerul Culturii are calitatea de fondator; (iii) efectivul de soldați și sergenți din cadrul Ministerului Apărării;

- majorarea valorii de referință de la 1900 la 2500 lei pentru: (i) personalul, cu excepția celor cu funcții de demnitate publică, din cadrul Curții de Conturi și Agenției de Stat pentru Proprietatea Intelectuală, (ii) personalul, cu excepția directorului și directorului adjunct, din cadrul Inspectoratului de Stat al Muncii; (iii) personalul din cadrul Agenției Achiziții Publice și Inspectoratului Control Financiar de Stat;

- majorarea valorii de referință de la 1900 la 3000 lei pentru: (i) personalul din cadrul oficiilor teritoriale ale Cancelariei de Stat; (ii) personalul cu funcții de demnitate publică din cadrul Curții de Conturi și Agenției de Stat pentru Proprietatea Intelectuală.

➤ Întru asigurarea unor *politici și programe sustenabile pentru dezvoltarea economiei*, în bugetul de stat pentru anul 2024, sunt planificate mijloace financiare în sumă de 218,8 mil. lei, dintre care *197,3 mil. lei* (99,2%) sunt destinate susținerii întreprinderilor mici și mijlocii. Dintre programele date se enumeră:

- ✓ Fondul de Dezvoltare și Accelerare a Economiei Durabile;
- ✓ programul de rețehnologizare și eficiență energetică;
- ✓ programul de atragere a remitențelor în economie PARE 1+2;
- ✓ fondul de garantare a creditelor pentru întreprinderile mici și mijlocii;
- ✓ programul de susținere a afacerilor cu potențial înalt de creștere și internaționalizare a acestora;
- ✓ programul „START pentru TINERI: o afacere durabilă la tine acasă”;
- ✓ programul de subvenționare a locurilor de muncă ș.a.

Măsurile de politici date au ca scop dezvoltarea durabilă a IMM-urilor, extinderea ariei de creare și funcționare a acestora pe întreg teritoriul Republicii Moldova, accentul fiind pus pe zonele rurale, generare de noi locuri de muncă și încadrarea în activitate antreprenorială a tinerilor și femeilor.

➤ O altă prioritate majoră de dezvoltare a sectorului real al economiei, este *dezvoltarea continuă a sistemului de transporturi și infrastructură*, cu o creștere treptată a rețelei de drumuri în stare bună. Astfel pentru asigurarea măsurilor de politici în sectorul transport, în bugetul de stat sunt planificate mijloace în sumă de 4 036,5 mil. lei, dintre care *1 393,9 mil. lei* mijloace financiare din surse externe și *2 505,6 mil. lei* pentru reparația și întreținerea drumurilor naționale și locale.

➤ Politica în domeniul *Subvenționării sectorului agricol și dezvoltării rurale* cu un volum de alocații în mărime de 1 600,0 mil. lei, va asigura susținerea producătorilor agricoli, crearea condițiilor favorabile pentru dezvoltarea durabilă a sectorului agricol și integrarea economiei și a sectorului agroindustrial al Republicii Moldova în economia europeană, precum și a îmbunătățirii nivelului de trai în mediul rural.

➤ Politica în domeniul *Eficienței energetice* pentru anul 2024 cu un volum de alocații în mărime de 322,1 mil. lei, destinate reducerii intensității energetice și a consumului specific de energie în toate sectoarele economiei naționale, precum și îmbunătățirea eficienței energetice a locuințelor, care are drept scop reducerea facturilor la energia electrică pentru gospodăriile casnice.

➤ Politica în domeniul *Dezvoltării regionale și locale* prevede alocații în sumă de 601,5 mil. lei prevăzute pentru Fondul Național de dezvoltare Regională și Locală, în scopul dezvoltării social-economice echilibrate și durabile pe întreg teritoriul Republicii Moldova, reducerea discrepanțelor dintre nivelurile de dezvoltare social-economice a zonelor regionale și locale.

➤ Politica în domeniul *Protecției mediului înconjurător* cu un volum de alocații în mărime de 175,0 mil. lei, destinate finanțării proiectelor pentru implementarea strategiilor, programelor și planurilor naționale de protecție a mediului, construcția și participarea în cote părți în construcția obiectelor de protecție a mediului (finanțarea lucrărilor de proiectare și implementarea lor în domeniul alimentării cu apă și canalizare), colectarea și sortarea deșeurilor și susținerea întreprinderilor de prelucrare sau neutralizare a lor, de ameliorare a calității bazinului aerian.

3.3 Politica în domeniul datoriei de stat pentru anii 2024-2026

Obiectivul fundamental al managementului datoriei de stat va consta în asigurarea necesităților de finanțare ale bugetului de stat la nivel acceptabil de cheltuieli pe termen mediu și lung în condițiile limitării riscurilor implicate.

În scopul atingerii obiectivului fundamental, vor fi prioritare următoarele obiective specifice de gestionare a datoriei de stat în perioada anilor 2024-2026:

- dezvoltarea pieței interne a valorilor mobiliare de stat;
- contractarea împrumuturilor de stat externe, ținând cont de raportul cost-risc;
- gestionarea riscurilor asociate datoriei de stat.

IV. Estimările bugetului public național pentru anii 2024-2026

4.1. Bugetul public național 2024

Parametrii bugetului public național au fost estimați reieșind din prognoza indicatorilor macroeconomici pentru anii 2024-2026, precum și din obiectivele politicii bugetar-fiscale.

Veniturile bugetului public național pentru anul 2024 se estimează în sumă de circa 107 172,0 mil. lei, cu 4 521,4 mil. lei sau cu 4,4% mai mult față de aprobat (modificat) pe anul 2023, iar ca pondere în PIB - la nivel de 31,3 la sută. Majorarea veniturilor va fi susținută, în primul rând, de restabilirea economică, impactul politicilor de stat de susținere a sectoarelor economice, precum și din contul unor măsuri ale politicii fiscale și vamale și de administrare mai bună a veniturilor.

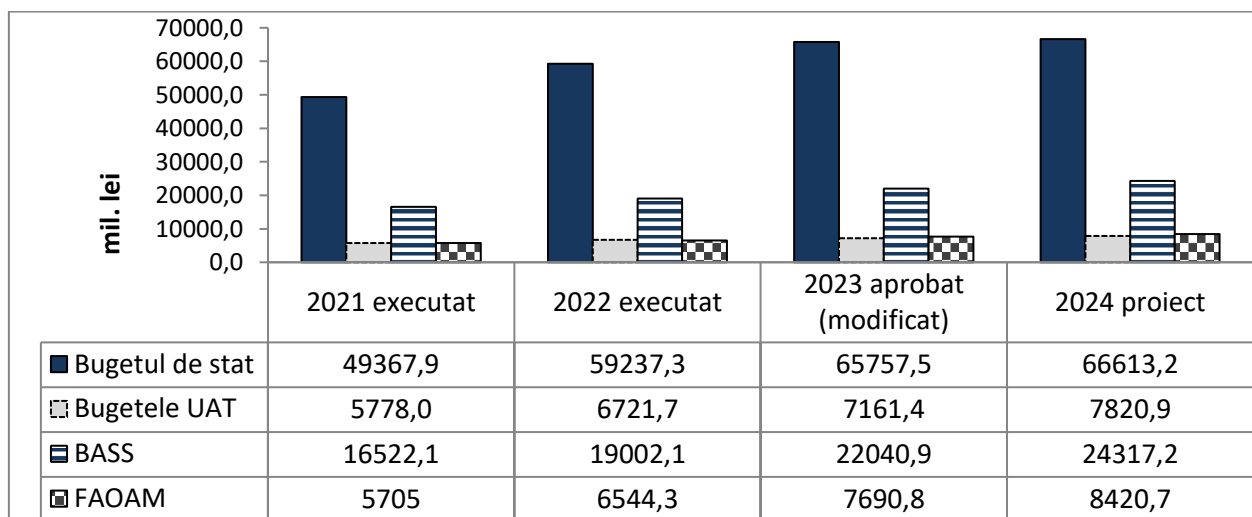
Evoluția veniturilor pe componente a bugetului public național, pe anii 2021 - 2024, se prezintă în următorul tabel:

mil. lei

	2021 executat	2022 executat	2023 aprobat (modificat)	2024 proiect	2024 față de 2023	
					(+;-)	%
Bugetul public național	77 373,0	91 505,4	102 650,6	107 172,0	4 521,4	104,4%

	2021 executat	2022 executat	2023 aprobat (modificat)	2024 proiect	2024 față de 2023	
					(+;-)	%
Bugetul de stat	49 383,8	59 248,0	65 776,7	66 632,0	855,3	101,3%
<i>inclusiv transferuri</i>	11,6	6,4	19,2	18,8	-0,4	97,9%
<i>dobânzi din</i>						
<i>împrumuturile recreditate</i>						
<i>bugetelor de alt nivel</i>	4,3	4,3				
Bugetele UAT	20 387,1	23 889,3	26 524,9	25 723,5	-801,4	97,0%
<i>inclusiv transferuri</i>	14 609,1	17 167,6	19 363,5	17 902,6	-1 460,9	92,5%
Bugetul asigurărilor sociale de stat	27 246,8	33 796,1	38 833,5	42 722,4	3 888,9	110,0%
<i>inclusiv transferuri</i>	10 724,7	14 794,0	16 792,6	18 405,2	1 612,6	109,6%
<i>dintre care pentru</i>						
<i>acoperirea deficitului</i>	2 840,0	4 434,1	5 691,2	6 578,9	887,7	115,6%
Fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală	11 540,0	12 639,5	14 538,4	15 670,1	1 131,7	107,8%
<i>inclusiv transferuri</i>	5 835,0	6 095,2	6 847,6	7 249,4	401,8	105,9%

Tendențele acumulării veniturilor pe componentele bugetului public național (cu excepția transferurilor între componente), pe anii 2021-2024, se prezintă în diagrama care urmează:



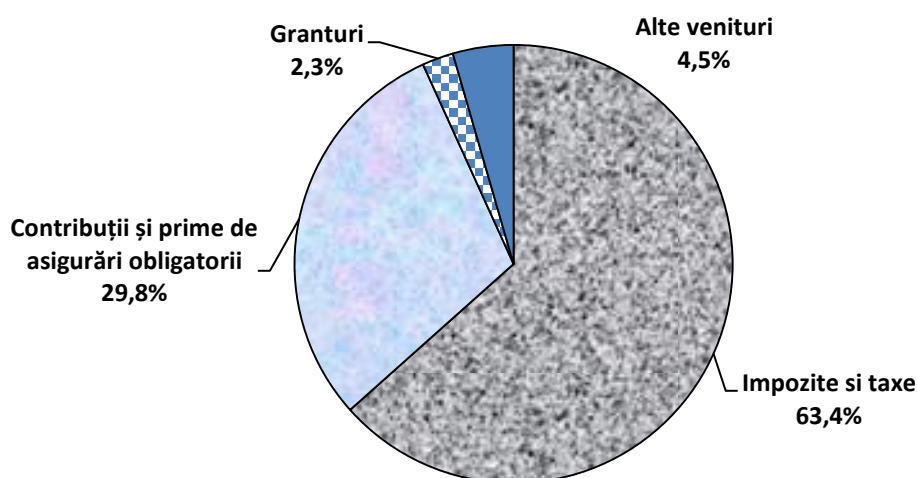
În structura bugetului public național, încasările veniturilor bugetului de stat dețin 62,2% și vor însuma 66 613,2 mil. lei (fără transferuri). În comparație cu sumele planificate pe anul 2023 aceste venituri vor crește cu 855,7 mil. lei sau cu 1,3 la sută.

Ponderea încasărilor la bugetul asigurărilor sociale de stat în bugetul public național va constitui 22,7%, fiind estimate în sumă de 24 317,2 mil. lei (fără transferuri). Comparativ cu aprobat (modificat) 2023, veniturile proprii ale acestui buget vor crește cu 2 276,3 mil. lei sau cu 10,3 la sută.

Veniturile fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală în structura bugetului public național constituie 7,9%, fiind prognozate în sumă de 8 420,7 mil. lei (fără transferuri). Comparativ cu aprobat (modificat) 2023, veniturile proprii ale fondurilor date vor înregistra o creștere cu 729,9 mil. lei sau cu 9,5 la sută.

Veniturile bugetelor locale în structura bugetului public național vor deține 7,3%, fiind estimate în sumă de 7 820,9 mil. lei (fără transferuri). Comparativ cu aprobat (modificat) 2023, veniturile proprii ale bugetelor locale și defalcările de la impozitele și taxele de stat se vor majora cu 659,5 mil. lei sau cu 9,2 la sută.

Structura veniturilor bugetului public național pe anul 2024, sub *aspectul clasificăției economice*, se prezintă în următoarea diagramă:



Partea majoră în structura veniturilor bugetului public național o dețin *impozitele si taxele*. Astfel, în anul 2024 acestea vor constitui circa 63,4% (67955,1 mil. lei), cu 5 617,4 mil. lei mai mult (62 337,7 mil. lei) față de aprobat (modificat) în 2023. Din totalul acestora, 69,4% le revine impozitelor si taxelor pe mărfuri și servicii (47 149,5 mil. lei), 25,7% - impozitelor pe venit (17 467 mil. lei), 3,7% - taxelor asupra comerțului exterior și operațiunilor externe (2 525,9 mil. lei) și 1,2% - impozitelor pe proprietate (812,7 mil. lei). Ca pondere în PIB, în anul 2024 impozitele și taxele vor deține 19,9 la sută.

Contribuțiile și primele de asigurări obligatorii reprezintă 29,8% din totalul veniturilor bugetului public național și se prognozează în sumă 31 946,2 mil. lei. Din acestea 74,2% revine contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii (23714,3 mil. lei), iar 25,8% primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală (8 231,9 mil. lei). Ca pondere în PIB această grupă de venituri reprezintă circa 9,3 la sută.

În structura veniturilor BPN, *granturile* se prognozează să dețină circa 2,3% (2 475,1 mil. lei). Din totalul granturilor, cele destinate susținerii bugetului reprezintă circa 77,0% (1 906,9 mil. lei), restul 23,0% (568,2 mil. lei) fiind

destinate proiectelor finanțate din surse externe. Ponderea granturilor în PIB va constitui 0,7 la sută.

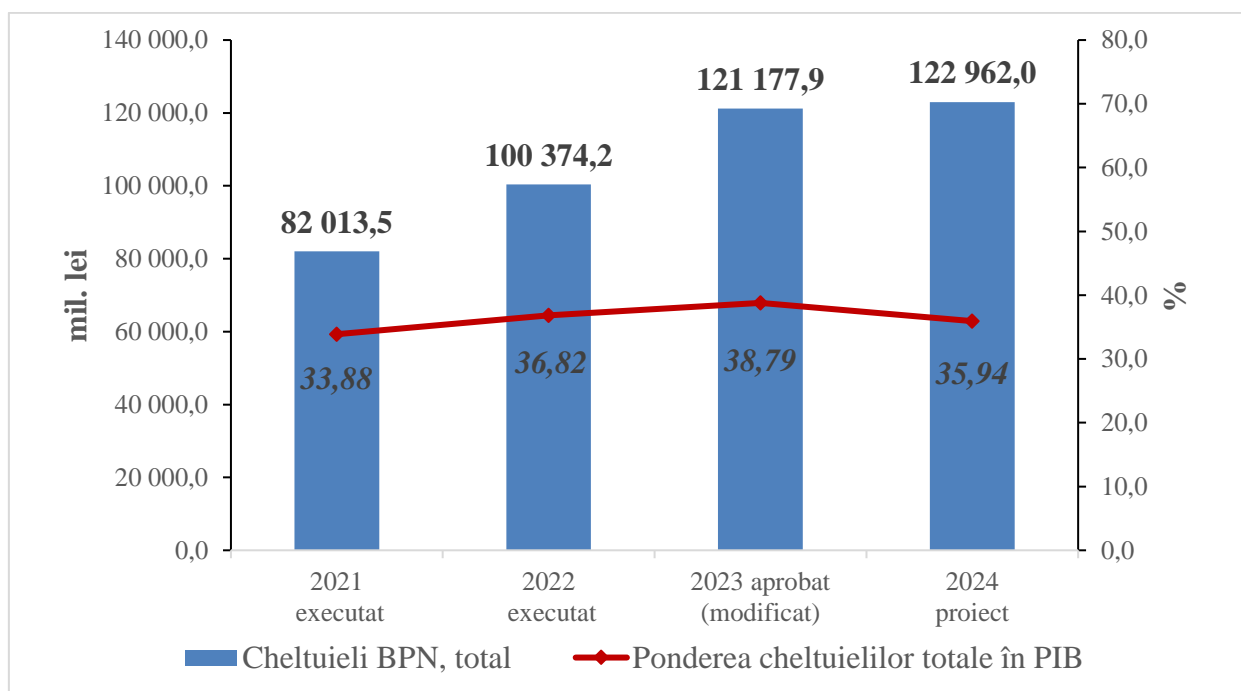
Alte venituri ale bugetului public național se prognozează în sumă 4 795,6 mil. lei sau circa 4,5% din totalul veniturilor. Față de aprobat (modificat) 2023, încasările din aceste venituri se majora cu 386,7 mil. lei sau cu 8,8 la sută. În totalul altor venituri, circa 40,5% sau 1 942,0 mil. lei reprezintă *venituri din vânzarea mărfurilor și serviciilor*. Din acestea, suma veniturilor colectate de către instituțiile bugetare în urma prestării serviciilor și plata pentru *locățiunea bunurilor* va constitui 1 268,7 mil. lei. *Donațiile voluntare* se prognozează în sumă de 41,8 mil. lei, *veniturile din proprietate* - 1 097,2 mil. lei, *încasări din amenzi și sancțiuni* - 406,0 mil. lei, *alte venituri* - 1 308,6 mil. lei (dintre care 1 147,5 mil. lei impozit unic în sectorul IT).

Evoluția bugetului public național conform clasificăției bugetare, economice și funcționale pentru anii 2021-2026 se prezintă, respectiv, în *Tabelul nr.2* și *Tabelul nr.3* la Nota informativă.

Cheltuielile bugetului public național pentru anul 2024 se estimează în sumă de 122 962,0 mil. lei și urmează să asigure realizarea acțiunilor și activităților, care derivă din documentele de politici naționale și sectoriale.

Comparativ cu anul 2023, cheltuielile publice cresc cu 1 784,1 mil. lei sau cu 1,5%, iar ca pondere în PIB constituie 35,94%, cu o micșorare de 3,21 puncte procentuale.

Evoluția cheltuielilor bugetului public național în anii 2021-2024 se prezintă în diagrama care urmează:



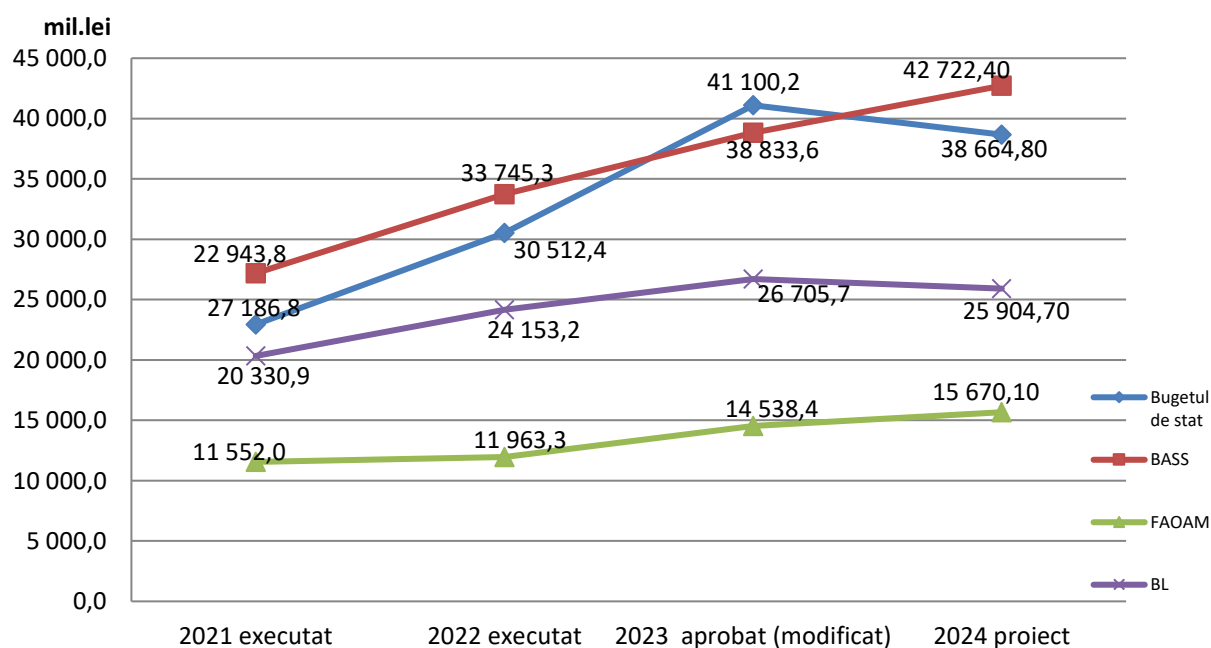
Evoluția cheltuielilor pe bugete - componente ale bugetului public național în anii 2021-2024 se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	2021 executat	2022 executat	2023 aprobat (modificat)	2024 proiect	2024 proiect față de 2023 aprobat (modificat)	
					(+, -)	%
Bugetul public național	82 013,5	100 374,2	121 177,9	122 962,0	1 784,1	101,5
<i>inclusiv:</i>						
Bugetul de stat	54 116,9	68 573,5	84 104,0	82 222,0	-1 882,0	97,8
<i>dintre care transferuri către alte bugete</i>	<i>31 173,1</i>	<i>38 061,1</i>	<i>43 003,8</i>	<i>43 557,2</i>	<i>553,4</i>	<i>101,3</i>
Bugetul asigurărilor sociale de stat	27 186,8	33 745,3	38 833,6	42 722,4	3 888,8	110,0
Fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală	11 552,0	11 963,3	14 538,4	15 670,1	1 131,7	107,8
Bugetele locale	20 342,5	24 159,6	26 724,9	25 923,5	-801,4	97,0
<i>dintre care transferuri către alte bugete</i>	<i>11,6</i>	<i>6,4</i>	<i>19,2</i>	<i>18,8</i>	<i>-0,4</i>	<i>97,9</i>

Datele din tabel denotă tendința de creștere anuală a cheltuielilor bugetului public național la total și pe fiecare componentă bugetară. Prin urmare, în anul 2024 comparativ cu anul 2023 se estimează o creștere a cheltuielilor bugetului public național cu 1,5%, în timp ce cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat cresc cu 10,0%, ale fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală - cu 7,8%, iar cheltuielile bugetului de stat descresc cu 2,2%, ale bugetelor locale - cu 3,0 la sută.

Tendențele cheltuielilor pe bugete - componente ale bugetului public național în anii 2021-2024 (cu excepția transferurilor între bugete), se prezintă în diagrama care urmează:



Datele din diagramă evidențiază că în anul 2024 comparativ cu anul 2023 cresc semnificativ cheltuielile proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat și fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, cu 10,0% și 7,8%, respectiv. Cheltuielile bugetului de stat și ale bugetelor locale descresc, cu 5,9% și 3,0%, corespunzător.

Din punct de vedere a atribuirii cheltuielilor bugetare atât în aspect funcțional, cât și în aspectul categoriilor economice, este de menționat că acestea reflectă tendințele programelor de cheltuieli, reieșind din măsurile de politici în derulare și care urmează a fi întreprinse pentru realizarea obiectivelor Guvernului.

În aspectul repartizării resurselor publice pe domenii, este de remarcant concentrarea acestora în proporție de 88,2% în 5 domenii, precum: *protecția socială* - 38,0% sau 46 744,1 mil. lei; *învățământ* - 15,0%, care reprezintă 18 397,9 mil. lei, *ocrotirea sănătății* - 14,5% sau 17 820,8 mil. lei, *serviciile de stat cu destinație generală* - 11,3% sau 13 885,3 mil. lei și *servicii în domeniul economiei* cu 9,4% sau 11 618,6 mil. lei.

Structura cheltuielilor bugetului public național pe *grupe funcționale* în anii 2023-2024, se prezintă în tabelul care urmează:

Denumirea	2023 aprobat (modificat)			2024 proiect			Devieri (+,-) 2024 proiect față de 2023 aprobat (modificat)		
	mil.lei	% în PIB	% în total	mil.lei	% în PIB	% în total	mil.lei	% în PIB	% în total
Cheltuieli, total	121 177,9	38,79	100,0	122 963,3	35,94	100,0	1 785,4	-2,85	-0,002
Servicii de stat cu destinație generală	12 276,6	3,93	10,1	13 885,3	4,06	11,3	1 608,7	0,13	1,2
Apărare națională	1 567,2	0,50	1,3	1 639,9	0,48	1,3	72,7	-0,02	0,04
Ordine publică și securitate națională	6 798,6	2,18	5,6	6 550,4	1,91	5,3	-248,2	-0,26	-0,3
Servicii în domeniul economiei	11 733,6	3,76	9,7	11 618,6	3,40	9,4	-115,0	-0,36	-0,2
Protecția mediului	463,6	0,15	0,4	580,2	0,17	0,5	116,6	0,02	0,1
Gospodăria de locuințe si gospodăria serviciilor comunale	4 353,9	1,39	3,6	2 746,5	0,80	2,2	-1 607,4	-0,59	-1,4
Ocrotirea sănătății	17 093,2	5,47	14,1	17 820,8	5,21	14,5	727,6	-0,26	0,4
dintre care transferuri acordate între instituțiile din cadrul bugetului de stat	1,6	0,001	0,001	1,3	0,0004	0,001	-0,3	-0,0001	

Denumirea	2023 aprobat (modificat)			2024 proiect			Devieri (+,-) 2024 proiect față de 2023 aprobat (modificat)		
	mil.lei	% în PIB	% în total	mil.lei	% în PIB	% în total	mil.lei	% în PIB	% în total
Cultura, sport, tineret, culte și odihnă	2 823,4	0,90	2,3	2 979,6	0,87	2,4	156,2	-0,03	0,1
Învățământ	18 582,4	5,95	15,3	18 397,9	5,38	15,0	-184,5	-0,57	-0,4
Protecție socială	45 487,0	14,56	37,5	46 744,1	13,66	38,0	1 257,1	-0,90	0,5

Evoluția cheltuielilor bugetului public național în anii 2023-2024 *sub aspectul categoriilor economice* se prezintă în tabelul care urmează

Denumirea	2023 aprobat (modificat)			2024 proiect			Devieri (+,-) 2024 proiect față de 2023 aprobat (modificat)		
	mil.lei	% în PIB	% în total	mil.lei	% în PIB	% în total	mil.lei	% în PIB	% în total
Cheltuieli și active nefinanciare, total	121 177,9	38,79	100,0	122 962,0	35,94	100,0	1 784,1	-2,85	
Cheltuieli recurente	117 566,9	37,63	97,0	119 533,4	34,94	97,2	1 966,5	-2,69	0,2
Cheltuieli	110 887,3	35,49	91,5	112 285,8	32,82	91,3	1 398,5	-2,67	-0,2
Cheltuieli de personal	25 506,6	8,16	21,0	27 340,9	7,99	22,2	1 834,3	-0,17	1,2
Bunuri și servicii	21 939,7	7,02	18,1	22 565,4	6,60	18,4	625,7	-0,43	0,2
Dobânzi	5 551,8	1,78	4,6	5 289,9	1,55	4,3	-261,9	-0,23	-0,3
datoria externă	1 571,4	0,50	1,3	2 384,4	0,70	1,9	813,0	0,19	0,6
datoria internă	3 980,4	1,27	3,3	2 905,5	0,85	2,4	-1 074,9	-0,42	-0,9
Subvenții	5 198,3	1,66	4,3	5 069,4	1,48	4,1	-128,9	-0,18	-0,2
Granturi acordate	2 120,3	0,68	1,7	2 466,6	0,72	2,0	346,3	0,04	0,3
Prestații sociale	44 510,8	14,25	36,7	44 411,2	12,98	36,1	-99,6	-1,27	-0,6
Alte cheltuieli	6 059,8	1,94	5,0	5 142,4	1,50	4,2	-917,4	-0,44	-0,8
Active nefinanciare	10 290,6	3,29	8,5	10 676,2	3,12	8,7	385,6	-0,17	0,2
Mijloace fixe	8 373,6	2,68	6,9	7 926,9	2,32	6,4	-446,7	-0,36	-0,5
dintre care									
investiții capitale	3 611,0	1,16	3,0	3 428,6	1,00	2,8	-182,4	-0,15	-0,2
Stocuri de materiale	2 610,6	0,84	2,2	3 381,6	0,99	2,8	771,0	0,15	0,6
Alte active nefinanciare	-693,6	-0,22	-0,6	-632,3	-0,18	-0,5	61,3	0,04	0,1
<i>Informativ:</i>									
Cheltuieli curente	110 346,0	35,32	91,1	112 529,8	32,89	91,5	2 183,8	-2,43	0,5
Cheltuieli capitale	10 831,9	3,47	8,9	10 432,2	3,05	8,5	-399,7	-0,42	-0,5

Cheltuielile curente pentru anul 2024 sunt estimate în sumă de 112 529,8 mil. lei și constituie 91,5% din cheltuielile totale, fiind în creștere față de anul 2023 cu 2 183,8 mil. lei.

În cadrul cheltuielilor curente, *cheltuielile de personal* pentru anul 2024 sunt estimate în sumă de 27 340,9 mil. lei. Estimarea volumului cheltuielilor de personal este efectuată în baza măsurilor propuse de majorare a salariilor angajaților din sectorul bugetar, reorganizării și instituirii unor noi instituții, majorării numărului de unități conform prevederilor actelor normative în vigoare, etc.

Cheltuielile de personal includ alocații de circa 976,4 mil. lei influențate de următorii factori:

- asigurarea măsurilor trecătoare de politici salariale aplicabile începând cu 01.10.2023 - 100,8 mil. lei;

- implementarea reformei sistemului de asistență socială „Restart” - 824,3 mil. lei;

- executarea Hotărârii Curții de Constituționale nr. 17/2023 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Tabelul 2 din Anexa nr.3 la Legea nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar - 21,7 mil. lei;

- reorganizarea și crearea unor noi instituții sau majorarea numărului de unități conform prevederilor actelor normative în vigoare - 29,6 mil. lei.

Adițional, începând cu 1 ianuarie 2024, se propun implementarea unor măsuri noi de politici salariale. În acest sens, pentru calcularea salariilor în sectorul bugetar, începând cu 01.01.2024 se vor stabili următoarele valori de referință:

Categoriile de angajați	Aprobat 2023	Estimat 2024
angajații din sectorul bugetar, în conformitate cu prevederile Legii nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar	1900	2100
Valori de referință derogatorii		
pentru Președintele Parlamentului, Președintele Republicii Moldova, Prim-ministrului și deputați;	1400	1400
<ul style="list-style-type: none"> - personalul care, conform anexelor la Legea nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, se încadrează în clasele de salarizare de la 1 până la 25; - personalul didactic, științifico-didactic și personalul de conducere din cadrul instituțiilor de învățământ, conducătorii (directori și directori adjuncți) instituțiilor de educație timpurie, de învățământ primar, gimnazial, liceal și profesional tehnic, directorii/directorii adjuncți ai altor instituții de învățământ decât cele de educație timpurie, de învățământ primar, gimnazial, liceal și profesional tehnic; - corpul de subofițeri din cadrul Ministerului Afacerilor Interne; 	2000	2300
<ul style="list-style-type: none"> - personalul, cu excepția celui care beneficiază de spor specific stabilit conform art. 17 alin. (2) lit. b1 din Legea nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, din cadrul sistemului administrației penitenciare; - personalul din cadrul Inspectoratului Național de Probațiune. 	1900 2000	2300
- personalul, inclusiv cu funcții de demnitate publică, al Serviciului Fiscal de Stat, al Serviciului Vamal;	1800	2500

Categoriile de angajați	Aprobat 2023	Estimat 2024
<ul style="list-style-type: none"> - judecătorii-asistenți din cadrul Curții Constituționale, procurori, inspectorii din cadrul Inspecției procurorilor și directorul Institutului Național al Justiției; - personalul, inclusiv cu funcții de demnitate publică, din cadrul Serviciului de Informații și Securitate, al Autorității Naționale de Integritate, al Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor, - personalul, inclusiv cu funcții publice de conducere, din cadrul Autorității Aeronautice Civile, al Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură, al Agenției Naționale pentru Curriculum și Evaluare, al Agenției de Administrare a Instanțelor Judecătorești, al Agenției Resurse Informaționale Juridice, al Inspectoratului de Stat pentru Supravegherea Produselor Nealimentare și Protecția Consumatorilor; - personalul, cu excepția judecătorilor și inspectorilor-judecători, din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii, al Curții Supreme de Justiție, al curților de apel, al judecătoriilor; - personalul din cadrul Consiliului Superior al Procurorilor, al Procuraturii Generale, al procuraturilor teritoriale și celor specializate; - personalul, cu excepția celui cu funcții de demnitate publică, din cadrul Consiliului Concurenței, al Consiliului Audiovizualului, al Agenției Naționale pentru Soluționarea Contestațiilor, al Agenției Proprietății Publice, al Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor, al Centrului Național Anticorupție, al Centrului pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării. 	2500	2500
<ul style="list-style-type: none"> - personalul, cu excepția celui cu funcții de demnitate publică, din cadrul Curții de Conturi, al Agenției de Stat pentru Proprietatea Intelectuală. 	1900	2500
<ul style="list-style-type: none"> - personalul, cu excepția directorului și directorului adjunct din cadrul Inspectoratului de Stat al Muncii; - personalul din cadrul Agenției Achiziții Publice și Inspectoratului Control Financiar de Stat. 	1900	2500
-pentru judecători (cu excepția judecătorilor din cadrul Curții Constituționale, al Consiliului Superior al Magistraturii și al Curții Supreme de Justiție) și inspectorii-judecători;	2850	2850
- personalul cu funcții de demnitate publică din cadrul al Curții de Conturi, al Agenției de Stat pentru Proprietatea Intelectuală;	1900	3000

Categoriile de angajați	Aprobat 2023	Estimat 2024
- personalul din cadrul Oficiilor Teritoriale ale Cancelariei de Stat;	1900	3000
- judecătorii din cadrul Curții Supreme de Justiție și al Consiliului Superior al Magistraturii; -secretarii generali adjuncți ai Guvernului, secretarii de stat ai Guvernului, secretarii generali și secretarii generali adjuncți ai ministerelor, secretarii de stat; - directorul Inspectoratului de Stat al Muncii; - personalul, inclusiv din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică, din aparatele centrale ale ministerelor, ale trezoreriilor regionale ale Ministerului Finanțelor, ale Cancelariei de Stat, șefii și șefii adjuncți ai oficiilor teritoriale ale Cancelariei de Stat, cu excepția prim-viceprim-ministrului, viceprim-ministrului, ministrului, Agentului guvernamental și secretarului general al Guvernului; – personalul cu funcții de demnitate publică din cadrul Consiliului Concurenței, al Consiliului Audiovizualului, al Agenției Naționale pentru Soluționarea Contestațiilor, al Agenției Proprietății Publice, al Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor, al Casei Naționale de Asigurări Sociale, al Centrului Național Anticorupție;	3000	3000
- prim-viceprim-ministru, viceprim-ministru, ministru, Agentul guvernamental, secretarul general al Guvernului, directorul și directorul adjunct ai Centrului pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării; – judecătorii din cadrul Curții Constituționale; – membrii judecători din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii, care au promovat evaluarea prevăzută de Legea nr.26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, precum și judecătorii candidați care au promovat evaluarea respectivă, dar nu au fost aleși în funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii; – membrii procurori din cadrul Consiliului Superior al Procurorilor, care au promovat evaluarea prevăzută de Legea nr.26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, precum și procurorii candidați care au promovat evaluarea respectivă, dar nu au fost aleși în funcția de membru al Consiliului Superior al Procurorilor; – judecătorii Curții Supreme de Justiție, care au	3600	3600

Categoriile de angajați	Aprobat 2023	Estimat 2024
promovat evaluarea externă conform Legii nr.65/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție și care au fost numiți în funcție, precum și candidații la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, din rândul judecătorilor și procurorilor aflați în funcție, care au promovat evaluarea externă, dar nu au fost numiți în calitate de judecători ai Curții Supreme de Justiție.		

Pentru anul 2024, numărul de unități luat în calcul la estimarea cheltuielilor de personal constituie 170 493,4 unități. Numărul de unități de personal la bugetul de stat va constitui 46 933,4 unități, la bugetele locale - 122 119,0 unități, la bugetul asigurărilor sociale obligatorii de stat - 1 146,0 unități, iar la fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală (aparatură administrativă) - 295,0 unități.

Cheltuielile capitale sunt estimate în volum de 10 432,2 mil. lei și constituie 8,5% din cheltuielile totale sau 3,0% raportate la PIB. Comparativ cu anul 2023, acestea atestă o descreștere de circa 399,7 mil. lei sau 3,7 la sută. În cadrul acestora, cheltuielile pentru *investiții capitale* se prevăd în sumă de 3 528,6 mil. lei, cu o descreștere de 82,4 mil. lei sau 2,3% față de anul 2023.

Din volumul total al cheltuielilor capitale 7 068,5 mil. lei sau 67,8% vor fi acoperite din contul resurselor generale și 3 363,7 mil. lei sau 32,2% din contul surselor externe.

Evoluția bugetului public național conform clasificăției bugetare, economice și funcționale pentru anii 2021-2026 se prezintă, respectiv, în *Tabelul nr.2* și *Tabelul nr.3* la Nota informativă.

Soldul (deficitul) bugetului public național pentru anul 2024 se estimează în sumă de 15 790,0 mil. lei sau 4,6% din PIB. Consecințele crizelor din anii precedenți, precum și riscul înalt de securitate în contextul regional, au determinat menținerea nivelului înalt al deficitului pentru anul 2024, cu derogare de la regula generală, stabilită în art. 15 alin. (1) din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014. În acest sens, la estimarea soldului bugetar pentru anul 2024 au fost aplicate prevederile alin. (3) lit. a) a aceluiași articol, care admit derogarea de la regula bugetar-fiscală în caz de situații excepționale care pun în pericol securitatea națională.

Din volumul total al deficitului, 98,7% sau 15 590,0 mil. lei îi revine bugetului de stat și 1,3% le revine bugetelor locale sau 200,0 mil. lei.

Cadrul financiar general al bugetului public național pe anii 2023-2024 se prezintă în următorul tabel:

mil. lei

	Aprobat (modificat) 2023	Proiect 2024	Devieri proiect 2024 față de aprobat (modificat) 2023	
			(+,-)	%
Veniturile BPN	102650,6	107172,0	4521,4	4,4%
<i>ponderea in PIB, %</i>	<i>32,86%</i>	<i>31,33%</i>	<i>-1,5%</i>	
Cheltuielile BPN	121177,9	122962,0	1784,1	1,5%
<i>ponderea in PIB, %</i>	<i>38,79%</i>	<i>35,94%</i>	<i>-2,85%</i>	
Soldul BPN	-18527,3	-15790,0	2737,3	-14,8%
<i>ponderea in PIB, %</i>	<i>-5,93%</i>	<i>-4,62%</i>	<i>1,32%</i>	
<i>PIB, informativ</i>	<i>312400,0</i>	<i>342100,0</i>		

Finanțarea deficitului bugetului public național în anul 2024 se va efectua din surse interne și externe, în special prin restabilirea acoperirii necesităților de finanțare a deficitului bugetar din surse interne, prin valorificarea împrumuturilor pentru finanțarea proiectelor din surse externe și pentru susținerea bugetului, acțiuni în formă de participare în capital, alte creanțe interne ale bugetului, precum și din mijloacele bănești din solduri la conturile bugetelor componente ale bugetului public național.

Evoluția surselor de finanțare ale bugetului public național pentru anii 2023-2024 se prezintă în următorul tabel.

mil. lei

	Aprobat (modificat) 2023	Proiect 2024
Total surse de finanțare	18 527,3	15 790,0
Active financiare, total	3 963,9	5 766,1
dintre care		
<i>Acțiuni și alte forme de participare în capital*</i>	<i>1 109,5</i>	<i>1 216,1</i>
<i>Alte creanțe interne ale bugetului</i>	<i>140,0</i>	<i>200,0</i>
<i>Împrumuturi recreditate interne instituțiilor financiare și nefinanciare</i>	<i>2 780,7</i>	<i>4 439,5</i>
<i>Acțiuni și alte forme de participare în capital peste hotare</i>	<i>-66,3</i>	<i>-89,5</i>
Datorii, total	15 612,6	8 491,5
dintre care		
<i>Valori mobiliare de stat cu excepția acțiunilor**</i>	<i>6 190,0</i>	<i>4 670,0</i>
<i>Garanții interne de stat</i>	<i>-10,0</i>	<i>-10,0</i>
<i>Împrumuturi interne de la instituții financiare și nefinanciare</i>	<i>350,0</i>	<i>-200,9</i>
<i>Împrumuturi externe</i>	<i>9 082,6</i>	<i>4 032,4</i>
<i>primirea împrumuturilor</i>	<i>18 495,3</i>	<i>14 924,8</i>
<i>rambursarea împrumuturilor</i>	<i>-9 412,7</i>	<i>-10 892,4</i>
Modificarea soldului de mijloace bănești	-1 049,2	1 532,4

*) inclusiv venituri din privatizare

**) răscumpărarea VMS emise pentru executarea obligațiunilor de plată derivate din garanțiile stat în 2023 - (-310,0) mil. lei și în 2024 - (-330,0) mil. lei.

4.2. Bugetul asigurărilor sociale de stat 2024

Veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat se prognozează pentru anul 2024 în sumă de 42 722,4 mil. lei, cu o majorare față de aprobat (modificat) 2023 de 3 888,9 mil. lei sau 10,0 la sută. *Veniturile din contribuțiile de asigurări sociale de stat* pentru anul 2024 vor constitui circa 55,5% în totalul veniturilor bugetului asigurărilor sociale de stat și vor atinge 23 714,3 mil. lei, mai mult cu 2 219,1 mil. lei decât aprobat (modificat) pentru anul 2023. Veniturile din contribuțiile de asigurări sociale de stat pentru anul 2024 au fost estimate conform mărimilor stabilite în Legea nr. 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale și a fondului de remunerare a muncii prognozat pentru anul 2024.

Veniturile proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2024 se estimează în sumă de 24 317,2 mil. lei, cu 2 276,3 mil. lei sau 10,3% mai mult față de aprobat (modificat) 2023.

Transferurile de la bugetul de stat către bugetul asigurărilor sociale de stat se prevăd în sumă de 18 405,2 mil. lei, dintre care transferuri pentru acoperirea deficitului în sumă de 6 578,9 mil. lei. Comparativ cu anul 2023, volumul transferurilor se va majora la total cu 1 612,5 mil. lei sau cu 9,6%, dintre care transferurile pentru acoperirea deficitului se vor majora cu 887,7 mil. lei sau cu 15,6% mai mult față de aprobat (modificat) 2023.

Cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2024 se propun în sumă de 42 722,4 mil. lei, cu o majorare de 3 888,9 mil. lei față de aprobat (modificat) 2023. Ritmul de creștere a cheltuielilor în anul 2024 va constitui 10,0% față de cele aprobate (modificate) în anul 2023.

Bugetul asigurărilor sociale de stat pentru anul 2024 este estimat *fără deficit*.

4.3. Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală 2024

Veniturile fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală se prognozează pentru anul 2024 în sumă de 15 670,1 mil. lei, cu o majorare față de aprobat (modificat) 2023 de 1 131,7 mil. lei sau 7,8 la sută. Veniturile din primele de asigurare obligatorie de asistență medicală pentru anul 2024 vor constitui circa 52,5% în totalul veniturilor fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală și vor atinge suma de 8 231,9 mil. lei, mai mult cu 746,9 mil. lei față de aprobat (modificat) 2023.

Pentru anul 2024, cuantumul primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală va rămâne la nivelul celor existente - în mărime de 9% și va fi achitată de angajat. Pentru anul 2024 prima de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă va constitui suma de 12 636,0 lei, cu păstrarea facilităților la achitarea primei până la 31 martie.

Veniturile proprii ale fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pentru anul 2024 se estimează în sumă de 8 420,7 mil. lei. Față de aprobat (modificat) 2023 veniturile proprii (fără granturi) vor crește cu 729,9 mil. lei sau 9,5 la sută.

Transferurile de la bugetul de stat către fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală se prevăd în sumă de 7 249,4 mil. lei, cu o majorare de 401,8 mil. lei sau cu 6,0%. În suma totală a veniturilor fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, ponderea transferurilor constituie 46,3 la sută.

Cheltuielile fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pentru anul 2024 se propun în sumă de 15 670,1 mil. lei, sau cu o majorare de 1 131,7 mil. lei față de aprobat (modificat) 2023. Ritmul de creștere a cheltuielilor în anul 2024 va constitui 7,8% față de cele aprobate (modificate) în anul 2023.

Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală pentru anul 2024 au fost estimate *fără deficit*.

4.4. Bugetele locale 2024

Veniturile bugetelor locale pentru anul 2024 sunt estimate în sumă de 25723,5 mil. lei, dintre care veniturile proprii sunt prognozate în sumă de 7 820,9 mil. lei și dețin 30,4% din veniturile bugetelor locale. Transferurile de la bugetul de stat către bugetele locale se prevăd în sumă de 17 902,6 mil. lei.

Cheltuielile bugetelor locale pentru anul 2024 sunt estimate în sumă de 25 923,5 mil. lei, fiind în descreștere cu 801,4 mil. lei față de planificat în anul 2023 deoarece, începând cu anul 2024 din competențele proprii ale APL de nivelul al doilea sunt excluse administrarea unităților de asistență socială și dezvoltarea și gestionarea serviciilor sociale comunitare pentru categoriile social-vulnerabile, monitorizarea calității serviciilor sociale, care vor trece în responsabilitatea Agențiilor Teritoriale de Asistență Socială din subordinea Ministerului Muncii și Protecției Sociale, iar transferurile de la bugetul de stat pentru domeniul asistenței sociale au fost diminuate corespunzător, având la bază modificările cadrului normativ conex.

Bugetele locale pentru anul 2024 au fost estimate cu *deficit* în sumă de 200,0 mil. lei, care va fi finanțat din contul împrumuturilor externe și din mijloacele bănești din solduri la conturile bugetelor locale.

4.5. Indicatorii principali ai bugetului public național, 2025-2026

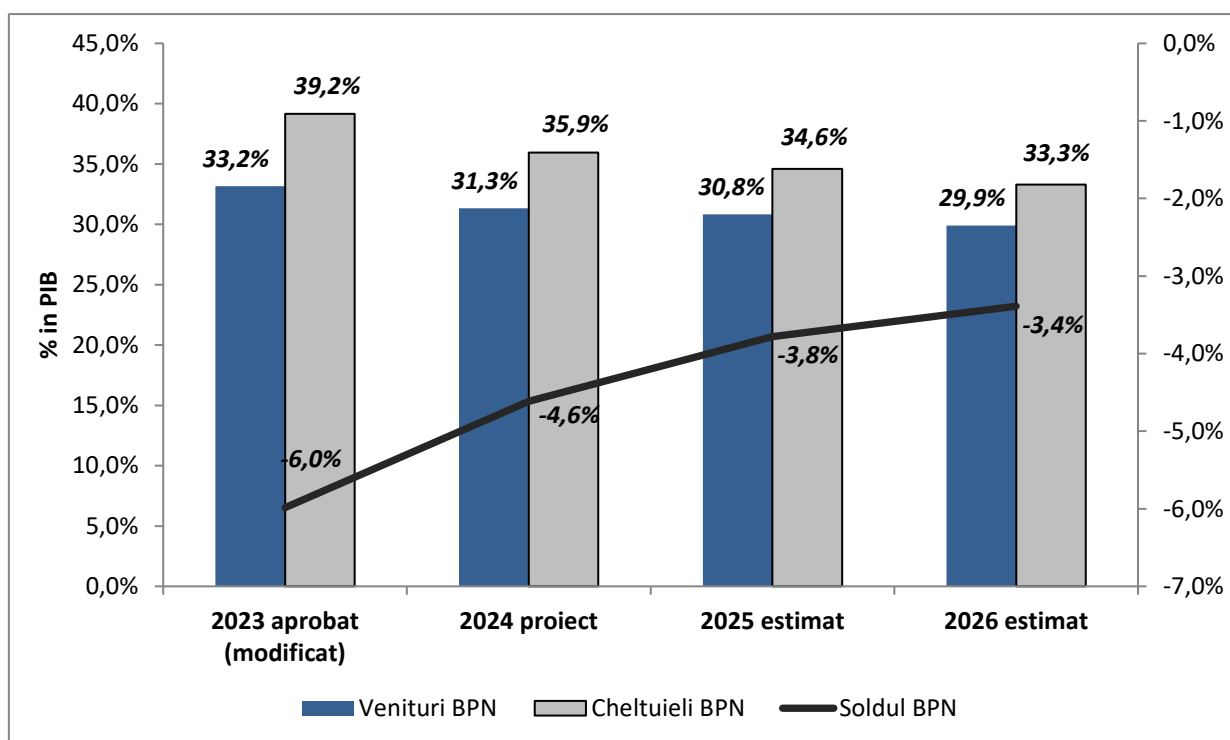
Cadrul macro-fiscal al bugetului public național pentru anii 2024-2026 a fost estimat în baza prognozei indicatorilor macroeconomici pentru anii 2024-2026, obiectivelor politicii fiscale pe termen mediu, și principalelor priorități de cheltuieli sectoriale pentru anii 2024-2026.

Parametrii generali ale bugetului public național pentru anii 2024-2026 se prezintă tabelul care urmează:

mil. lei

	Proiect 2024	Estimat	
		2025	2026
Venituri	107 172,0	116 623,4	125 094,1
<i>ponderea in PIB, %</i>	<i>31,3%</i>	<i>30,8%</i>	<i>29,9%</i>
Cheltuieli	122 962,0	130 919,4	139 272,1
<i>ponderea in PIB, %</i>	<i>35,9%</i>	<i>34,6%</i>	<i>33,3%</i>
Deficit	-15 790,0	-14 296,0	-14 178,0
<i>ponderea in PIB, %</i>	<i>-4,6%</i>	<i>-3,8%</i>	<i>-3,4%</i>

Evoluția veniturilor, cheltuielilor și soldului (deficitului) bugetar în anii 2023-2026, ca indicatori principali care caracterizează cadrul macro-fiscal al bugetului public național (BPN), se prezintă în diagrama care urmează:



Veniturile bugetului public național către anul 2026 vor crește față de 2024 în medie cu 8,0% și, în valoare absolută, se vor înscrie pe un trend ascendent (de la 107,2 mild. lei în 2024 la 125,1 mild. lei în 2026) în timp ce raportat la PIB vor descrește de la 31,3% în 2024 la 29,9% în anul 2026.

Cheltuielile publice pe termen mediu vor crește în medie cu 6,4%, iar în valoare absolută vor crește de la 123,0 mild. lei în anul 2024 până la 139,3 mild. lei în anul 2026. Totodată, ca pondere în PIB, cheltuielile publice se reduc treptat și vor constitui în anul 2024 – 35,9%, iar în anii 2025 și 2026 - 34,6% și 33,3% respectiv.

Pe durata anilor 2024-2026, principalele surse de finanțare a deficitului vor rămâne sursele interne și externe. Ca pondere în PIB, nivelul deficitului bugetului public național va descrește, având în vedere că scenariul de bază se axează pe o relansare a creșterii economice, iar politicile economice de susținere a mediului de afaceri se presupune că vor genera o creștere economică superioară celei potențiale. Astfel, soldul bugetar negativ al bugetului public național se estimează să descrească de la 4,6% - în 2024 până la 3,4 % - în 2026.

4.6. Datoria de stat și deservirea acesteia în anul 2024 și estimări pentru 2025-2026

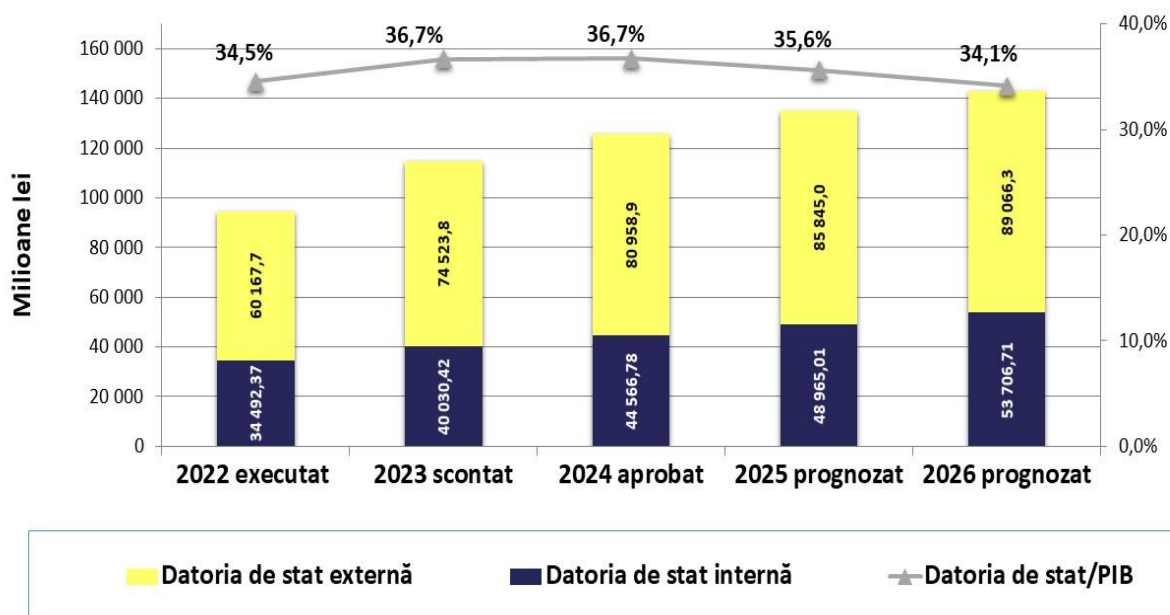
Conform estimărilor, *soldul datoriei de stat* la situația din 31 decembrie 2024 nu va depăși 125 525,6 mil. lei, dintre care 64,5% va constitui datoria de stat externă și 35,5% va constitui datoria de stat internă, înregistrând o majorare cu 10971,4 mil. lei față de valoarea scontată pentru sfârșitul anului 2023, din contul finanțării externe și interne nete pozitive.

La finele anului 2024, soldul datoriei de stat va fi în continuare compus preponderent din datorie de stat pe termen lung și cu rată fixă a dobânzii. Pentru VMS emise pe piața primară rata medie a dobânzii poate constitui aproximativ 5,5% anual, la împrumuturile de stat externe rata dobânzii va depinde de costul resurselor pe piața externă. În dependență de cererea pieței, se va tinde în continuare spre emisiunea obligațiunilor de stat cu rată fixă și flotantă a dobânzii. Împrumuturile externe noi care vor fi contractate, vor avea maturitatea de minim 12 ani, preferință fiind acordată creditorilor multilaterali.

Ponderea datoriei de stat în PIB la sfârșitul anului 2024 se va încadra în valoarea de 36,7 la sută.

Comparativ cu sfârșitul anului 2024, pentru anul 2025 se estimează că soldul datoriei de stat se va majora cu 7,4%, iar pentru anul 2026 cu 13,7% și va constitui 142 773,0 mil. lei, situându-se la nivel de 34,1% ca pondere în PIB.

Structura datoriei de stat pentru anii 2022-2026 se prezintă în următoarea diagramă:



Datoria de stat externă

Pe parcursul anului 2024 vor fi valorificate împrumuturi de stat externe în sumă de 14 796,2 mil. lei (echivalentul a 781,6 mil. dolari SUA) și rambursate împrumuturi de stat externe în sumă de 10 768,6 mil. lei (echivalentul a 568,9 mil. dolari SUA). Ca urmare, la situația din 31 decembrie 2024, conform estimărilor, soldul datoriei de stat externe nu va depăși 80 958,9 mil. lei (echivalentul a 4192,6 mil. dolari SUA), ceea ce reprezintă o majorare cu 6 435,0 mil. lei (echivalentul a 232,8 mil. dolari SUA) sau cu 5,9% față de plafonul scontat al datoriei de stat externe la situația din 31 decembrie 2023. În valori nominale, majorarea plafonului datoriei de stat externe se explică prin finanțarea externă netă pozitivă în anul 2024.

Structura pentru anul 2024 a soldului estimat a datoriei de stat externe, pe creditori în %, se prezintă în următorul tabel:

Creditorul	
Bilaterali	
	9,2%
Agencia Franceză pentru Dezvoltare	4,5%
Banca germană KfW	0,1%
The Commodity Credit Corporation	0,04%
Guvernul Poloniei	0,5%
Guvernul SUA	0,1%
Agencia Japoneză de Cooperare Internațională	3,7%
UniCredit Bank Austria	0,3%
Multilaterali	
	90,8%
Banca Europeană pentru Investiții	12,3%
Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei	1,6%
Uniunea Europeană	10,5%

Creditorul	
Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare	4,8%
Banca Mondială	29,7%
Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă	1,8%
Fondul Monetar Internațional	30,1%

Totodată, ca pondere în PIB, se estimează că soldul datoriei de stat externe va înregistra la finele anului 2024 o diminuare cu 0,2 p.p. față de valoarea scontată pentru anul 2023 și nu va depăși 23,7 la sută.

În următorii ani, soldul datoriei de stat externe se va majora de la 85 845,0 mil. lei (echivalentul a 4 375,4 mil. dolari SUA) la finele anului 2025 până la 88955,2 mil. lei (echivalentul a 4 463,4 mil. dolari SUA) la finele anului 2026.

Datoria de stat internă

În anul 2024 se preconizează emisiunea netă a VMS pe piața primară în sumă de 5 000,0 mil. lei, răscumpărarea VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat în sumă de 330,0 mil. lei.

Astfel, la situația din 31 decembrie 2024, conform estimărilor, *soldul datoriei de stat interne* la valoarea nominală nu va depăși 44 566,8 mil. lei sau 13,0% în PIB, inclusiv:

- VMS emise pe piața primară - 31 005,0 mil. lei (69,6%);
- VMS convertite - 2 140,6 mil. lei (4,8%);
- VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat - 11 421,2 mil. lei (25,6%).

În perioada anilor 2025-2026, în scopul finanțării deficitului bugetului de stat se prevăd a fi direcționate surse din emisiunea netă a VMS pe piața primară în sumă de 5 000,0 mil. lei în fiecare an. Totodată, se preconizează răscumpărarea VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat în sumă de 360,0 mil. lei în anul 2025 și 390,0 mil. lei în anul 2026.

Astfel, în perioada anilor 2025-2026 soldul datoriei de stat interne la valoarea nominală se va majora de la 48 965,0 mil. lei la finele anului 2025 până la 53 706,7 mil. lei la finele anului 2026.

Garanțiile de stat

Conform estimărilor, la situația din 31 decembrie 2024 soldul garanțiilor de stat nu va depăși 2 500,0 mil. lei și va fi format în totalitate din garanții interne emise în cadrul Programului de stat „Prima casă”. În anul 2024, nu se preconizează emisiunea garanțiilor de stat externe.

Cheltuielile pentru serviciul datoriei de stat

Pentru serviciul datoriei de stat pentru anul 2024 se prevăd alocații în sumă de 5 127,6 mil. lei, ceea ce constituie o diminuare cu 278,8 mil. lei sau cu 5,2 p.p.

comparativ cu valoarea precizată pentru anul 2023. Ca pondere în PIB, cheltuielile pentru serviciul datoriei de stat vor constitui cca 1,5 la sută.

	Executat 2022	Aprobat (modificat) 2023	Proiect 2024	Devieri (+;-)	
				2024/2022	2024/2023
Dobânzi	2645,4	5406,4	5127,6	2482,2	-278,8
<i>datoria externă</i>	560,6	1535,4	2330,8	1770,2	795,4
<i>datoria internă</i>	2 084,8	3 871,0	2 796,8	712,0	- 1 074,2

Serviciul datoriei de stat externe

Pe parcursul anului 2024, cheltuielile pentru *serviciul datoriei de stat externe* se estimează în sumă de 2 330,8 mil. lei (echivalentul a 123,1 mil. dolari SUA). Comparativ cu valoarea precizată pentru anul 2023, cheltuielile pentru *serviciul datoriei de stat externe* vor înregistra o majorare cu 795,4 mil. lei (echivalentul a 39,8 mil. dolari SUA) ca urmare a contractării împrumuturilor în anul 2023 și unor noi împrumuturi în anul 2024, la care urmează a fi achitate comisioanele unice, precum și ca urmare a majorării ratelor de referință Euribor 6 luni, ratei DST pe piața internațională.

În perioada anilor 2025-2026, se estimează că cheltuielile pentru serviciul datoriei de stat externe vor înregistra cca 2392,3 mil. lei și 2591,3 mil. lei, respectiv.

Serviciul datoriei de stat interne

În anul 2024 cheltuielile pentru serviciul datoriei de stat interne se estimează în sumă de 2 796,8 mil. lei, inclusiv pentru:

VMS emise pe piața primară	2 018,1 mil. lei;
VMS convertite	181,2 mil. lei;
VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat	597,5 mil. lei.

Comparativ cu valoarea aprobată (modificată) pentru anul 2023, cheltuielile prevăzute în anul 2024 sunt mai mici cu 1 074,2 mil. lei sau cu 27,7% ca urmare a micșorării ratei dobânzii la VMS pe piața primară.

În perioada anilor 2025-2026, cheltuielile pentru serviciul datoriei de stat interne se prevăd în sumă de 2 432,3 mil. lei și de 2 484,8 mil. lei, respectiv.

V. Proiectul bugetului de stat pentru anul 2024

Parametrii bugetului de stat pentru anul 2024 se estimează la partea de venituri în sumă de 66 632,0 mil. lei, la partea de cheltuieli - 82 222,0 mil. lei și soldul (deficitul) bugetar - 15 590,0 mil. lei.

Estimările veniturilor, cheltuielilor și soldului (deficitului) bugetar ale bugetului de stat pentru anii 2023-2024, se prezintă în următorul tabel:

mil. lei

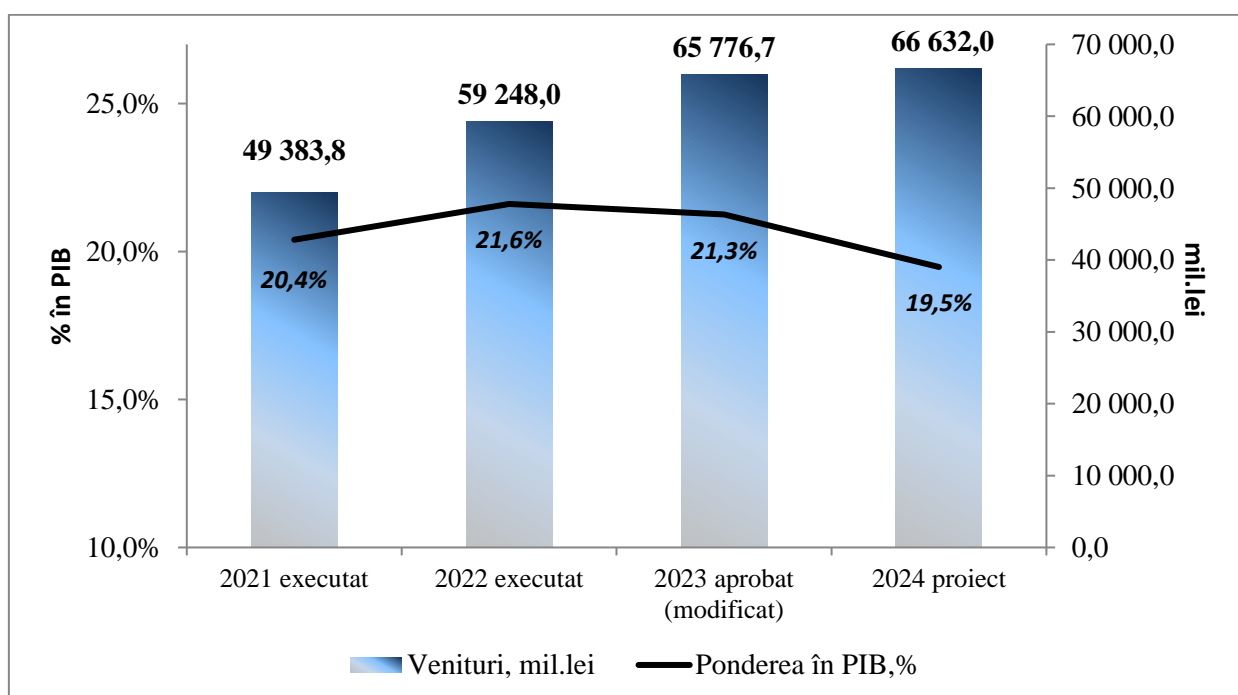
	Aprobat (modificat) 2023	Proiect 2024	Devieri proiect 2024 față de aprobat (modificat) 2023	
			(+,-)	%
Veniturile BS	65 776,7	66 632,0	855,3	1,3%
<i>ponderea in PIB, %</i>	21,06%	19,48%	-1,58%	
Cheltuielile BS	84 104,0	82 222,0	-1 882,0	-2,2%
<i>ponderea in PIB, %</i>	26,92%	24,03%	-2,89%	
Soldul BS	-18 327,3	-15 590,0	2 737,3	-14,9%
<i>ponderea in PIB, %</i>	-5,87%	-4,56%	1,31%	
<i>PIB, informativ</i>	312400,0	342100,0		

5.1. Veniturile bugetului de stat

În anul 2024, la bugetul de stat se preconizează acumularea veniturilor în sumă totală de 66 632,0 mil. lei, cu o creștere față de aprobat (modificat) 2023 - de 855,3 mil. lei sau 1,3 la sută. Majorarea veniturilor va fi susținută, în primul rând, de restabilirea economică, precum și de impactul unor măsuri ale politicii fiscale și vamale și de administrare mai bună a veniturilor. Prognoza veniturile bugetului de stat pe anul 2024 se bazează în mare parte pe creșterea încasărilor din impozite și taxe, iar estimările din granturi se vor diminua semnificativ.

Ponderea veniturilor bugetului de stat în raport cu PIB se estimează la nivel de 19,5 la sută.

Evoluția veniturilor bugetului de stat pe anii 2021-2024, în sume nominale și ca pondere în PIB, se prezintă în următoarea diagramă:



Din suma totală a veniturilor bugetului de stat pentru anul 2024, *veniturile generale* vor constitui 97,5% sau 64 976,4 mil. lei, iar *veniturile colectate* - 2,5% sau 1 655,6 mil. lei. Față de aprobat (modificat) 2023, veniturile generale vor crește cu 948,7 mil. lei sau 1,5%, iar veniturile colectate se vor diminua cu 93,4 mil. lei sau 5,3% din contul diminuării granturilor pentru finanțarea proiectelor din surse externe. Estimările respective se prezintă în următorul tabel:

mil. lei

	Aprobat (modificat) 2023	Proiect 2024	Devieri	
			(+,-)	%
Total venituri	65 776,7	66 632,0	855,3	101,3%
<i>inclusiv:</i>				
Venituri generale	64 027,7	64 976,4	948,7	101,5%
Venituri colectate (<i>inclusiv proiecte finanțate din surse externe</i>)	1 749,0	1 655,6	-93,4	94,7%

În structura veniturilor bugetului de stat prognozate pentru anul 2024, partea preponderentă - 91,7% sau 61 098,9 mil. lei o dețin încasările din *impozite și taxe*, cu o creștere față de aprobat (modificat) 2023 de 9,0% sau cu 5 023,5 mil. lei. Ca pondere în PIB, aceste venituri vor atinge nivelul de 17,9 la sută.

Estimarea veniturilor bugetului de stat pentru anul 2024, pe tipuri, se prezintă în următorul tabel:

mil. lei

	Aprobat (modificat) 2023	Proiect 2024	Devieri	
			(+,-)	%
Total venituri	65 776,7	66 632,0	855,3	101,3%
Impozite si taxe	56 075,4	61 098,9	5 023,5	109,0%
Granturi	6 813,8	2 395,1	-4 418,7	35,2%
Alte venituri	2 868,3	3 119,2	250,9	108,7%
Transferuri în cadrul BPN	19,2	18,8	-0,4	97,9%

Structura detaliată a veniturilor bugetului de stat se prezintă în *Tabelul nr.5 la Nota informativă*.

În continuare se prezintă o analiza succintă pe grupuri de venituri, pe tipuri de impozite și taxe.

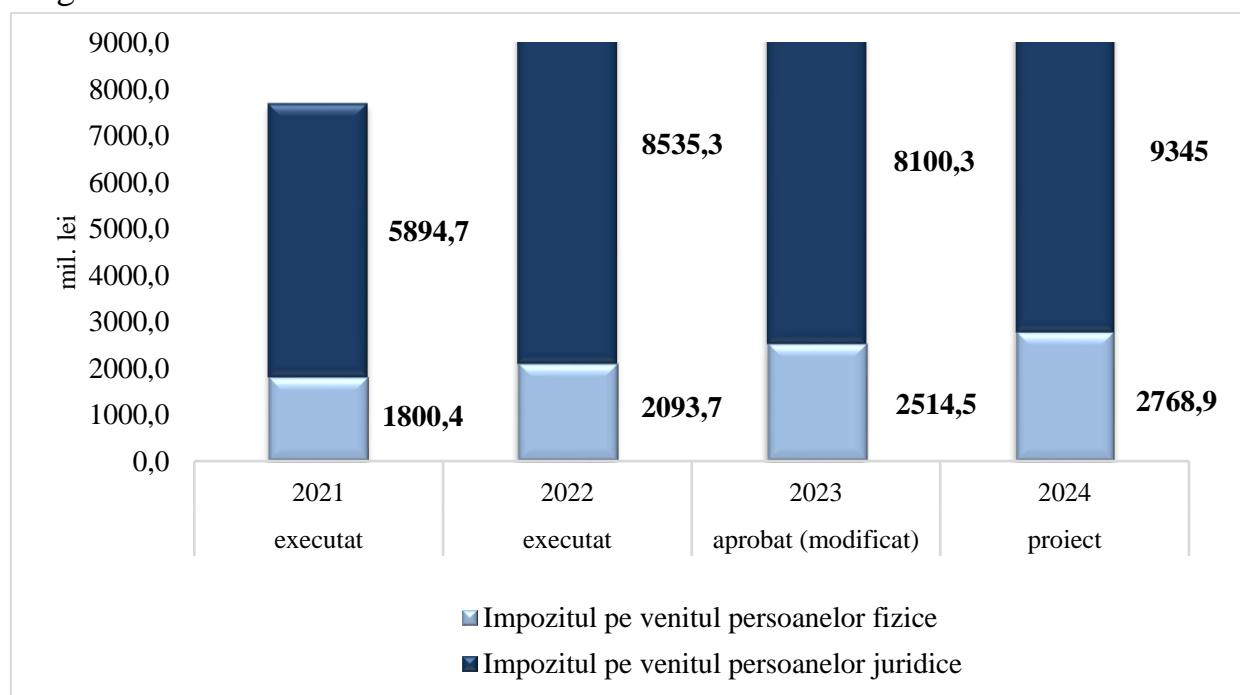
Impozite și taxe. Din suma totală a impozitelor și taxelor, *impozitele pe venit* constituie 19,8%, *impozitele pe proprietate* - 0,1%, *impozitele și taxele pe mărfuri și servicii* - 76,0% și *taxele asupra comerțului exterior și operațiunilor externe* - 4,1 la sută.

Defalcările de la *impozitul pe venitul persoanelor fizice* pentru anul 2024 se prognozează în sumă de 2 768,9 mil. lei, cu 254,4 mil. lei mai mult față de volumul planificat pentru anul 2023, din contul majorării volumului fondului de remunerare a muncii cu 10,1%. Totodată la prognozarea impozitului pe venitul persoanelor

fizice a fost inclus impactul revizuirii regimului de impozitare a veniturilor din dobânzi achitate în folosul persoanelor fizice rezidente prin uniformizarea cotei impozitului pe venit la 6% în vederea unificării cotei impozitului pe venit pentru veniturile aferente instrumentelor investiționale. Impactul bugetar al măsurii propuse va constitui + 10,1 mil. lei.

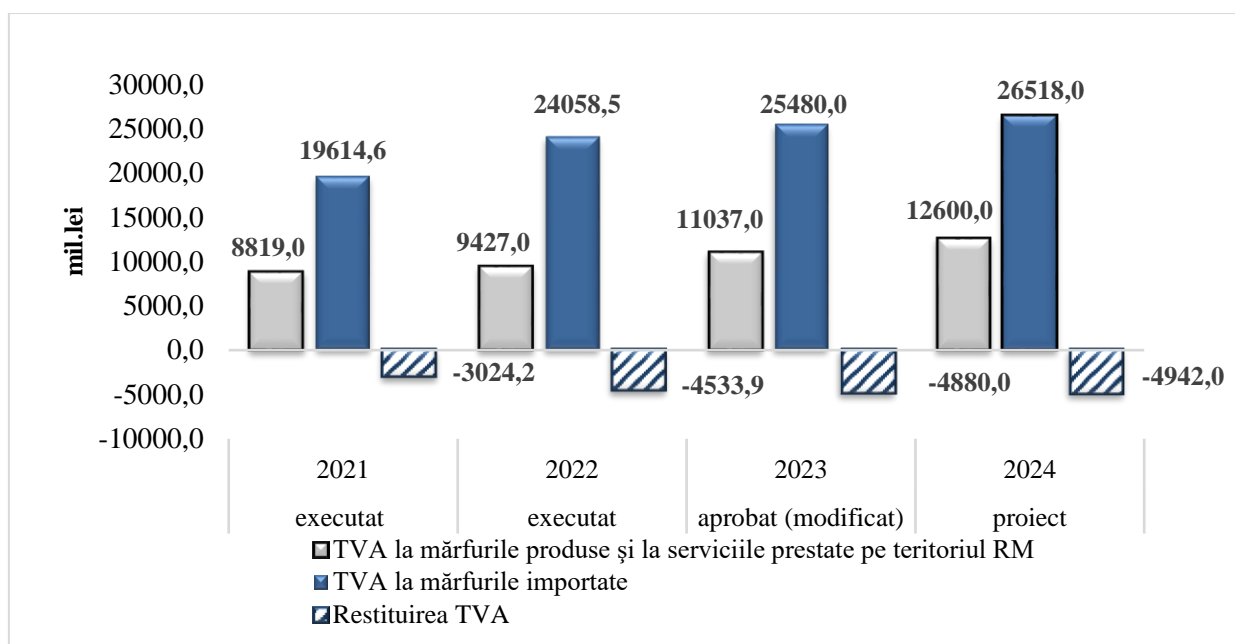
Încasările de la *impozitul pe venitul persoanelor juridice* se prevăd în sumă de 9 345,0 mil. lei, cu o majorare în comparație cu nivelul aprobat (modificat) 2023 de 15,4%, sau 1 244,7 mil. lei. Prognoza acestor încasări a fost bazată pe evoluția încasărilor pe parcursul anului 2023, precum și a rezultatelor pozitive obținute de agenții economici din activitatea din perioada fiscală a anului precedent. Totodată, începând cu 1 ianuarie 2024 va fi introdus un nou regim fiscal aplicat agenților economici ce desfășoară activități în domeniul comercializării deșeurilor de metale feroase și neferoase. Noul regim urmărește impozitarea veniturilor din vânzări la cota de 7 %. Măsura propusă va asigura colectarea resurselor bugetare în cuantum de peste 160 mil. lei.

Dinamica încasărilor impozitelor pe venit pe anii 2021-2024 se prezintă în diagrama ce urmează:



Taxa pe valoarea adăugată va rămâne și în continuare cea mai importantă sursă de venit a bugetului de stat. Încasările din această taxă se prognozează în sumă de 34 176,0 mil. lei sau cu o creștere față de aprobat (modificat) 2023 de 2 539,0 mil. lei sau 8,0%. Ca pondere în totalul impozitelor și taxelor, TVA va constitui 55,9%, iar în totalul veniturilor bugetului de stat - 51,3 la sută.

Dinamica încasărilor TVA pe anii 2021-2024 se prezintă în diagrama ce urmează:



Volumul încasărilor taxei pe valoarea adăugată pentru anul 2024 a fost estimat având ca bază prognoza consumului intern (creșterea față de anul 2023 cu 8,7%), majorării volumelor importurilor cu 8,7%, fluctuația cursului de schimb valutar, îmbunătățirea administrării fiscale și vamale.

Încasările din *taxa pe valoarea adăugată la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul republicii* pentru anul 2024 se estimează în sumă de 12600,0 mil. lei și vor crește în comparație cu nivelul aprobat (modificat) în anul 2023 cu 1 563,0 mil. lei sau cu 14,2 la sută. La estimarea încasărilor respective au fost luate în calcul măsurile de politică fiscală ce vizează aplicarea TVA la cota standard la energia electrică de echilibrare, cu excepția celei livrate agenților economici care nu au relații cu sistemul bugetar al RM, pentru care se aplică scutirea de TVA cu drept de deducere.

Încasările *TVA de la mărfurile importate* se estimează în volum de 26518,0 mil. lei. Comparativ cu nivelul aprobat (modificat) 2023, încasările date vor fi în creștere cu 1 038,0 mil. lei sau cu 4,1 la sută.

Restituirea taxei pe valoarea adăugată la mărfurile și serviciile cu drept de deducere, se estimează în sumă de 4 942,0 mil. lei și constituie 14,5% din suma TVA prognozată în buget. Față de aprobat (modificat) în anul 2023 restituirile TVA vor crește cu 62,0 mil. lei sau cu circa 1,3%, iar ca pondere în PIB acestea vor constitui circa 1,4 la sută.

Măsurile politicii fiscale, propuse a fi implementate în anul 2024, se vor cifra în creșterea încasărilor din *accize (nete)* în bugetul de stat cu 1 134,0 mil. lei sau cu 12,2% față de nivelul aprobat (modificat) 2023 și vor constitui 10 456,1 mil. lei.

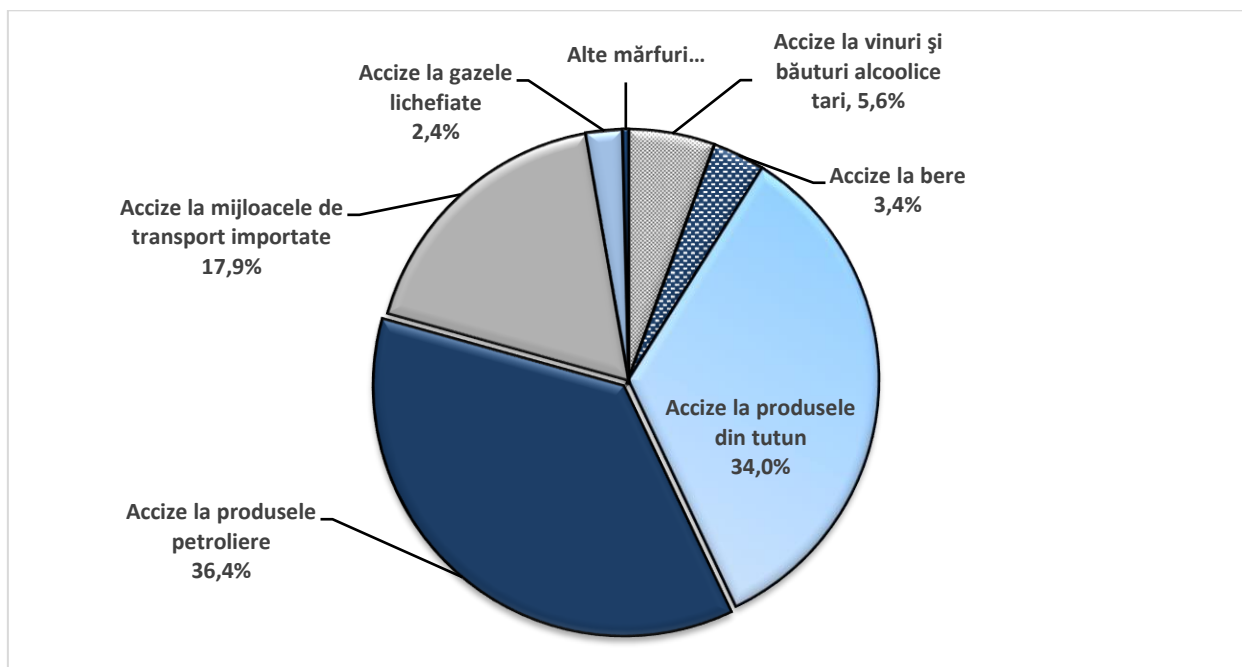
Ponderea accizelor în totalul impozitelor și taxelor va constitui 17,1%, iar în totalul veniturilor bugetului de stat - 15,7 la sută.

Din suma încasărilor din accize estimată pentru anul 2024 - 9 215,1 mil. lei sau 87,9% se preconizează a fi încasate din vânzarea mărfurilor importate, iar 1266,0 mil. lei sau 12,1% - din vânzarea mărfurilor produse pe teritoriul republicii.

În structura accizelor - circa 36,4% le revine accizelor la produsele petroliere, 34,0% - produsele din tutun, 17,9% - mijloace de transport importate, 5,6% - vinurile și băuturile alcoolice tari, 3,4% - bere, 2,4% - gazele lichefiate și 0,3% - alte produse accizate.

Totodată, pentru mărfurile supuse accizelor, conform legislației în vigoare, se prevăd *restituiri* din buget în sumă de 25,0 mil. lei.

Proгноza încasării accizelor pe tipuri de mărfuri accizate pe anul 2024 se prezintă în următoarea diagramă:



Încasările *impozitelor din comerțul exterior și operațiunile externe* se prognozează în sumă de 2 525,9 mil. lei, cu 373,7 mil. lei sau 12,9% mai puțin decât aprobat (modificat) 2023, care reiese din anularea încasărilor taxei pentru efectuarea procedurilor vamale în rezultatul intrării în vigoare din 01.01.2024 a Codului vamal nr. 95/2021.

În același timp, pentru anul 2024 *încasările de la aplicarea tarifului vamal* se prognozează în sumă de 2 478,1 mil. lei, ce constituie partea preponderentă - 98,1% din suma totală a impozitelor din comerțul exterior și operațiunile externe. Aceste încasări au fost estimate reieșind din volumul importurilor prognozat pentru anul 2024, aplicarea Acordului privind Zona Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, Acordul de Comerț

Liber între Republica Moldova și Republica Turcia și Acordurile de Comerț liber cu țările CSI.

Încasările din taxa consulară se prognozează în sumă de 47,8 mil. lei.

În suma totală a veniturilor bugetului de stat încasările respective vor constitui 3,8%, iar în suma impozitelor și taxelor - 4,1 %, și în PIB - 0,7 la sută.

Granturile.

Pentru anul 2024 prognoza volumului intrărilor din granturi externe se prognozează la un nivel minim din ultima perioadă.

Conform acordurilor încheiate și/sau care urmează a fi semnate cu donatorii externi, intrările din granturi la bugetul de stat se prevăd în sumă de 2 395,1 mil. lei, ceea ce în raport cu veniturile totale constituie 3,6%. Această sumă include granturi pentru susținerea bugetului în sumă de 1 906,9 mil. lei (echivalentul 82,5 mil. euro și 10,0 mil.dol.SUA), granturi pentru finanțarea proiectelor din surse externe - 488,2 mil. lei (echivalentul a 25,8 mil. dolari SUA). În funcție de donator, circa 99,8% constituie granturile oferite de organizațiile internaționale, iar granturile oferite de guvernele altor state reprezintă 0,2 la sută.

Informația privind granturile pentru susținerea bugetului în anul 2024 se prezintă în tabelul următor:

	2024 proiect		
	<i>mil.euro</i>	<i>mil.dol. SUA</i>	<i>mil.lei</i>
<i>Comisia Europeană + Banca Mondială</i>	82,5	10,0	1 906,9
<i>inclusiv:</i>			
Contribuția concesionala la DPO		10,0	189,3
Suport macrofinanciar, MFA	27,5		572,5
Suport bugetar UE	35,0		728,7
Suport bugetar MGrow	20,0		416,4

Alte venituri. În această categorie de venituri sunt incluse venituri ce se referă la următoarele capitole „Venituri din proprietate”, „Venituri din vânzarea mărfurilor și serviciilor”, „Amenzi și sancțiuni”, „Donații voluntare”, „Alte venituri”.

În total, veniturile acestei grupe sunt estimate în sumă de 3 119,2 mil. lei. Față de aprobat (modificat) 2023 încasările veniturilor respective se vor majora cu 250,9 mil. lei. Ponderea încasărilor date în PIB este de 0,9 la sută.

Veniturile din proprietate vor constitui suma de 823,2 mil. lei și includ venituri din dobânzile la conturile bugetare încasate la bugetul de stat (614,5 mil. lei), dividendele primite de la cota parte a proprietății statului în societățile pe acțiuni (140,9 mil. lei), defalcările din profitul net al întreprinderilor de stat (31,0 mil. lei), alte venituri - 36,8 mil. lei.

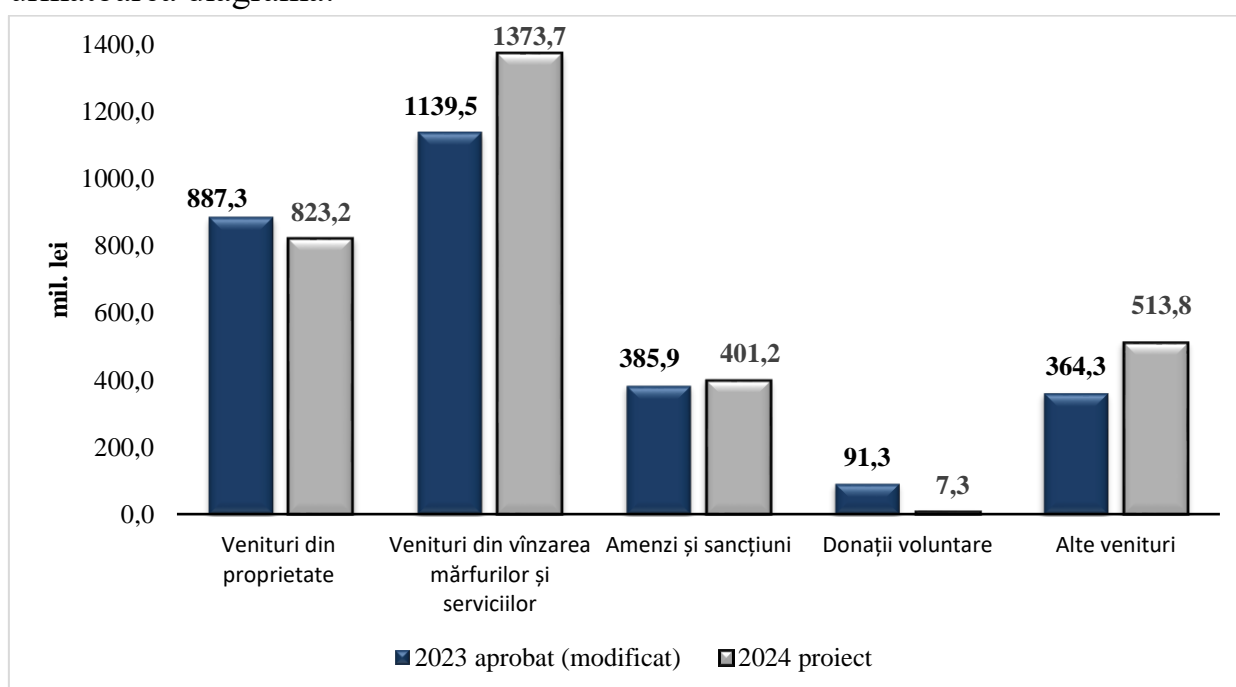
Veniturile din vânzarea mărfurilor și serviciilor se estimează în volum de 1373,7 mil. lei cu o creștere față de aprobat (modificat) în anul 2023 cu 234,2 mil. lei sau 20,5 la sută. Veniturile respective includ încasările taxei de stat în sumă de 360,0 mil. lei, încasări de la prestarea serviciilor cu plată de către instituțiile bugetare în sumă de 755,4 mil. lei, mijloacele financiare colectate în cadrul schemei de obligații pentru implementarea măsurilor de eficiență energetică în sectorul rezidențial - 232,9 mil. lei și alte venituri în sumă de 25,4 mil. lei.

Amenzile și sancțiunile se estimează în volum de 401,2 mil. lei, cu o creștere față de aprobat (modificat) în anul 2023 cu 15,3 mil. lei.

Donațiile voluntare pentru instituțiile bugetare pentru anul 2024 se estimează în sumă de 7,3 mil. lei și includ suma donațiilor pentru instituțiile bugetare conform acordurilor bilaterale încheiate cu donatorii interni și externi.

Alte venituri în această categorie constituie circa 513,8 mil. lei, dintre care partea preponderentă sau 375,7 mil. lei constituie defalcările la bugetul de stat de la impozitul unic perceput de la rezidenții parcurilor pentru tehnologia informației, conform prevederilor art.14 din Legea nr. 77/2016 și încasări de la alte venituri pentru proiecte finanțate din surse externe în sumă de 134,6 mil. lei.

Evoluția altor venituri ale bugetului de stat pe anii 2023-2024 se prezintă în următoarea diagramă:



Totodată, pentru anul 2024, sunt prevăzute transferuri la bugetul de stat din bugetele locale pentru implementarea proiectelor finanțate din surse externe în sumă de 18,8 mil. lei (FISM, IFAD VIII, Construcția locuințelor sociale II).

5.2. Cheltuielile bugetului de stat

Partea de cheltuieli a bugetului de stat pentru anul 2024 este prevăzută în sumă de 82 222,0 mil. lei, cu o micșorare de 1 882,0 mil. lei sau cu 2,2% comparativ cu aprobat (modificat) 2023.

Excluzând cheltuielile aferente proiectelor finanțate din surse externe, cheltuielile bugetului de stat se cifrează la suma de 78 611,0 mil. lei, cu o micșorare de 1 668,2 mil. lei sau cu 2,1% față de aprobat (modificat) 2023.

Cheltuielile proiectelor finanțate din surse externe se prevăd în sumă de 3 611,0 mil. lei și sunt în descreștere cu 213,8 mil. lei sau cu 5,6% comparativ cu aprobat (modificat) 2023.

Cheltuielile și resursele bugetului de stat pentru anul 2024, comparativ cu aprobat (modificat) 2023, se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	2022 executat	2023 aprobat	2023 aprobat (modificat)	2024 proiect	2024 proiect față de 2023 aprobat (modificat)	
					(+, -)	%
Cheltuieli, total	68 573,5	83 195,7	84 104,0	82 222,0	-1 882,0	97,8
<i>inclusiv:</i>						
Cheltuieli cu excepția proiectelor finanțate din surse externe	65 498,6	78 733,3	80 279,2	78 611,0	-1 668,2	97,9
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	95,5	94,6	95,5	95,6	0,2	x
Proiecte finanțate din surse externe	3 074,9	4 462,4	3 824,8	3 611,0	-213,8	94,4
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	4,5	5,4	4,5	4,4	-0,2	x
Resurse, total	68 573,5	83 195,7	84 104,0	82 222,0	-1 882,0	97,8
<i>inclusiv:</i>						
resurse generale	64 501,6	77 823,2	79 425,2	77 595,8	-1 829,4	97,7
resurse colectate	4 071,9	5 372,5	4 678,8	4 626,2	-52,6	98,9

Cheltuielile bugetului de stat pentru anul 2024 sunt determinate de obiectivele politicii bugetare pe termen mediu și prevăd asigurarea financiară a priorităților ramurilor, conform documentelor de politici naționale și sectoriale; continuării măsurilor de politici în derulare în domenii, precum și a inițierii unor măsuri noi de politici, în special în domeniul protecției sociale; asigurării măsurilor de politici salariale noi în sectorul bugetar; precum și realizării activităților în cadrul proiectelor și acțiunilor conform acordurilor cu partenerii de dezvoltare.

În proporție de 94,4% cheltuielile prevăzute în buget urmează să fie acoperite din contul resurselor generale ale bugetului de stat, iar 5,6% - din contul încasărilor de la efectuarea lucrărilor și prestarea serviciilor contra plată; din granturi și

împrumuturi pentru proiectele finanțate din surse externe, precum și din donații și alte mijloace bănești, intrate legal în contul instituțiilor bugetare.

Cheltuielile atribuite *proiectelor finanțate din surse externe* sunt estimate în proporție de 4,4% din cheltuielile totale ale bugetului de stat, cu o micșorare de 0,2 p.p. comparativ cu aprobat (modificat) 2023.

În anul 2024 vor derula circa 80 de proiecte finanțate din surse externe, dintre care cele mai importante sunt:

1. Proiectele de susținere a Programului în sectorul drumurilor - 871,7 mil. lei;
2. Proiectele „Moldova Drumuri III”, „Moldova Drumuri IV” și „Moldova Drumuri V” - 450,0 mil. lei;
3. Proiectul „Răspuns de urgență la COVID-19” (finanțare adițională) - 292,7 mil. lei;
4. Proiectul „Susținerea învățământului superior” - 236,8 mil. lei;
5. Programul sectorului energetic - 223,2 mil. lei;
6. Proiectul „Înregistrarea și evaluarea funciară” - 134,7 mil. lei;
7. Proiectul „Modernizarea serviciilor guvernamentale” - 128,4 mil. lei;
8. Proiectul ” Programul de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA, al infecțiilor cu transmitere sexuală și al tuberculozei” - 126,3 mil. lei;
9. Proiectul „Securitatea aprovizionării cu apă și canalizare în Moldova” (pregătirea proiectelor) - 110,7 mil. lei;
10. Proiectul „Competitivitatea întreprinderilor micro, mici și mijlocii” - 101,3 mil. lei;
11. Proiectul „Răspuns de urgență la COVID-19 și suport pentru întreprinderile micro, mici și mijlocii” - 100,7 mil. lei;
12. Proiectul „Moldova competitivă” - 86,9 mil. lei;
13. Proiectul „Îmbunătățirea infrastructurii de apă în Moldova centrală” - 85,3 mil. lei;
14. Proiectul „Investiții pentru guvernanță, creștere și reziliență în agricultură” - 74,2 mil. lei;
15. Proiectul „Conectivitate rurală Moldova” (domeniul administrării drumurilor) - 60,0 mil. lei;
16. Proiectul „Îmbunătățirea calității educației” - 59,1 mil. lei;
17. Proiectul „Construcția spitalului regional Bălți” - 50,0 mil. lei.

Sinteza proiectelor finanțate din surse externe, incluse în bugetul de stat pentru anii 2021-2026 se prezintă în Tabelul nr.10 la Nota informativă, iar activitățile care urmează a fi finanțate în cadrul proiectelor finanțate din surse externe incluse în bugetul de stat pentru anul 2024 se prezintă în Tabelul nr.11 la Nota informativă.

Cu referință la repartizarea cheltuielilor bugetului de stat în aspect funcțional și în aspectul categoriilor economice, este de menționat că acestea reflectă tendințele programelor de cheltuieli, reieșind din necesitatea asigurării financiare a măsurilor de politici conform propunerilor de buget ale autorităților publice centrale.

Cheltuielile bugetului de stat în *aspectul grupelor funcționale*, în anii 2023-2024, se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	2023 aprobat (modificat)			2024 proiect			Devieri (+,-) 2024 proiect față de 2023 aprobat (modificat)		
	Bugetul de stat	<i>inclusiv</i>		Bugetul de stat	<i>inclusiv</i>		Bugetul de stat	<i>inclusiv</i>	
		cu excepția proiectelor finanțate din surse externe	proiecte finanțate din surse externe		cu excepția proiectelor finanțate din surse externe	proiecte finanțate din surse externe		cu excepția proiectelor finanțate din surse externe	proiecte finanțate din surse externe
Cheltuieli, total	84 104,0	80 279,2	3 824,8	82 222,0	78 611,0	3 611,0	-1 882,0	-1 668,2	-213,8
Servicii de stat cu destinație generală	14 197,3	14 072,4	124,9	14 454,9	14 296,8	158,1	257,6	224,4	33,2
Apărare națională	1 547,6	1 539,5	8,1	1 619,0	1 613,9	5,1	71,4	74,4	-3,0
Ordine publică și securitate națională	6 774,9	6 620,4	154,5	6 526,8	6 492,0	34,8	-248,1	-128,4	-119,7
Servicii în domeniul economiei	9 130,4	6 972,1	2 158,3	8 997,7	6 711,7	2 286,0	-132,7	-260,4	127,7
Protecția mediului	410,6	393,5	17,1	508,0	473,8	34,2	97,4	80,3	17,1
Gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale	1 470,9	1 276,8	194,1	546,6	335,5	211,1	-924,3	-941,3	17,0
Ocrotirea sănătății	9 285,2	8 443,9	841,3	9 308,6	8 723,9	584,7	23,4	280,0	-256,6
<i>dintre care</i> <i>transferuri acordate</i> <i>între instituțiile din</i> <i>cadru bugetului de stat</i>	<i>1,6</i>		<i>1,6</i>	<i>1,3</i>		<i>1,3</i>	<i>-0,3</i>		<i>-0,3</i>
Cultură, sport, tineret, culte și odihnă	1 343,1	1 326,2	16,9	1 377,8	1 375,4	2,4	34,7	49,2	-14,5
Învățământ	17 910,8	17 700,0	210,8	17 386,5	17 090,6	295,9	-524,3	-609,4	85,1
Protecție socială	22 034,8	21 934,4	100,4	21 497,4	21 497,4		-537,4	-437,0	-100,4

Datele din tabel relevă, că micșorarea cheltuielilor bugetului de stat în anul 2024 față de anul 2023, excluzând proiectele finanțate din surse externe, *predomină pentru domeniul gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale - 941,3 mil. lei sau 43,6% din descreșterea totală*. Celelalte domenii la fel au fost micșorate de la 128,4 până la 609,4 mil. lei. Totodată, la unele grupe funcționale se atestă și majorări de alocații comparativ cu anul 2023, cea mai semnificativă fiind pentru domeniul ocrotirea sănătății 280,0 mil. lei.

Structura cheltuielilor bugetului de stat conform clasificăției funcționale pe anii 2021-2026 se prezintă în Tabelul nr.6 la Nota informativă.

Totodată, aspectele specifice domeniilor se expun în continuare, la capitolul 5.4. „Cheltuielile în cadrul grupelor funcționale principale” al prezentei Note informative.

În *aspectul categoriilor economice*, cheltuielile bugetului de stat se caracterizează precum urmează:

mil. lei

	2022 executat	2023 aprobat (modificat)	2024 proiect	Devieri (+,-)	
				2024/2022	2024/2023
Cheltuieli și active nefinanciare, total	68 573,5	84 104,0	82 222,0	13 648,5	-1 882,0
Cheltuieli recurente	66 332,5	82 061,6	80 391,2	14 058,7	-1 670,4
Cheltuieli	63 744,5	78 548,5	76 744,0	12 999,5	-1 804,5
Cheltuieli de personal	9 023,3	10 285,1	12 664,2	3 640,9	2 379,1
Bunuri și servicii	2 148,9	3 440,7	3 324,9	1 176,0	-115,8
Dobânzi aferente	2 645,4	5 406,4	5 127,6	2 482,2	-278,8
datoriei de stat externe	560,6	1 535,4	2 330,8	1 770,2	795,4
datoriei de stat interne	2 084,8	3 871,0	2 796,8	712,0	-1 074,2
Subvenții	4 238,8	4 714,8	4 048,3	-190,5	-666,5
Granturi acordate	1 325,0	1 850,5	1 895,2	570,2	44,7
Prestații sociale	3 232,7	4 343,0	1 530,0	-1 702,7	-2 813,0
Alte cheltuieli	3 073,6	5 504,2	4 596,6	1 523,0	-907,6
Transferuri acordate, total	38 056,8	43 003,8	43 557,2	5 500,4	553,4
<i>bugetelor locale</i>	17 167,6	19 363,5	17 902,6	735,0	-1 460,9
<i>bugetului asigurărilor sociale de stat</i>	14 794,0	16 792,7	18 405,2	3 611,2	1 612,5
<i>fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală</i>	6 095,2	6 847,6	7 249,4	1 154,2	401,8
Active nefinanciare	4 829,0	5 555,5	5 478,0	649,0	-77,5
Mijloace fixe	3 313,8	4 247,5	3 863,6	549,8	-383,9
<i>dintre care investiții capitale</i>	2 241,0	2 042,4	1 830,8	-410,2	-211,6
Stocuri de materiale	1 510,4	1 303,0	1 612,2	101,8	309,2
Alte active nefinanciare	4,8	5,0	2,2	-2,6	-2,8
<i>Informativ:</i>					
Cheltuieli curente	62 935,5	77 049,0	75 612,6	12 677,1	-1 436,4
Cheltuieli capitale	5 638,0	7 055,0	6 609,4	971,4	-445,6

Este de remarcat că, cheltuielile bugetului de stat cu excepția transferurilor către alte bugete sunt prevăzute cu o micșorare de 2 435,4 mil. lei, sau cu 5,9%, atunci când transferurile către alte bugete se majorează cu 553,4 mil. lei sau cu 1,3%, față de aprobat (modificat) 2023.

Cheltuielile curente sunt prevăzute în sumă de 75 612,6 mil. lei, cu o micșorare de 1 436,4 mil. lei sau cu 1,9%, comparativ cu aprobat (modificat) 2023.

Cheltuielile capitale însumează 6 609,4 mil. lei, ce constituie cu 445,6 mil. lei sau cu 6,3% mai puțin față de aprobat (modificat) 2023. Ponderea cheltuielilor capitale în totalul cheltuielilor bugetului de stat constituie 8,0 la sută și circa 1,9% raportate la PIB.

Circa 57,2% din cheltuielile capitale sau 3 781,6 mil. lei vor fi finanțate din contul resurselor generale, iar 42,8% sau 2 827,8 mil. lei - din contul surselor externe.

Cheltuielile pentru investiții capitale constituie 1 830,8 mil. lei (pentru realizarea a 63 proiecte de investiții capitale) sau 27,7% din suma cheltuielilor capitale și 2,2% din cheltuielile totale ale bugetului de stat.

În anul 2024 cheltuielile pentru investiții capitale, comparativ cu aprobat (modificat) 2023, se vor diminua cu 211,6 mil. lei sau cu 10,4 la sută. Reducerea în cauză este condiționată de finalizarea în anul 2023 a 7 proiecte transfrontaliere, implementate din anul 2018, inclusiv cu suportul financiar oferit de parteneri externi de dezvoltare (grant oferit de Comisia Europeană).

Tendința din anii precedenți se menține în ceea ce privește sursele de acoperire a cheltuielilor pentru investiții capitale: cea mai semnificativă cotă-parte a cheltuielilor va fi acoperită din contul proiectelor finanțate din surse externe - 1 670,5 mil. lei sau 91,2% și din contul resurselor generale - 160,3 mil. lei sau 8,8 la sută.

Cea mai mare pondere în cheltuielile pentru investiții capitale reprezintă ramura „Servicii în domeniul economiei” - 1 453,1 mil. lei sau 79,4%, dintre care 1351,7 mil. lei sau circa 93,0% se prevăd pentru implementarea proiectelor de reabilitare a drumurilor finanțate din surse externe.

Pentru domeniile apărării naționale, ordinii publice și securității naționale în total sunt prevăzute 132,5 mil. lei, ceea ce constituie 7,2% din cheltuielile pentru investiții capitale.

Se estimează că, circa 130,0 mil. lei sau 7,1% se vor direcționa pentru obiective din domeniul gospodăriei de locuințe și serviciilor comunale, dintre care 120,0 mil. lei sau 92,3% vor fi utilizate pentru realizarea proiectelor de aprovizionare cu apă și canalizare.

Pentru implementarea a două proiecte din domeniul ocrotirii sănătății se preconizează 76,0 mil. lei sau 4,2% din volumul cheltuielilor pentru investiții capitale.

Repartizarea alocațiilor pentru investiții capitale pe autorități bugetare beneficiare și pe proiecte, se prezintă în Anexa nr.6 la proiectul de lege.

Pentru o mai mare transparență a repartizării mijloacelor pentru finanțarea investițiilor capitale pe autorități bugetare, informația privind costul de deviz, soldurile costului de deviz pe proiecte pentru care se alocă mijloace bugetare se prezintă în Tabelul nr.13 la Nota informativă.

Structura cheltuielilor bugetului de stat conform clasificăției economice pe anii 2021-2026 se prezintă în Tabelul nr.7 la Nota informativă.

Bugetele autorităților bugetare independente/autonome

Din partea autorităților independente/autonome au parvenit solicitări de alocații în sumă totală de 259,3 mil. lei, dintre care nu au fost acceptate solicitări în sumă de 209,1 mil. lei, reieșind din disponibilitatea cadrului de resurse și posibilitățile de alocare a mijloacelor bugetare pentru anul 2024. Au fost acceptate solicitări suplimentare în sumă de 62,4 mil. lei, dintre care pentru Centrul pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării (instituție nouă) – 20,0 mil. lei. Adicional, conform estimărilor Ministerului Finanțelor, bugetele unor autorități bugetare independente/autonome au fost suplimentate cu alocații pentru cheltuieli de personal în sumă de 14,3 mil. lei pentru implementarea măsurilor de politici salariale aprobate în anul 2023.

Totodată, au fost diminuate bugetele Comisiei Electorale Centrale cu 1,0 mil. lei ca urmare a ajustării alocațiilor pentru susținerea partidelor politice reieșind din prevederile legislației în vigoare, Aparatului Președintelui Republicii Moldova cu 2,2 mil. lei (urmare a propunerilor de modificare a cadrului normativ) și Oficiului Avocatului Poporului cu 7,0 mil. lei pentru cheltuieli de investiții capitale la restaurarea sediului instituției în legătură cu faptul, că până în prezent nu este elaborată documentația tehnică și nu este inițiată procedura de licitație pentru achiziționarea lucrărilor de restaurare.

Astfel, în proiectul de lege a bugetului de stat pentru anul 2024 au fost incluse bugetele autorităților independente în sumă totală 2 043,3 mil. lei, dintre care:

- Secretariatul Parlamentului - 185 696,2 mii lei;
- Aparatul Președintelui Republicii Moldova - 38 209,3 mii lei;
- Curtea Constituțională - 25 922,3 mii lei;
- Curtea de Conturi - 58 513,4 mii lei;
- Consiliul Superior al Magistraturii - 582 371,2 mii lei;
- Consiliul Superior al Procurorilor - 25 347,1 mii lei;
- Procuratura Generală - 425 065,0 mii lei;
- Oficiul Avocatului Poporului - 24 458,4 mii lei;
- Comisia Electorală Centrală - 363 916,1 mii lei;
- Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal - 11 137,6 mii lei;
- Consiliul Audiovizualului - 17 104,2 mii lei;
- Consiliul Concurenței - 26 799,5 mii lei;
- Autoritatea Națională de Integritate - 23 709,5 mii lei;
- Consiliul pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității - 6 676,4 mii lei;
- Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor - 9 059,9 mii lei;
- Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor - 19 669,6 mii lei;

- Centrul Național Anticorupție - 155 421,8 mii lei;
- Centrul pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării - 20 000,0 mii lei;
- Institutul Național al Justiției - 24 263,6 mii lei.

Sinteza propunerilor de buget ale autorităților bugetare independente/autonome, precum și măsurile care nu au acoperire financiară se prezintă în Tabelul nr.18 la Nota Informativă.

5.3. Soldul (deficitul) bugetului de stat

Conform estimărilor, bugetul de stat în anul 2024 se va solda cu un deficit în sumă de 15 590,0 mil. lei. Din această sumă - 12 619,4 mil. lei sau 80,9% revine componentei de bază, iar 2 970,6 mil. lei sau 19,1% deficitului proiectelor finanțate din surse externe.

Principalele surse de finanțare a deficitului bugetului de stat (inclusiv pe componenta proiectelor finanțate din surse externe) se prezintă mai jos:

- *Sursele interne*

- ✓ *acțiuni și alte forme de participare în capital în interiorul țării* - (-793,9) mil. lei, dintre care pentru procurarea cotei părți în capitalul social al SRL „Arena Națională” - până la 65,5 mil. lei (în cazul necesității intervenției statului la rambursarea Partenerului Privat a investițiilor efectuate în construcția arenei polivalente de interes național conform contractului nr.01/PPP/AN/18 din 24 august 2018) și pentru capitalizarea ÎS „Calea Ferată din Moldova” în sumă de până la 728,4 mil. lei, inclusiv 523,8 mil. lei din contul împrumutului acordat de Banca Europeană de Investiții în cadrul Proiectului de achiziții a locomotivelor și de restructurare a infrastructurii feroviare și 204,6 mil. lei din contul împrumutului acordat de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare.

- ✓ *mijloace din vânzarea proprietății publice de stat* - 2 010,0 mil. lei, inclusiv din contul reducerii cotei părți din capitalul social al „Energocom” S.A. în sumă de 1 300,0 mil. lei;

- ✓ *mijloace din vânzarea activelor băncilor aflate în procedura de lichidare* - 200,0 mil. lei;

- ✓ *rambursarea împrumuturilor recreditate bugetelor locale* - 61,8 mil. lei;

- ✓ *împrumuturi recreditate instituțiilor nefinanciare și financiare (net)* - 4439,5 mil. lei, dintre care prin intermediul proiectelor finanțate din surse externe - (-2 670,4) mil. lei și rambursarea împrumuturilor recreditate instituțiilor financiare și nefinanciare - 7 109,9 mil. lei. Estimările respective s-au efectuat reieșind din rezultatele analizei situației financiare a beneficiarilor recreditați din surse interne

și externe, care au datorii pentru împrumuturi recreditate și posibilitatea reală de a încasa în buget sumele datorate;

✓ *acțiuni și alte forme de participare în capital peste hotare* - (-89,5) mil. lei, pentru participarea RM în capitalul social al Băncii Internaționale de Reconstrucție și Dezvoltare - 41,3 mil. lei și al Corporației financiare internaționale - 48,2 mil. lei;

✓ *emisiunea netă a valorilor mobiliare de stat pe piața primară* - 5000,0 mil. lei;

✓ *răscumpărarea valorilor mobiliare de stat emise pentru executarea a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat* - (-330,0) mil. lei;

✓ *dezafectarea mijloacelor bugetare pentru onorarea garanțiilor de stat pentru împrumuturi interne* - (-10,0) mil. lei (implementarea programului „Prima casă”).

- *Sursele externe*

✓ *intrări de împrumuturi externe pentru susținerea bugetului și implementarea proiectelor finanțate din surse externe* - 14 796,2 mil. lei (echivalentul a 781,6 mil. dol. SUA);

✓ *pentru onorarea obligațiunilor față de creditorii externi vor fi utilizate* - (-10 768,6) mil. lei (echivalentul a 568,9 mil. dol. SUA).

Cât privește structura pe destinații, volumul total al intrărilor de împrumuturi de stat externe în anul 2024, va fi distribuit după cum urmează:

- pentru *susținerea bugetului* - 9 158,3 mil. lei (echivalentul a 483,8 mil. dolari SUA). În volumul total de împrumuturi sunt preconizate intrări de la: tranșa IV al împrumutului FMI în valoare de 2 590,5 mil. lei (echivalentul a 136,84 mil. dolari SUA) și prima tranșă din programul nou susținut de Mecanismul de finanțare pentru reziliență și durabilitate – 1 855,1 mil. lei (echivalentul a 98,0 mil. dolari SUA), de la Comisia Europeană pentru suport macrofinanciar în sumă de 1977,9 mil. lei (echivalentul a 95,0 mil. euro), Banca Mondială, DPO - 757,2 mil. lei (echivalentul a 40,0 mil. dolari SUA), Agenția Franceză de Dezvoltare în sumă de 1 249,2 mil. lei (echivalentul a 60,0 mil. euro) și 523,8 mil. lei (echivalentul a 25,16 mil. euro) de la Banca Europeană de Investiții în cadrul proiectului de achiziții a locomotivelor și de restructurare a infrastructurii feroviare și 204,6 mil. lei (echivalentul a 9,83 mil. euro) de la Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare;

- pentru *realizarea proiectelor finanțate din surse externe* - 5 637,9 mil. lei (echivalentul a 297,8 mil. dolari SUA).

Pentru anul 2024, creditorii principali al Guvernului Republicii Moldova vor fi:

➤ Fondul Monetar Internațional - care va acorda împrumuturi în valoare totală de 4 445,6 mil. lei (echivalentul a 234,8 mil. dolari SUA) ceea ce reprezintă o pondere de aproximativ 30,1% din volumul total al intrărilor de împrumuturi de stat externe;

➤ Banca Mondială, prin intermediul Agenției Internaționale de Dezvoltare (AID) și Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare, cu 3 921,2 mil. lei (echivalentul a 207,1 mil. dolari SUA), ceea ce reprezintă o pondere de aproximativ 26,5% din volumul total al intrărilor de împrumuturi de stat externe;

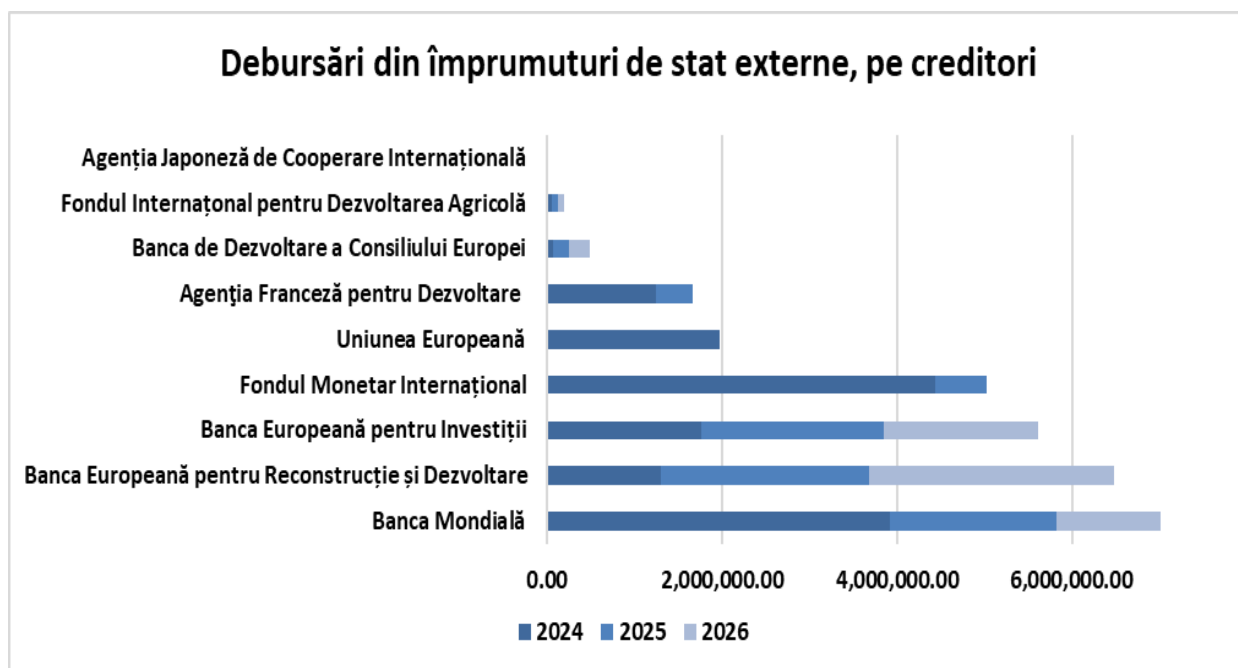
➤ Uniunea Europeană cu 1 977,9 mil. lei (echivalentul a 104,5 mil. dolari SUA), ceea ce reprezintă o pondere de 13,4% din totalul intrărilor de împrumuturi de stat externe;

➤ Banca Europeană de Investiții cu 1 764,1 mil. lei (echivalentul a 93,2 mil. dolari SUA), ceea ce reprezintă o pondere de 11,9% din totalul intrărilor de împrumuturi de stat externe;

➤ Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare cu 1 299,4 mil. lei (echivalentul a 68,6 mil. dolari SUA), ceea ce reprezintă o pondere de 8,8% din totalul intrărilor de împrumuturi de stat externe;

➤ Agenția Franceză pentru Dezvoltare cu 1 249,2 mil. lei (echivalentul a 66,0 mil. dolari SUA), ceea ce reprezintă o pondere de 8,4% din totalul intrărilor de împrumuturi de stat externe;

➤ alți creditori ce vor acorda împrumuturi în valoare cu 138,8 mil. lei (echivalentul a 7,3 mil. dolari SUA) ceea ce reprezintă o pondere de 0,9% din totalul intrărilor de împrumuturi de stat externe.



• Pentru finanțarea deficitului bugetului de stat vor fi utilizate *soldurile mijloacelor bănești la cont* în sumă de 1 074,5 mil. lei.

5.4. Cheltuielile în cadrul grupelor funcționale principale

5.4.1. Servicii de stat cu destinație generală

Pentru grupa funcțională „Servicii de stat cu destinație generală” în proiectul de buget pentru anul 2024 se prevăd alocații în sumă de 14 454,9 mil. lei sau 17,6% din cheltuielile bugetului de stat.

Cheltuielile și resursele grupei date în anii 2022-2024 se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	2022 executat	2023 aprobat (modificat)	2024 proiect	2024 proiect față de 2023 aprobat (modificat)	
				(+, -)	%
Cheltuieli, total	8 708,1	14 197,3	14 454,9	257,6	101,8
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	<i>12,7</i>	<i>16,9</i>	<i>17,6</i>	<i>0,7</i>	<i>x</i>
cheltuieli curente	7 850,9	13 534,3	13 859,8	325,5	102,4
cheltuieli capitale	857,2	663,0	595,1	-67,9	89,8
Resurse total,	8 708,1	14 197,3	14 454,9	257,6	101,8
<i>inclusiv:</i>					
resurse generale	8 519,0	13 916,7	14 155,8	239,1	101,7
venituri colectate	122,0	155,7	141,0	-14,7	90,6
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	67,1	124,9	158,1	33,2	126,6

Ținând cont de majorările și diminuările în sector, în anul 2024 se prevede o majorare a alocațiilor de 257,6 mil. lei sau circa 1,8%, comparativ cu aprobat (modificat) 2023, iar față de executat în anul 2022 - de 5 746,8 mil. lei sau circa 66,0 la sută.

Unul din obiectivele de bază care a stat la elaborarea propunerilor de buget pentru grupa dată este îmbunătățirea gestionării autorităților administrației publice și asigurarea prestării unor servicii publice de calitate.

Cheltuielile pentru anul 2024 au fost estimate reieșind din *prioritățile strategice ale sectorului*:

- modernizarea modului de organizare și funcționare a autorităților publice prin inițierea reformei administrației publice;
- modernizarea serviciilor publice și digitalizarea sectorului public;
- îmbunătățirea managementului electoral, modernizarea și automatizarea proceselor electorale;
- consolidarea managementului în domeniul finanțelor publice;
- consolidarea sistemului statistic național;
- desfășurarea recensământului populației și al locuințelor din anul 2024;

- extinderea relațiilor cu partenerii strategici de dezvoltare și sporirea eficienței activității serviciului diplomatic al Republicii Moldova peste hotarele țării;

- fortificarea mecanismului de cooperare cu diaspora;

- reintegrarea țării.

Din alocațiile prevăzute pentru grupa dată, cheltuielile cu caracter instituțional (întreținerea curentă a instituțiilor bugetare) constituie 3 028,9 mil. lei sau 21,0%, iar 11 426,0 mil. lei sau 79,0% sunt destinate pentru *programe de dezvoltare a ramurii, principalele fiind:*

- implementarea tehnologiilor informaționale în sectorul public prin intermediul IP Agenția Guvernare Electronică și IP Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică - 103,8 mil. lei, cu o reducere de 40,3 mil. lei față de aprobat (modificat) 2023;

- prevenirea și combaterea dezinformării - 20,0 mil. lei pentru lansarea activității Centrului pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării;

- securitatea cibernetică - 15,0 mil. lei pentru lansarea activității Agenției pentru Securitate Cibernetică;

- fondul de amalgamare voluntară a localităților în cadrul Reformei administrației publice - 150,0 mil. lei;

- rezervele materiale ale statului - 364,6 mil. lei, cu o reducere de 32,1 mil lei față de aprobat (modificat) 2023;

- lucrări statistice - 70,7 mil. lei, cu o diminuarea de 0,2 mil. lei față de aprobat (modificat) 2023;

- desfășurarea recensământului populației și al locuințelor din anul 2024 - 244,3 mil. lei, cu o majorare de 215,1 mil. lei față de aprobat (modificat) 2023;

- organizarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova - 231,6 mil. lei;

- finanțarea partidelor politice - 53,9 mil. lei, cu o majorare de 4,0 mil. lei față de aprobat (modificat) 2023;

- activități de susținere a diasporei - 2,0 mil. lei;

- implementarea Programului Diaspora Acasă Reușește DAR 1+3 - 10,0 mil. lei;

- activități de reintegrare a țării - 15,0 mil. lei;

- activități aferente instituțiilor de cercetare și inovare - 210,7 mil. lei, cu o reducere de 0,8 mil. lei față de aprobat (modificat) 2023;

- fondurile de rezervă și intervenție ale Guvernului - 400,0 mil. lei, cu o reducere de 740,0 mil. lei față de aprobat (modificat) 2023;

- onorarea obligațiunilor financiare ale Republicii Moldova față de organizațiile internaționale - 56,5 mil. lei, cu o creștere de 6,0 mil. lei față de aprobat (modificat) 2023;

- transferuri pentru susținerea financiară a unităților administrativ-teritoriale - 2 539,7 mil. lei, cu o reducere de 412,6 mil. lei față de aprobat (modificat) 2023;

- serviciul datoriei de stat - 5 127,6 mil. lei, cu o reducere de 278,8 mil. lei față de aprobat (modificat) 2023;

- implementarea a 2 proiecte de investiții capitale (modernizarea posturilor vamale și reconstrucția a două clădiri ale autorităților publice) - 2,5 mil. lei, cu o reducere de 98,0 mil. lei față de aprobat (modificat) 2023;

- implementarea a 12 proiecte finanțate din surse externe (inclusiv investiții capitale) - 158,1 mil. lei, cu o majorare de 33,2 mil. lei față de aprobat (modificat) 2023, principalele fiind Proiectul „Modernizarea serviciilor guvernamentale”, Proiectul „Modernizarea infrastructurii în cadrul Mecanismului pentru Interconectarea Europei CEF” și Programul – cadru al UE pentru cercetare și inovare - Orizont 2020;

- cheltuieli centralizate pentru implementarea măsurilor noi de salarizare în sectorul bugetar, începând cu 01.01.2024 - 1 650,0 mil. lei, cu o majorare de 1250,0 mil. lei față de aprobat (modificat) 2023.

În anul 2008 pentru completarea insuficienței rezervelor de stat cu grâu alimentară, urmare a deciziei aprobate, Agenției Rezerve Materiale i-a fost acordat un împrumut financiar. Pe parcursul perioadelor ulterioare, Agenția Rezerve Materiale, fiind instituție care se finanțează din resursele bugetului de stat nu a reușit să ramburseze acest împrumut.

Totodată, Legea nr. 104/2020 cu privire la rezervele de stat și de mobilizare stabilește, că cheltuielile pentru administrarea rezervelor de stat și de mobilizare, precum și pentru dezvoltarea sistemului unic al rezervelor se realizează de la bugetul de stat, în limita alocațiilor bugetare aprobate prin legea bugetară anuală. Astfel, Agenția Rezerve Materiale urma să solicite alocații bugetare pentru rambursarea acestui împrumut față de buget.

În acest context, se propune de a anula soldul datoriei Agenției Rezerve Materiale în sumă de 98220,0 mii lei față de bugetul de stat, pentru împrumutul financiar fără dobândă, obținut în anul 2008 pentru completarea rezervelor de stat cu grâu alimentară, care ulterior a fost eliberat producătorilor de panificație autohtoni, întru menținerea prețurilor stabile pe piață.

5.4.2. Apărare națională

Pentru grupa funcțională „Apărare națională” în proiectul de buget pentru anul 2024 se prevăd alocații în sumă de 1 619,0 mil. lei sau 2,0% din cheltuielile bugetului de stat.

Cheltuielile și resursele grupei date în anii 2022-2024 se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	2022 executat	2023 aprobat (modificat)	2024 proiect	2024 proiect față de 2023 aprobat (modificat)	
				(+, -)	%
Cheltuieli, total	879,8	1 547,6	1 619,0	71,4	104,6
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	<i>1,3</i>	<i>1,8</i>	<i>2,0</i>	<i>0,1</i>	<i>x</i>
cheltuieli curente	761,2	857,4	1 014,4	157,0	118,3
cheltuieli capitale	118,6	690,2	604,6	-85,6	87,6
Resurse total,	879,8	1 547,6	1 619,0	71,4	104,6
<i>inclusiv:</i>					
resurse generale	869,9	1 530,9	1 605,9	75,0	104,9
venituri colectate	6,8	8,6	8,0	-0,6	93,0
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	3,1	8,1	5,1	-3,0	63,0

Comparativ cu alocațiile aprobate (modificate) pentru anul 2023, în anul 2024 se prevede o majorare de 71,4 mil. lei sau circa 4,6%, iar față de executat în anul 2022 - de 739,2 mil. lei sau circa 84,0 la sută.

Factorii principali care au influențat modificarea alocațiilor comparativ cu aprobat (modificat) 2023 sunt:

- *majorări de alocații în sumă de 86,5 mil. lei pentru:*
 - investiții capitale - 50,5 mil. lei;
 - asigurarea cheltuielilor de personal generate de implementarea Legii nr. 270/2018 privind sistemul unic de salarizare în sectorul bugetar - 36,0 mil. lei.
- *reduceri de alocații în sumă de 15,1 mil. lei, în legătură cu:*
 - revizuirea cheltuielilor legate de achitarea serviciilor energetice și comunale - 11,3 mil. lei;
 - revizuirea proiectelor finanțate din surse externe - 3,0 mil. lei;
 - revizuirea cheltuielilor legate de formarea profesională - 0,8 mil. lei.

În grupa dată de cheltuieli în anul 2024 vor fi în derulare 2 proiecte finanțate din surse externe, cu un volum total de alocații în sumă de 5,1 mil. lei.

5.4.3. Ordine publică și securitate națională

Pentru grupa funcțională „Ordine publică și securitate națională” în proiectul de buget pentru anul 2024 se prevăd alocații în sumă de 6 526,8 mil. lei sau 7,9% din cheltuielile bugetului de stat.

Cheltuielile și resursele grupei date în anii 2022-2024 se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	2022 executat	2023 aprobat (modificat)	2024 proiect	2024 proiect față de 2023 aprobat (modificat)	
				(+,-)	%
Cheltuieli, total	6 245,4	6 774,9	6 526,8	-248,1	96,3
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	<i>9,1</i>	<i>8,1</i>	<i>7,9</i>	<i>-0,1</i>	<i>x</i>
cheltuieli curente	5 872,6	6 314,6	6 281,0	-33,6	99,5
cheltuieli capitale	372,8	460,3	245,8	-214,5	53,4
Resurse total,	6 245,4	6 774,9	6 526,8	-248,1	96,3
<i>dintre care transferuri primite între instituțiile din cadrul bugetului de stat</i>	<i>1,4</i>	<i>1,6</i>	<i>1,3</i>	<i>-0,3</i>	<i>81,3</i>
<i>inclusiv:</i>					
resurse generale	6 107,4	6 536,0	6 412,9	-123,1	98,1
venituri colectate	81,4	84,4	79,1	-5,3	93,7
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	56,6	154,5	34,8	-119,7	22,5

Ținând cont de majorările și diminuările în sector, în anul 2024 se prevede o diminuare a alocațiilor de 248,1 mil. lei sau circa 3,7%, comparativ cu aprobat (modificat) 2023, iar față de executat în anul 2022 - o majorare de 281,4 mil. lei sau circa 4,5 la sută.

Factorii principali care au influențat modificarea alocațiilor comparativ cu aprobat (modificat) 2023 sunt:

- *majorări de alocații în sumă de 163,4 mil. lei pentru:*
 - asigurarea cheltuielilor de personal generate de implementarea Legii nr. 270/2018 privind sistemul unic de salarizare în sectorul bugetar - 106,5 mil. lei;
 - întreținerea funcționarului misiunii diplomatice - 2,0 mil. lei;
 - servicii de comunicare și informare - 0,9 mil. lei;
 - susținerea/subvenționarea instituției publice la autogestiune „Serviciul Național Unic pentru Apeluri de Urgență 112”, urmare a exercitării calității de fondator a instituției de către MAI - 49,0 mil. lei ;
 - dotarea bazei tehnico - materială a Procuraturii Anticorupție - 5,0 mil. lei.
- *reduceri de alocații în sumă de 411,5 mil. lei, în legătură cu:*
 - excluderea cheltuielilor destinate achitării plății unice cu caracter excepțional pentru angajații Ministerului Afacerilor Interne - 64,4 mil. lei;
 - diminuarea alocațiilor pentru prestații sociale - 66,9 mil. lei;
 - efectuarea expertizei medico-legală - 12,8 mil. lei;
 - achitarea serviciilor energetice și de locațiune - 31,7 mil. lei;
 - asigurarea activității curente a instituțiilor din domeniile justiției, ordinii publice și securității naționale - 27,5 mil. lei;

- diminuarea proiectelor de investiții capitale - 88,5 mil. lei;
- implementarea proiectelor finanțate din surse externe - 119,7 mil. lei.

În grupa dată de cheltuieli în anul 2024 vor fi în derulare 28 *proiecte finanțate din surse externe* cu un volum total de alocații de 34,8 mil. lei.

5.4.4. Servicii în domeniul economiei

Pentru grupa funcțională „Servicii în domeniul economiei” în proiectul de buget pentru anul 2024 se prevăd alocații în sumă de 8 997,7 mil. lei sau 10,9% din cheltuielile bugetului de stat.

Cheltuielile și resursele grupei date în anii 2022-2024 se prezintă în tabelul care urmează:

	2022 executat	2023 aprobat (modificat)	2024 proiect	2024 proiect față de 2023 aprobat (modificat)	
				(+, -)	%
Cheltuieli, total	9 539,8	9 130,4	8 997,7	-132,7	98,5
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	<i>13,9</i>	<i>10,9</i>	<i>10,9</i>	<i>0,1</i>	<i>x</i>
cheltuieli curente	6 100,6	6 113,6	5 406,6	-707,0	88,4
cheltuieli capitale	3 439,2	3 016,8	3 591,1	574,3	119,0
Resurse total,	9 539,8	9 130,4	8 997,7	-132,7	98,5
<i>inclusiv:</i>					
resurse generale	6 799,3	6 727,0	6 203,1	-523,9	92,2
venituri colectate	315,8	245,1	508,6	263,5	207,5
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	2 424,7	2 158,3	2 286,0	127,7	105,9

Comparativ cu alocațiile aprobate (modificate) pentru anul 2023, în anul 2024 se prevede o micșorare de 132,7 mil. lei sau circa 1,5%, iar față de executat în anul 2022 - de 542,1 mil. lei sau circa 5,7 la sută.

Din alocațiile prevăzute pentru grupa dată, cheltuielile cu caracter instituțional (întreținerea curentă a instituțiilor bugetare) constituie 876,3 mil. lei sau 9,7%, dintre care cheltuieli de personal 831,2 mil. lei, iar 8 121,4 mil. lei sau 90,3% pentru *programe de dezvoltare a ramurii*.

Principalele *programe de dezvoltare* includ:

Domeniul Transport - 4 036,5 mil. lei

- fondul rutier - 2 505,6 mil. lei, dintre care 1 656,0 mil. lei pentru reparația și întreținerea drumurilor naționale și 849,6 mil. lei pentru întreținerea drumurilor locale, alocate autorităților publice locale de nivelul II.

Totodată, în anul 2024 vor fi în derulare 8 proiecte finanțate din surse externe cu un volum de alocații de 1 393,9 mil. lei.

Domeniul Agricultură - 2 742,5 mil. lei

- fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural - 1 600,0 mil. lei;

- dezvoltarea durabilă a sectoarelor fitotehnie și horticultură - 396,5 mil. lei, dintre care, cele mai importante sunt:

- protecție antigrindină - 128,9 mil. lei;
- testarea soiurilor de plante - 13,0 mil. lei;
- creșterea și sănătatea animalelor - 152,6 mil. lei;
- amenajarea, regenerarea, extinderea și protecția fondului forestier național - 111,0 mil. lei, dintre care *100,0 mil. lei* pentru Programul național de extindere și reabilitare a pădurilor;
- dezvoltarea viticulturii și vinificației - 39,8 mil. lei;
- sisteme de irigare și desecare - 7,0 mil. lei;
- conservarea și sporirea fertilității solului - 5,6 mil. lei.

Concomitent, în proiectul de buget sunt incluse alocații în sumă totală de 21,7 mil. lei pentru susținerea/subvenționarea instituțiilor publice la autogestiune, inclusiv pentru:

- Instituția Publică „Centrul Republican de Diagnostic Veterinar” - 18,0 mil. lei;

- Instituția Publică „Laboratorul central fitosanitar” - 3,0 mil. lei;

- Instituția Publică „Laboratorul central de testare a băuturilor alcoolice/nealcoolice și a produselor conservate” - 0,7 mil. lei.

În acest domeniu în anul 2024 vor fi în derulare 7 *proiecte finanțate din surse externe* cu un volum de alocații de 397,4 mil. lei.

Domeniul Energetic - 704,6 mil. lei

- măsuri de eficiență energetică în sectorul rezidențial - 307,9 mil. lei;
- programul de subvenționare pentru eficientizarea consumului de resurse energetice - 14,2 mil. lei;
- contribuția guvernului la proiectele finanțate din surse externe - 56,2 mil. lei;
- fondul pentru eficiență energetică - 3,2 mil. lei.

Tot aici, vor fi în derulare 5 proiecte finanțate din surse externe cu un volum de alocații de 258,7 mil. lei.

Domeniul Servicii economice generale - 611,4 mil. lei

- susținerea de către stat a întreprinderilor mici și mijlocii - 198,8 mil. lei, dintre care:

- Fondul de Dezvoltare și Accelerare a Economiei Durabile - 30,0 mil. lei;
- Programul de rețehnologizare și eficiență energetică - 45,0 mil. lei;
- Programul de atragere a remitențelor în economie PARE 1+2 - 25,0 mil. lei;
- Programul de susținere a afacerilor cu potențial înalt de creștere și internaționalizare a acestora - 30,0 mil. lei;
- Programul de suport a digitalizării IMM - 10,0 mil. lei;

- Programul „START pentru TINERI: o afacere durabilă la tine acasă” - 10,0 mil. lei;
- Fondul de garantare a creditelor pentru întreprinderile mici și mijlocii - 5,0 mil. lei.
- programul privind subvenționarea locurilor de muncă - 20,0 mil. lei;
- inventarierea, delimitarea, evaluarea și înregistrarea proprietății publice gestionate de Î.S. „Calea Ferată din Moldova” - 4,0 mil. lei.

Totodată, în proiectul de buget sunt incluse alocații în sumă totală de 39,2 mil. lei pentru susținerea/subvenționarea instituțiilor publice la autogestiune, inclusiv pentru:

- Instituția Publică „Agenția de Investiții” - 18,1 mil. lei;
- Instituția Publică Centrul Național de Acreditare din Republica Moldova (MOLDAC) - 3,0 mil. lei;
- Instituția Publică Institutul Național de Metrologie - 12,9 mil. lei;
- Instituția Publică Institutul de Standardizare din Moldova - 5,2 mil. lei.

Tot aici, vor fi în derulare 2 proiecte finanțate din surse externe cu un volum de alocații de 236,0 mil. lei.

Domeniul Comunicații - 26,4 mil. lei, dintre care pentru asigurarea furnizării multiplexului de televiziune/radiofuziune digitală terestră 15,0 mil. lei.

Factorii principali care au influențat modificarea alocațiilor comparativ cu aprobat (modificat) 2023 sunt:

- *majorări de alocații în sumă de 546,2 mil. lei pentru:*
 - fondul pentru eficiență energetică în sectorul rezidențial - 307,9 mil. lei;
 - programul de subvenționare pentru eficientizarea consumului de resurse energetice - 14,2 mil. lei;
 - contribuția guvernului la proiectele finanțate din surse externe - 35,0 mil. lei;
 - pregătirea participării Republicii Moldova la Expoziția Mondială „Expo Osaka 2025” - 5,9 mil. lei;
 - programul național de împădurire/reabilitare - 26,1 mil. lei;
 - proiecte finanțate din surse externe - 127,7 mil. lei;
 - dezvoltarea bazei normative în construcții - 6,1 mil. lei.
- *reduceri de alocații în sumă de 678,9 mil. lei, dintre care:*
 - fondul rutier - 569,2 mil. lei;
 - susținerea de către stat a întreprinderilor mici și mijlocii - 43,2 mil. lei;
 - redistribuirea alocațiilor între grupe funcționale în legătură cu reorganizarea unor instituții din domeniul comunicații - 64,0 mil. lei;
 - fondul viei și vinului - 2,5 mil. lei.

5.4.5. Protecția mediului

Pentru grupa funcțională „Protecția mediului” în proiectul de buget pentru anul 2024 se prevăd alocații în sumă de 508,0 mil. lei sau 0,6% din cheltuielile bugetului de stat.

Cheltuielile și resursele grupei date în anii 2022-2024 se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	2022 executat	2023 aprobat (modificat)	2024 proiect	2024 proiect față de 2023 aprobat (modificat)	
				(+, -)	%
Cheltuieli, total	345,0	410,6	508,0	97,4	123,7
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	<i>0,5</i>	<i>0,5</i>	<i>0,6</i>	<i>0,1</i>	<i>x</i>
cheltuieli curente	269,1	291,3	312,5	21,2	107,3
cheltuieli capitale	75,9	119,3	195,5	76,2	163,9
Resurse total,	345,0	410,6	508,0	97,4	123,7
<i>inclusiv:</i>					
resurse generale	324,2	386,5	465,0	78,5	120,3
venituri colectate	12,5	7,0	8,8	1,8	125,7
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	8,3	17,1	34,2	17,1	200,0

Comparativ cu alocațiile aprobate (modificate) pentru anul 2023, în anul 2024 se prevede o majorare de 97,4 mil. lei sau circa 23,7%, iar față de executat în anul 2022 - de 163,0 mil. lei sau circa 47,2 la sută.

Din alocațiile prevăzute pentru grupa dată, cheltuielile cu caracter instituțional (întreținerea curentă a instituțiilor bugetare) constituie 151,3 mil. lei sau 30,0%, iar 356,7 mil. lei sau 70,0% sunt destinate pentru *programe de dezvoltare a ramurii, principalele fiind:*

- fondul național pentru mediu (fondul ecologic național) - 175,0 mil. lei;
- managementul integrat al deșeurilor și a substanțelor chimice - 11,6 mil. lei;
- protecția și gestionarea resurselor de apă, a inundațiilor și secetelor - 107,9 mil. lei, destinate inclusiv:

- reparației și întreținerii digurilor de protecție contra inundațiilor 62,7 mil. lei;

- punerea în siguranță și reabilitarea amenajărilor de la Nodulul Hidrotehnic Costești-Stânca - 15,0 mil. lei;

- întreținerea corpurilor de apă de suprafață, a zonelor și fâșiilor de protecție - 25,0 mil. lei.

- protecția și conservarea biodiversității - 11,4 mil. lei;

- controlul și supravegherea respectării legislației de mediu - 50,8 mil. lei.

În grupa dată, în anul 2024 vor fi în derulare 9 *proiecte finanțate din surse externe* cu un volum de alocații de 34,2 mil. lei.

Factorii principali care au influențat modificarea alocațiilor comparativ cu aprobat (modificat) 2023 sunt:

- *majorări de alocații în sumă de 113,3 mil. lei pentru:*
 - Fondul Național pentru Mediu - 64,6 mil. lei;
 - implementarea proiecte finanțate din surse externe - 17,0 mil. lei;
 - contribuția Guvernului pentru implementarea proiectelor finanțate de către donatorii externi - 3,8 mil. lei;
 - asigurarea cheltuielilor pentru organizarea proiectelor de cercetare efectuate în bază de concurs (teme și proiecte independente pentru tineri savanți, programe tehnico-științifice internaționale, de transfer tehnologic) - 3,3 mil. lei.
- *reducerea de alocații în sumă de 15,9 mil. lei, în legătură cu optimizarea cheltuielilor instituționale.*

5.4.6. Gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale

Pentru grupa funcțională „Gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale” în proiectul de buget pentru anul 2024 se prevăd alocații în sumă de 546,6 mil. lei sau 0,7% din cheltuielile bugetului de stat.

Cheltuielile și resursele grupei date în anii 2022-2024 se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	2022 executat	2023 aprobat (modificat)	2024 proiect	2024 proiect față de 2023 aprobat (modificat)	
				(+, -)	%
Cheltuieli, total	670,1	1 470,9	546,6	-924,3	37,2
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	<i>1,0</i>	<i>1,7</i>	<i>0,7</i>	<i>-1,1</i>	<i>x</i>
cheltuieli curente	492,8	780,1	46,9	-733,2	6,0
cheltuieli capitale	177,3	690,8	499,7	-191,1	72,3
Resurse total,	670,1	1 470,9	546,6	-924,3	37,2
<i>inclusiv:</i>					
resurse generale	654,0	1 276,8	335,5	-941,3	26,3
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	16,1	194,1	211,1	17,0	108,8

Comparativ cu alocațiile aprobate (modificate) pentru anul 2023, în anul 2024 se prevede o micșorare de 924,3 mil. lei sau circa 62,8%, iar față de executat în anul 2022 - de 123,5 mil. lei sau circa 18,4 la sută.

Alocațiile prevăzute pentru grupa dată sunt destinate pentru *programe de dezvoltare a ramurii, principalele fiind:*

- fondul național de dezvoltare regională și locală - 601,5 mil. lei;
- construcția locuințelor sociale - 15,2 mil. lei.

În grupa dată de cheltuieli în anul 2024 vor fi în derulare *3 proiecte finanțate din surse externe* cu un volum de alocații în sumă de 211,1 mil. lei.

Factorii principali care au influențat modificarea alocațiilor comparativ cu aprobat (modificat) 2023 sunt:

- *majorări de alocații în sumă de 143,3 mil. lei pentru:*
 - proiectul „Îmbunătățirea infrastructurii de apă în Moldova Centrală” - 73,4 mil. lei;
 - proiectul „Securitatea aprovizionării cu apă și canalizare în Moldova” - 54,2 mil. lei;
 - proiectul „Construcția locuințelor sociale III” - 13,2 mil. lei;
 - exproprierea pentru cauză de utilitate publică a bunurilor imobile (terenurilor) și a dreptului de folosință asupra bunurilor imobile (terenurilor) situate pe amplasamentul lucrărilor de interes național de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași - 2,5 mil. lei.
- *reduceri de alocații în sumă de 1 067,6 mil. lei:*
 - Fondul național pentru dezvoltare regională și locală - 818,5 mil. lei;
 - redistribuirea alocațiilor Fondului Național pentru Mediu între grupe funcționale - 37,8 mil. lei;
 - proiectul „Asistență tehnică și financiară nerambursabilă acordată Republicii Moldova de către România” - 117,4 mil. lei.

5.4.7 Ocrotirea sănătății

Pentru grupa funcțională „Ocrotirea sănătății” în proiectul de buget pentru anul 2024 se prevăd alocații în sumă de 9 308,6 mil. lei sau 11,3% din cheltuielile bugetului de stat.

Cheltuielile și resursele grupei date în anii 2022-2024 se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	2022 executat	2023 aprobat (modificat)	2024 proiect	2024 proiect față de 2023 aprobat (modificat)	
				(+, -)	%
Cheltuieli, total	7 635,0	9 285,2	9 308,6	23,4	100,3
<i>dintre care transferuri acordate între instituțiile din cadrul bugetului de stat</i>	<i>1,4</i>	<i>1,6</i>	<i>1,3</i>	<i>-0,3</i>	<i>81,3</i>
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	<i>11,1</i>	<i>11,0</i>	<i>11,3</i>	<i>0,3</i>	<i>x</i>
cheltuieli curente	7 344,3	8 283,1	8 843,0	559,9	106,8
cheltuieli capitale	290,7	1 002,1	465,6	-536,5	46,5
Resurse total,	7 635,0	9 285,2	9 308,6	23,4	100,3
<i>inclusiv:</i>					
resurse generale	7 214,9	8 245,4	8 514,8	269,4	103,3
venituri colectate	199,0	198,5	209,1	10,6	105,3
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	221,1	841,3	584,7	-256,6	69,5

Din alocațiile prevăzute pentru grupa dată, cheltuielile cu caracter instituțional (întreținerea curentă a instituțiilor bugetare) constituie 49,5 mil. lei sau 0,5%, iar 2377,8 mil. lei sau 25,7% sunt destinate pentru *programe de dezvoltare a ramurii, principalele fiind:*

- pentru asistența medicală primară și menținerea sănătății angajaților din domeniile apărării naționale și afacerilor interne - 263,4 mil. lei (cu 7,7 mil. lei mai mult față de aprobat (modificat) 2023);

- managementul medicamentelor și dispozitivelor medicale - 50,6 mil. lei, inclusiv pentru Programul „Farmacie în comuna ta” 5,0 mil. lei (cu 2,9 mil. lei mai mult față de aprobat (modificat) 2023);

- asistența medicală specializată de ambulatoriu, reabilitare și recuperare - 143,2 mil. lei (cu 91,2 mil. lei mai puțin față de aprobat (modificat) 2023);

- servicii de sănătate publică și supravegherea de Stat a sănătății publice - 313,8 mil. lei (cu 13,9 mil. lei mai mult față de aprobat (modificat) 2023);

- medicina legală - 88,6 mil. lei (cu 16,2 mil. lei mai mult față de aprobat (modificat) 2023);

- cercetări științifice aplicate în domeniul sănătății publice și serviciilor medicale, în direcția strategică „Sănătate și biomedicină” - 43,0 mil. lei (cu 33,8 mil. lei mai mult față de aprobat (modificat) 2023).

Programele naționale și speciale gestionate de Ministerul Sănătății - 556,4 mil. lei (cu 3,5 mil. lei mai mult față de aprobat (modificat) 2023) inclusiv:

- programe de sănătate cu destinație specială - 341,4 mil. lei (cu 61,5 mil. lei mai mult față de aprobat (modificat) 2023);

- proiectul de susținere a Consiliului Național de Coordonare TB/SIDA - 1,1 mil. lei;

- activitatea serviciului de sânge - 83,7 mil. lei (cu 3,5 mil. lei mai mult față de aprobat (modificat) 2023);

- întreținerea Agenției de Transplant - 3,9 mil. lei;

- programul de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA, al infecțiilor cu transmitere sexuală și al tuberculozei în Moldova - 126,3 mil. lei (cu 61,5 mil. lei mai mult față de aprobat (modificat) 2023).

Dezvoltarea și modernizarea instituțiilor în domeniul ocrotirii sănătății - 544,7 mil. lei (cu 348,6 mil. lei mai puțin față de aprobat (modificat) 2023) inclusiv:

- investiții capitale în active materiale în curs de execuție - 26,0 mil. lei (cu 83,2 mil. lei mai puțin față de aprobat (modificat) 2023);

- răspuns de urgență la Covid-19 - 404,8 mil. lei (cu 170,1 mil. lei mai mult față de aprobat (modificat) 2023);

- consolidarea bazei tehnico-materiale a instituțiilor medico-sanitare publice pentru care Ministerul Sănătății are calitatea de fondator - 61,4 mil. lei;
- modernizarea sectorului spitalicesc - 2,5 mil. lei;
- construcția spitalului regional „Bălți” - 50,0 mil. lei.

Totodată, în proiectul de buget pentru anul 2024 sunt incluse alocații pentru transferurile de la bugetul de stat către fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală (FAOAM) și constituie 7 249,4 mil. lei sau 77,9% din alocațiile prevăzute la grupa dată, dintre care:

- a) asigurarea obligatorie de asistență medicală a unor categorii de persoane neangajate pentru care Guvernul are calitatea de asigurat - 7 098,6 mil. lei;
- b) realizarea programului național de ocrotire a sănătății „Controlul și profilaxia diabetului zaharat” - 150,6 mil. lei;
- c) asigurarea obligatorie de asistență medicală a deținătorilor de terenuri agricole situate după traseul Râbnița-Tiraspol, conform legislației - 0,2 mil. lei.

De asemenea, comparativ cu alocațiile aprobate (modificate) pentru anul 2023, în anul 2024 se prevede o majorare de 23,4 mil. lei sau circa 0,3%, iar față de executat în anul 2022 - de 1 673,6 mil. lei sau circa 21,9 la sută.

Factorii principali care au influențat modificarea alocațiilor comparativ cu aprobat (modificat) 2023 sunt:

- *majorări de alocații în sumă de 427,0 mil. lei pentru:*
 - transferuri de la bugetul de stat către fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală - 401,8 mil. lei;
 - asigurarea cheltuielilor de personal generate de implementarea Legii nr. 270/2018 privind sistemul unic de salarizare în sectorul bugetar (politici trecătoare) - 18,1 mil. lei;
 - achiziționarea de lentile oftalmologice, proteze de genunchi și consumabili de laborator - 3,2 mil. lei;
 - proiecte de cercetare, dezvoltare și inovare - 1,9 mil. lei;
 - îmbunătățirea și modernizarea serviciilor medicale prestate - 1,8 mil. lei;
 - activități de informare și comunicare - 0,2 mil. lei.
- *reduceri de alocații în sumă de 403,6 mil. lei, în legătură cu:*
 - trecerea în subordinea Ministerului Muncii și Protecției Sociale a Centrului de Plasament și Reabilitare pentru Copii de Vârstă Fragedă și Centrului de Plasament Temporar și Reabilitare pentru Copii mun. Bălți - 69,0 mil. lei;
 - încadrarea Centrului Republican de Reabilitare pentru Copii în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală - 35,3 mil. lei;
 - implementarea proiectelor finanțate din surse externe - 226,5 mil. lei, ca urmare a finalizării unor proiecte, precum și a extinderii termenelor de implementare a proiectelor;

- consolidarea bazei tehnico-materiale - 70,1 mil. lei.

5.4.8. Cultură, sport, tineret, culte și odihnă

Pentru grupa funcțională „Cultură, sport, tineret, culte și odihnă” în proiectul de buget pentru anul 2024 se prevăd alocații în sumă de 1 377,8 mil. lei sau 1,7% din cheltuielile bugetului de stat.

Cheltuielile și resursele grupei date în anii 2022-2024 se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	2022 executat	2023 aprobat (modificat)	2024 proiect	2024 proiect față de 2023 aprobat (modificat)	
				(+, -)	%
Cheltuieli, total	1 074,9	1 343,1	1 377,8	34,7	102,6
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	<i>1,6</i>	<i>1,6</i>	<i>1,7</i>	<i>0,1</i>	<i>x</i>
cheltuieli curente	1 005,8	1 271,0	1 346,7	75,7	106,0
cheltuieli capitale	69,1	72,1	31,1	-41,0	43,1
Resurse total,	1 074,9	1 343,1	1 377,8	34,7	102,6
<i>inclusiv:</i>					
resurse generale	1 059,5	1 314,8	1 364,9	50,1	103,8
venituri colectate	11,2	11,4	10,5	-0,9	92,1
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	4,2	16,9	2,4	-14,5	14,2

Din alocațiile prevăzute pentru grupa dată, cheltuielile cu caracter instituțional (întreținerea curentă a instituțiilor bugetare) constituie 248,3 mil. lei sau 18,0%, iar 768,2 mil. lei sau 55,8% sunt destinate pentru *programe de dezvoltare a ramurii, principalele fiind:*

- cultura și protejarea patrimoniului cultural național - 415,0 mil. lei;
- televiziune și radiodifuziune - 188,2 mil. lei;
- susținerea cinematografiei - 12,9 mil. lei;
- susținerea culturii scrise - 7,4 mil. lei;
- sport - 120,5 mil. lei;
- activități în domeniul tineretului - 21,2 mil. lei;
- activități antidoping - 3,0 mil. lei.

Transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat către autoritățile publice locale pentru finanțarea activității școlilor sportive constituie 361,2 mil. lei sau 26,2% din total pe grupă.

Totodată, în proiectul de buget sunt incluse alocații în sumă totală de 470,8 mil. lei pentru susținerea/subvenționarea instituțiilor publice la autogestiune, inclusiv pentru:

- susținerea activității teatrelor, circuitului și organizațiilor concertistice - 281,0 mil. lei;

- Instituția Publică Națională a Audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova” - 185,8 mil. lei;

- Instituțiile Publice „Publicația periodică revista lunară „Noi””, „Publicația periodică revista „Alunelul”” și „Publicația periodică săptămânalul „Florile Dalbe”” - 2,4 mil. lei;

- Instituția Publică „Muzeul de istorie a evreilor din Republica Moldova” - 1,6 mil. lei.

Astfel, în cadrul grupei respective se prevăd alocații pentru:

- desfășurarea Calendarului măsurilor sportive - 57,0 mil. lei;

- acordarea burselor sportivilor de performanță - 26,0 mil. lei;

- acordarea premiilor sportivilor pentru performanțele deosebite obținute în competițiile sportive - 22,0 mil. lei;

- asigurarea compensațiilor bănești pentru cadrele didactice din învățământul general - 5,0 mil. lei;

- susținerea programului de granturi pentru inițiativele tinerilor la nivel local - 1,5 mil. lei;

- acordarea indemnizației de merit pentru oamenii de creație - 35,1 mil. lei, (pentru 250 persoane);

- implementarea măsurilor centralizate de sprijin a domeniului culturii - 29,6 mil. lei;

- realizarea Programului național „Voucher Cultural” - 10,0 mil. lei;

- realizarea proiectelor de investiții capitale - 5,3 mil. lei;

- realizarea Programului Diplomatie Culturală - 5,0 mil. lei;

- implementarea măsurilor centralizate de sprijin a mass-mediei - 5,0 mil. lei;

- implementarea 2 proiecte finanțate din surse externe - 2,4 mil. lei;

- implementarea Programului Național Cluburile de Lectură - 1,5 mil. lei;

- acordarea Premiului Național pentru contribuția substanțială cu impact considerabil la dezvoltarea societății, științei, tehnologiilor, culturii, artei și a sportului - 1,1 mil. lei;

- asigurarea activităților de informare și comunicare a Ministerului Culturii - 0,5 mil. lei.

Ținând cont de majorările și diminuările în sector, în anul 2024 se prevede o majorare de 34,7 mil. lei sau circa 2,6% comparativ cu aprobat (modificat) 2023, iar față de executat în anul 2022 - de 302,9 mil. lei sau circa 28,2 la sută.

Factorii principali care au influențat modificarea alocațiilor comparativ cu aprobat (modificat) 2023 sunt:

- *majorări de alocații în sumă de 168,1 mil. lei pentru:*

- asigurarea cheltuielilor de personal generate de implementarea Legii nr.270/2018 privind sistemul unic de salarizare în sectorul bugetar - 57,8 mil. lei

dintre care 50,3 mil. lei - costul majorării valorii de referință și claselor de salarizare personalului de specialitate specific din domeniul culturii din cadrul teatrelor, circurilor și organizațiilor concertistice în care Ministerul Culturii are calitatea de fondator;

- deschiderea secțiilor sportive noi și înființarea a 3 școli sportive noi în subordinea autorităților publice locale de nivelul întâi și nivelul al doilea, finanțate din transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat către bugetele locale - 13,6 mil. lei;

- indexarea volumului subvențiilor acordate din bugetul de stat pentru furnizori publici de servicii media - 41,4 mil. lei;

- implementarea măsurilor centralizate de sprijin a domeniului culturii - 29,6 mil. lei;

- indexarea indemnizațiilor de merit persoanelor de creație - 5,4 mil. lei;

- implementarea măsurilor centralizate de sprijin a mass-mediei - 5,0 mil. lei;

- amenajarea sălii de spectacol a Teatrului Național de Operă și Balet „Maria Bieșu” - 5,0 mil. lei;

- implementarea Programului Diplomație Culturală - 3,0 mil. lei;

- reabilitarea Conacului cu parc dendrologic al lui A. I. Pommer, satul Țaul, raionul Dondușeni - 2,0 mil. lei;

- crearea și asigurarea activității Arhivei Naționale de Film - 2,0 mil. lei;

- acordarea Premiului Național pentru contribuția substanțială cu impact considerabil la dezvoltarea societății, științei, tehnologiilor, culturii, artei și a sportului - 1,1 mil. lei;

- implementarea Programului Național Cluburile de Lectură - 1,0 mil. lei;

- crearea condițiilor de acces în muzee pentru persoanele cu dizabilități - 1,0 mil. lei;

- asigurarea activităților de informare și comunicare a Ministerului Culturii – 0,2 mil. lei.

- *reduceri de alocații în sumă de 133,4 mil. lei*, în legătură cu excluderea cheltuielilor de o singură dată, dintre care 12,4 mil. lei - plata unică cu caracter excepțional acordată personalului din cadrul instituțiilor sportive.

5.4.9. Învățământ

Pentru grupa funcțională „Învățământ” în proiectul de buget pentru anul 2024 se prevăd alocații în sumă de 17 386,5 mil. lei sau 21,1% din cheltuielile bugetului de stat.

Cheltuielile și resursele grupei date în anii 2022-2024 se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	2022 executat	2023 aprobat (modificat)	2024 proiect	2024 proiect față de 2023 aprobat (modificat)	
				(+, -)	%
Cheltuieli, total	14 669,8	17 910,8	17 386,5	-524,3	97,1
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	<i>21,4</i>	<i>21,3</i>	<i>21,1</i>	<i>-0,2</i>	<i>x</i>
cheltuieli curente	14 461,4	17 583,6	17 059,0	-524,6	97,0
cheltuieli capitale	208,4	327,2	327,5	0,3	100,1
Resurse total,	14 669,8	17 910,8	17 386,5	-524,3	97,1
<i>inclusiv:</i>					
resurse generale	14 492,8	17 671,2	17 063,0	-608,2	96,6
venituri colectate	26,9	28,8	27,6	-1,2	95,8
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	150,1	210,8	295,9	85,1	140,4

Din alocațiile prevăzute pentru grupa dată, cheltuielile cu caracter instituțional (întreținerea curentă a instituțiilor bugetare) constituie 621,2 mil. lei sau 3,6%, iar 2 894,6 mil. lei sau 16,6% sunt destinate pentru *programe de dezvoltare a ramurii, principalele fiind:*

- asigurarea elevilor cu manuale școlare - 60,8 mil. lei;
- asigurarea alimentării elevilor din instituțiile de învățământ liceal și profesional tehnic secundar din subordinea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării - 58,1 mil. lei;
- Planul (Comanda de Stat) pentru pregătirea cadrelor de specialitate - 2 023,0 mil. lei, inclusiv granturi acordate - 44,1 mii lei;
- asigurarea cu burse a elevilor și studenților din instituțiile de învățământ - 375,8 mil. lei;
- implementarea a două proiecte finanțate din surse externe - 295,9 mil. lei;
- implementarea proiectelor de renovare/construcției a blocurilor sanitare în instituțiile de învățământ primar, gimnazial și liceal - 26,2 mil. lei;
- desfășurarea examenelor de absolvire - 14,9 mil. lei;
- susținerea elevilor dotați - 13,9 mil. lei;
- asigurarea funcționării limbilor - 11,6 mil. lei;
- cotizații la organisme internaționale - 4,6 mil. lei;
- curriculum școlar - 2,8 mil. lei;
- realizarea proiectelor de investiții capitale - 3,0 mil. lei;

- asigurarea compensațiilor bănești pentru cadrele didactice din învățământul general din subordinea Ministerului Educației și Cercetării - 2,1 mil. lei;

- organizarea odihnei de vară pentru copii - 1,9 mil. lei.

Totodată, în proiectul de buget sunt incluse alocații pentru *transferurile cu destinație specială* de la bugetul de stat către autoritățile publice locale pentru finanțarea instituțiilor de învățământ în volum de 13 870,7 mil. lei sau 79,8% din totalul alocațiilor prevăzute pentru grupa dată.

Ținând cont de majorările și diminuările în sector, în anul 2024 se prevede o diminuare de 524,3 mil. lei sau circa 2,9% comparativ cu aprobat (modificat) 2023, iar față de executat în anul 2022 - o majorare de 2 716,7 mil. lei sau circa 18,5 la sută.

Factorii principali care au influențat modificarea alocațiilor comparativ cu aprobat (modificat) 2023 sunt:

- *majorări de alocații în sumă de 451,6 mil. lei pentru:*

- implementarea proiectelor finanțate din surse externe - 85,1 mil. lei;

- reconfigurarea prin reconceptualizarea statutului serviciilor raionale/municipale de asistență psihopedagogică și transformarea acestora în calitate de structuri componente ale Centrului Republican de Asistență Psihopedagogică - 67,7 mil. lei;

- asigurarea majorării normelor financiare pentru alimentarea copiilor și elevilor din instituțiile de învățământ - 59,3 mil. lei, inclusiv pentru instituțiile de învățământ finanțate din contul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat către bugetele locale - 55,1 mil. lei;

- majorarea cuantumului burselor elevilor și studenților din instituțiile de învățământ, inclusiv dublarea burselor de merit și burselor studenților cu profil pedagogic din cadrul instituțiilor de învățământ superior - 47,9 mil. lei;

- desfășurarea procesului educațional în cadrul instituțiilor de învățământ finanțate din contul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat către bugetele locale - 132,3 mil. lei, dintre care 31,7 mil. lei pentru deschiderea grupelor noi în cadrul instituțiilor de educație timpurie și instituțiilor de învățământ extrașcolar;

- perfecționarea cadrelor didactice - 18,4 mil. lei;

- asigurarea implementării Legii nr.270/2018 privind sistemul unic de salarizare în sectorul bugetar pentru instituțiile de învățământ - 15,4 mil. lei;

- asigurarea elevilor cu manuale școlare - 8,0 mil. lei;

- asigurarea funcționalității Institutului Național pentru Educație și Leadership - 7,2 mil. lei;

- asigurarea găzduirii a cea de-a 8-a ediție a Olimpiadei Europene de Informatică pentru Juniori - 3,0 mil. lei;

- susținerea elevilor de performanță înaltă - 2,8 mil. lei, inclusiv pentru instituțiile de învățământ finanțate din contul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat către bugetele locale - 0,4 mil. lei;

- crearea condițiilor adecvate în cadrul instituțiilor de învățământ din subordinea autorităților publice centrale - 2,5 mil. lei;

- majorarea cuantumului soldei elevilor și studenților din cadrul instituțiilor de învățământ din domeniile militare, securității și ordinii publice - 2,0 mil. lei.

- *reduceri de alocații în sumă de 975,9 mil. lei, în legătură cu:*

- identificarea economiilor în urma analizei cheltuielilor grupei date - 511,8 mil. lei;

- excluderea cheltuielilor de o singură dată - 444,6 mil. lei, dintre care plata unică cu caracter excepțional - 411,7 mil. lei;

- implementarea proiectelor de investiții capitale - 13,5 mil. lei;

- contribuția Guvernului pentru implementarea proiectelor finanțate din surse externe - 6,0 mil. lei, inclusiv investiții capitale - 2,0 mil. lei.

În grupa dată de cheltuieli în anul 2024 vor fi în derulare *2 proiecte finanțate din surse externe*, inclusiv:

1) Proiectul „*Învățământul superior*” cu un volum de alocații de 236,8 mil. lei, din contul contribuției din împrumuturi externe destinate implementării următoarelor măsuri:

- elaborarea unui sistem electronic unificat de admitere în învățământul superior (e-admitere);

- elaborarea Sistemului Informațional al Pieței Muncii;

- elaborarea și revizuirea Standardelor de Calificare;

- implementarea studiului de urmărire a traseului absolvenților de studii superioare.

2) Proiectul „*Îmbunătățirea calității educației*” cu un volum de alocații de 59,1 mil. lei, din contul contribuției din împrumuturi și granturi externe destinate implementării următoarelor măsuri:

- îmbunătățirea calității practicilor de predare;

- îmbunătățirea calității mediului de învățare în instituțiile participante;

- consolidarea capacității de gestionare a sectorului educațional și răspuns la criza refugiaților.

5.4.10. Protecție socială

Pentru grupa funcțională „*Protecție socială*” în proiectul de buget pentru anul 2024 se prevăd alocații în sumă de 21 497,4 mil. lei sau 26,1% din cheltuielile bugetului de stat.

Cheltuielile și resursele grupei date în anii 2022-2024 se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	2022 executat	2023 aprobat (modificat)	2024 proiect	2024 proiect față de 2023 aprobat (modificat)	
				(+, -)	%
Cheltuieli, total	18 807,0	22 034,8	21 497,4	-537,4	97,6
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	27,4	26,2	26,1	-0,1	x
cheltuieli curente	18 778,2	22 021,6	21 444,0	-577,6	97,4
cheltuieli capitale	28,8	13,2	53,4	40,2	404,5
Resurse total,	18 807,0	22 034,8	21 497,4	-537,4	97,6
<i>inclusiv:</i>					
resurse generale	18 460,6	21 819,9	21 474,9	-345,0	98,4
venituri colectate	221,4	114,5	22,5	-92,0	19,7
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	125,0	100,4		-100,4	

Din alocațiile prevăzute pentru grupa dată, cheltuielile destinate pentru *programele de dezvoltare a ramurii* constituie 3 079,1 mil. lei, principalele fiind:

- reforma sistemului de asistență socială „Restart” (aprobată prin Legea nr. 256/2023), care prevede preluarea competențelor din domeniul asistenței sociale de la autoritățile publice locale de nivelul al doilea (cu excepția municipiului Chișinău și a unității teritoriale autonome Găgăuzia) și exercitarea acestora prin intermediul a 10 Agenții teritoriale de asistență socială create în subordinea Ministerului Muncii și Protecției Sociale, care vor implementa direct și prin intermediul structurilor teritoriale de asistență socială, politica de stat în domeniul asistenței sociale - 1 230,0 mil. lei;

- acordarea compensațiilor pentru achitarea facturilor la energie destinate consumatorilor vulnerabili de energie - 700,0 mil. lei și pentru achitarea compensației la energie sub formă de plată monetară consumatorului - 777,1 mil. lei, din Fondul de reducere a vulnerabilității energetice;

- susținerea tinerilor specialiști cu studii medicale și farmaceutice, cu studii în medicină veterinară, susținerea cadrelor didactice tinere plasați în câmpul muncii - 93,6 mil. lei;

- indexarea depunerilor bănești ale cetățenilor în Banca de Economii - 15,0 mil. lei;

- realizarea Programului de stat „Prima casă” - 160,0 mil. lei;

- măsuri de protecție socială a șomerilor - 34,1 mil. lei;

- acordarea subvențiilor pentru susținerea parțială a activității Asociațiilor Obștești - 8,7 mil. lei;

- subvenții pentru Instituția Publică „Centrul Republican Experimental Protezare, Ortopedie și Reabilitare” - 60,6 mil. lei.

Ponderea cea mai semnificativă sau 85,6% în totalul grupei constituie transferurile de la bugetul de stat către bugetul asigurărilor sociale de stat pentru anul 2024 în sumă totală de 18 405,2 mil. lei. Din transferurile de la bugetul de stat către bugetul asigurărilor sociale de stat 35,7% sau 6 578,9 mil. lei sunt direcționate pentru acoperirea deficitului bugetului asigurărilor sociale de stat, cu 887,6 mil. lei mai mult față de aprobat (modificat) 2023 și 11 676,2 mil. lei sau 63,4% pentru plata prestațiilor sociale, cu 727,7 mil. lei mai mult. Modificarea volumului alocațiilor pentru plata prestațiilor sociale este condiționată de modificarea numărului de beneficiari, mărimea media a prestațiilor, precum și unele politici noi aprobate prin Legea pentru modificarea unor acte normative nr. 241/2023, dintre care pot fi enunțate:

- ✓ majorarea cuantumului indemnizației unice la nașterea copilului în corelare cu valoarea monetară a coșului minim de bunuri necesare la nașterea copilului, calculată pentru anul precedent de la 10 932,0 lei până la 12 444,0 lei - 50,4 mil. lei;

- ✓ acordarea compensațiilor la energie sub formă de plată monetară, care presupune integrarea a 2 instrumente actuale menite să susțină cetățenii în perioada rece a anului: ajutorul pentru perioada rece a anului (APRA) și compensațiile în factură, conform Legii pentru modificarea unor acte normative nr.261/2023, prin care au fost operate modificări în Legea nr. 241/2022 privind Fondul de reducere a vulnerabilității energetice și Legea nr. 133/2008 cu privire la ajutorul social -7,1 mil. lei;

- ✓ stabilirea și plata ajutorului material anual pentru protecția socială suplimentară a unor categorii de populație prin transferuri de la bugetul de stat către bugetul asigurărilor sociale de stat, conform Legii nr.256/2023 pentru modificarea unor acte normative (reforma sistemului de asistență socială „Restart”) - 9,9 mil. lei;

- ✓ indemnizația unică pentru perioada de încredințare a copilului adoptabil (concediu pentru 60-90 zile 60% din baza de calcul), indemnizația unică pentru copilul adoptat sau luat în plasament în serviciu de tutelă/curatelă, indemnizația pentru creșterea copilului cu vârsta mai mare de 3 ani adoptat s-au luat în plasament în serviciu de tutelă/curatelă - 12,1 mil. lei.

Transferurile cu destinație specială către bugetele locale pentru asistența socială au fost estimate în sumă de 281,4 mil. lei, ceea ce constituie cu 338,6 mil. lei mai puțin față de aprobat (modificat) 2023, factorul principal care a condiționat această reducere constituie reforma sistemului de asistență socială „Restart” (aprobată prin Legea nr. 256/2023), care prevede preluarea competențelor din domeniul asistenței sociale de la autoritățile publice locale de nivelul al doilea (cu excepția municipiului Chișinău și a unității teritoriale autonome Găgăuzia).

Ținând cont de majorările și diminuările în sector, în anul 2024 se prevede o diminuare a alocațiilor de 537,4 mil. lei sau circa 2,4% comparativ cu aprobat (modificat) 2023, iar față de executat în anul 2022 - o majorare de 2 690,4 mil. lei sau circa 14,3 la sută.

Factorii principali care au influențat modificarea alocațiilor comparativ cu anul 2023 sunt:

- *majorări de alocații în sumă de 2 842,6 mil. lei pentru:*

- asigurarea transferurilor de la bugetul de stat către bugetul asigurărilor sociale de stat, pentru plata prestațiilor sociale și acoperirea deficitului bugetului asigurărilor sociale de stat - 1 612,6 mil. lei;

- reforma sistemului de asistență socială „Restart” (aprobată prin Legea nr. 256/2023) - 1 230,0 mil. lei;

- *reduceri de alocații în sumă de 3 380,0 mil. lei, în legătură cu:*

- diminuarea cheltuielilor pentru compensarea diferenței de tarife, conform facturilor de gaze naturale și agentului termic (Fondul de reducere a vulnerabilității) - 2 858,0 mil. lei;

- reducerea cheltuielilor Fondului de susținerea a populației, ca urmare a anulării unor tipuri de venituri ale fondului, precum și transferul competențelor către MMPS (reforma Restart) - 93,7 mil. lei;

- diminuarea transferurilor cu destinație specială către bugetele locale, în legătură cu reforma sistemului de asistență socială „Restart” prin care s-au preluat competențele din domeniul asistenței sociale de la autoritățile publice locale de nivelul al doilea către bugetul de stat - 338,6 mil. lei;

- diminuarea cheltuielilor din proiectele finanțate din surse externe - 89,7 mil. lei.

5.5. Raporturile dintre bugetul de stat și componentele bugetului public național

5.5.1. Transferurile către bugetele locale

Pentru anul 2024 raporturile între bugetul de stat cu bugetele locale sunt stabilite în baza Legii nr. 397/2003 privind finanțele publice locale, Codul fiscal nr.1163/1997, Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr.270/2018, precum și alte acte normative.

Astfel, raporturile dintre bugetul de stat și bugetele locale se rezumă la:

1. transferuri cu destinație generală;
2. transferuri cu destinație specială.

Conform calculelor efectuate pentru anul 2024 volumul total al transferurilor de la bugetul de stat către bugetele locale se cifrează la 17 902,6 mil. lei, dintre care:

- transferuri cu destinație generală - 1 827,2 mil. lei;
- transferurile cu destinație specială - 15 363,5 mil. lei;
- alte transferuri curente cu destinație generală - 711,9 mil. lei.

Transferuri cu destinație generală

Suma transferurilor cu destinație generală de la bugetul de stat către bugetele locale de ambele nivele efectuate din fondul de susținere financiară a unităților administrativ-teritoriale sunt calculate, conform legii, pe bază de formulă distinctă pentru fiecare UAT de nivelul întâi și nivelul al doilea, pe baza datelor conform execuției bugetare din anul 2022 și constituie 1 827,2 mil. lei, cu 437,7 mil. lei sau cu 19,3% mai puțin comparativ cu suma transferurilor precizate pentru anul 2023.

Fondul de susținere financiară a UAT se formează din impozitul pe venitul persoanelor fizice, nealocat sub formă de defalcări la bugetele locale, care pentru anul 2024, conform execuției bugetare din anul 2022, constituie 2 173,5 mil. lei. Totodată, fondul de susținere financiară a UAT a fost suplimentat cu o cotă-parte de 10% din impozitul pe venitul obținut din activitatea de întreprinzător încasat în anul 2022 în volum de 607,7 mil. lei.

Transferurile cu destinație generală de la bugetul de stat pentru bugetele locale de nivelul al doilea sunt în diminuare comparativ cu anul 2023, având în vedere preluarea competențelor din domeniul asistenței sociale de la autoritățile publice locale de nivelul al doilea (cu excepția municipiului Chișinău și a unității teritoriale autonome Găgăuzia) și exercitarea acestora prin intermediul a 10 Agenții teritoriale de asistență socială create în subordinea Ministerului Muncii și Protecției Sociale, care vor implementa direct și prin intermediul structurilor teritoriale de asistență socială, politica de stat în domeniul asistenței sociale, având la bază reglementările Legii nr. 256/2023 pentru modificarea unor acte normative.

Transferuri cu destinație specială

Conform prevederilor Legii nr. 397/2003 privind finanțele publice locale, transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat către bugetele locale se alocă pentru finanțarea:

- a) învățământului preșcolar, primar, secundar-general, special și complementar (extrașcolar);
- b) competențelor delegate autorităților administrațiilor publice locale (în continuare - APL);
- c) infrastructurii drumurilor de interes raional (municipal);
- d) altor măsuri speciale.

Totodată, ținând cont că școlile sportive sunt instituții de învățământ extrașcolar, finanțarea acestora, la fel, se efectuează din contul transferurilor cu destinație specială.

Transferuri cu destinație specială pentru învățământ

Suma transferurilor cu destinație specială pentru instituțiile de învățământ constituie 13 870,7 mil. lei, cu 616,3 mil. lei mai puțin comparativ cu suma transferurilor precizate pentru anul 2023.

Calculul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat către bugetele locale pentru acoperirea cheltuielilor din *învățământ* pentru anul 2024 a fost efectuat după cum urmează:

1. transferurile cu destinație specială pentru *învățământul preșcolar* pentru fiecare unitate administrativ-teritorială au fost calculate în baza transferurilor stabilite pentru anul 2023 pentru nivelul de învățământ respectiv. Totodată, transferurile cu destinație specială pentru învățământul preșcolar au fost:

- majorate cu mijloace financiare pentru deschiderea grupelor noi - 30,3 mil. lei;

- suplimentate cu alocații pentru majorarea normelor financiare pentru alimentarea copiilor și elevilor - 33,1 mil. lei;

- diminuate cu mijloacele financiare ce țin de compensațiile bănești anuale în mărime de 4000 lei pentru personalul de conducere și didactic din instituțiile de învățământ general public, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr.969/2018, în baza numărului de beneficiari prezentat de Ministerul Educației și Cercetării - 1,3 mil. lei;

- diminuate prin excluderea cheltuielilor de o singură dată - 189,1 mil. lei, dintre care 96,7 mil. lei - plata unică cu caracter excepțional acordată personalului din cadrul instituțiilor de învățământ.

De asemenea, transferurile cu destinație specială pentru învățământul preșcolar au fost ajustate cu propunerile de redistribuire a transferurilor cu destinație specială între bugetele locale, înaintate în baza deciziilor autorităților reprezentative și deliberative, ca urmare a reorganizărilor instituțiilor de învățământ (raioanele Cantemir, Criuleni, Ocnița și Ungheni).

2. Transferurile cu destinație specială pentru *învățământul primar și secundar* includ transferuri categoriale pentru școli primare, gimnazii și licee, calculate după Metodologia de finanțare în bază de cost standard per elev, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 868/2018.

Totodată, transferurile cu destinație specială pentru învățământul primar și secundar au fost:

- ajustate cu cheltuielile medii aprobate per beneficiar, în baza numărului de elevi prezentat de Ministerul Educației și Cercetării - 55,3 mil. lei;

- majorate cu suma de 100,0 mil. lei pentru consolidarea financiară a instituțiilor de învățământ;

- suplimentate cu alocații pentru majorarea normelor financiare pentru alimentarea copiilor și elevilor - 21,4 mil. lei;

- diminuate cu mijloacele financiare ce țin de compensațiile bănești anuale în mărime de 4000 lei pentru personalul de conducere și didactic din instituțiile de învățământ general public, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr.969/2018, în baza numărului de beneficiari prezentat de Ministerul Educației și Cercetării - 0,9 mil. lei;

- diminuate prin excluderea cheltuielilor de o singură dată - 383,7 mil. lei, dintre care 228,9 mil. lei - plata unică cu caracter excepțional acordată personalului din cadrul instituțiilor de învățământ.

Cuantumul normativului valoric pentru un „elev ponderat” și a normativului valoric pentru o instituție, luat în calcul la stabilirea transferurilor categoricale constituie 19 020,0 lei și respectiv 1 022 594,0 lei.

De asemenea, pentru acordarea dejunurilor calde elevilor, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr.234/2005 „Cu privire la alimentarea elevilor”, s-a luat în calcul numărul elevilor claselor I-IV, la situația din 1 octombrie 2022 (disponibil de facto la sfârșitul perioadei de gestiune) și norma de alimentație de 16,5 lei/zi pentru un elev calculată pentru 171 zile de alimentație.

Pentru unele instituții de învățământ secundar din unele localități ale raioanelor Anenii Noi, Căușeni și Dubăsari, amplasate în zona de securitate, au fost luați în calcul și elevii din clasele V-XII, la situația din 1 octombrie 2022 (disponibil de facto la sfârșitul perioadei de gestiune), sunt alocate transferuri cu destinație specială în mărime de 4,1 mil. lei.

În legătură cu particularitățile specifice din planurile de învățământ privind *studierea limbilor minorităților naționale* și pentru studiarea istoriei, culturii și tradițiilor poporului sunt luate în calcul mijloace financiare pentru acest scop în volum de 43,3 mil. lei.

Referitor la organizarea învățământului gimnazial și liceal pentru deținuții minori din penitenciare (municipiile Chișinău și Bălți și raioanele Cahul, Hâncești și Rezina), transferurile cu destinație specială includ mijloace pentru achitarea salariilor profesorilor, care activează în clasele din penitenciarele respective în mărime de 1,7 mil. lei.

Transferurile cu destinație specială pentru învățământ includ și mijloace financiare pentru *organizarea și desfășurarea examenelor de absolvire*, în conformitate cu noile prevederi ale Hotărârii Guvernului nr. 391/2014 „Cu privire la acțiunile de organizare și desfășurare a examenelor de absolvire a nivelurilor de învățământ” în mărime de 7,6 mil. lei.

Suplimentar, au fost prevăzute mijloace financiare pentru personalul școlilor primare, gimnaziilor și liceelor din partea stângă a Nistrului din raionul Dubăsari, satul Varnița din raionul Anenii Noi și din satele Copanca și Hagimus raionul Căușeni, care beneficiază de salariul de bază majorat cu 4 clase de salarizare succesive, determinat în condițiile Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr. 270/2018 în mărime de 3,7 mil. lei.

Pentru *liceele-internat cu profil sportiv* s-a luat în calcul numărul elevilor claselor V-XII, la sfârșitul perioadei de gestiune potrivit Raportului privind îndeplinirea planului de rețea, state și contingente în instituțiile de învățăminte primar și secundar general pe anul 2023, norma de alimentație de 81,60 lei/zi pentru anul 2024, calculată pentru 273 zile de alimentație.

3. Transferurile cu destinație specială pentru *învățământul special* au fost calculate în baza transferurilor stabilite pentru anul 2023 pentru respectivele instituții. Totodată, transferurile pentru învățământul special au fost:

- suplimentate cu alocații pentru majorarea normelor financiare pentru alimentarea copiilor și elevilor - 0,6 mil. lei;

- diminuate cu mijloacele financiare ce țin de compensațiile bănești anuale în mărime de 4000 lei pentru personalul de conducere și didactic din instituțiile de învățământ general public, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr.969/2018, în baza numărului de beneficiari prezentat de Ministerul Educației și Cercetării - 0,1 mil. lei;

- diminuate prin excluderea cheltuielilor de o singură dată - 6,2 mil. lei, dintre care 1,3 mil. lei - plata unică cu caracter excepțional acordată personalului din cadrul instituțiilor de învățământ.

4. Transferurile cu destinație specială pentru *învățământul extrașcolar și odihna de vară* au fost calculate în baza transferurilor stabilite pentru anul 2023 pentru instituțiile/măsurile respective. Totodată, transferurile cu destinație specială pentru învățământul extrașcolar au fost:

- majorate cu mijloace financiare pentru deschiderea grupelor noi - 1,4 mil. lei;

- suplimentate cu mijloacele financiare ce țin de compensațiile bănești anuale în mărime de 4000 lei pentru personalul de conducere și didactic din instituțiile de învățământ general public, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 969/2018, în baza numărului de beneficiari prezentat de Ministerul Educației și Cercetării - 0,1 mil. lei;

- majorate cu mijloace financiare pentru susținerea elevilor dotați - 0,4 mil. lei.

Transferuri cu destinație specială pentru școlile sportive

Suma transferurilor cu destinație specială pentru școlile sportive constituie 361,2 mil. lei, cu 20,4 mil. lei mai puțin comparativ cu suma transferurilor precizate pentru anul 2023.

Totodată, transferurile cu destinație specială pentru școlile sportive au fost:

- majorate cu mijloace financiare alocate pentru deschiderea secțiilor sportive noi și înființarea a 3 școli sportive noi, în urma examinării solicitărilor înaintate de către autoritățile publice locale - 13,6 mil. lei;

- diminuate cu 34,0 mil. lei, în legătură cu excluderea cheltuielilor de o singură dată, dintre care 9,8 mil. lei - plata unică cu caracter excepțional acordată personalului din cadrul școlilor sportive.

Transferuri pentru unele plăți sociale, indemnizații și servicii sociale

La estimarea transferurilor cu destinație specială la ramura „Protecție socială” s-a ținut cont de reglementările Legii nr. 256/2023 pentru modificarea unor acte normative (reforma sistemului de asistență socială „Restart”).

Potrivit modificărilor la art.4 alin.2 din Legea privind descentralizarea administrativă nr. 435/2006 din competențele proprii ale autorităților publice locale de nivelul al doilea, sunt excluse administrarea unităților de asistență socială de interes raional și dezvoltarea și gestionarea serviciilor sociale comunitare pentru categoriile social-vulnerabile, monitorizarea calității serviciilor sociale, care vor trece în responsabilitatea Agențiilor Teritoriale de Asistență Socială (ATAS).

Prevederile respective vor constitui domenii proprii de activitate doar pentru autoritățile administrației publice ale municipiului Chișinău și ale unității teritoriale autonome Găgăuzia.

În acest context, Agențiile teritoriale de asistență socială/autoritățile administrației publice ale municipiului Chișinău și unității teritoriale autonome a Găgăuzia vor asigura dezvoltarea și gestionarea serviciilor sociale în conformitate cu competențele stabilite, în funcție de necesitățile identificate ale populației din teritoriul administrat, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi, agenții economici, patronatele, sindicatele din teritoriu și cu asociațiile obștești din țară și din străinătate.

Din contul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat se finanțează competențele autorităților publice centrale în domeniul asistenței sociale care se deleagă autorităților administrației publice ale municipiului Chișinău și ale unității teritoriale autonome Găgăuzia.

Suma transferurilor cu destinație specială pentru plățile sociale efectuate din bugetul de stat către bugetele locale pentru anul 2024 a fost estimată reieșind din prioritățile strategice ale sectorului, precum și angajamentele de cheltuieli asumate

în anii precedenți cu impact financiar asupra anilor următori și constituie 281,4 mil. lei.

Ca transferuri cu destinație specială pentru finanțarea competențelor delegate autorităților administrației publice locale sunt prevăzute:

A. Plățile sociale pentru municipiul Chișinău și UTA Găgăuzia, care includ:

1. *compensația pentru serviciile de transport*, care prevede compensația cheltuielilor pentru călătoria în transportul comun urban, suburban și interurban (cu excepția taximetrelor) și compensația anuală pentru cheltuielile legate de serviciile de transport, care se acordă persoanelor cu dizabilități locomotorii, persoanelor cu dizabilități severe și accentuate, copiilor cu dizabilități, precum și persoanelor care însoțesc persoane cu dizabilități severe sau copii cu dizabilități - prevăzute în articolul 49 al Legii privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități nr. 60/1992. Pentru anul 2024 se prevede acordarea compensației în volum de 38,0 mil. lei.

Prin urmare, cuantumul anual al compensației respective constituie:

- pentru persoane cu dizabilități severe și copiilor cu dizabilități în vârstă de până la 18 ani, precum și persoanelor care însoțesc o persoană cu dizabilitate severă sau un copil cu dizabilități (s-au estimat în mărime de 480 lei/trimestrial) - 1920 lei/anual;

- pentru persoane cu dizabilități accentuate (s-au estimat în mărime de 240 lei/trimestrial) - 960 lei/anual.

Suplimentar la mărimile compensației menționate mai sus, persoanele cu dizabilități locomotorii (inclusiv copii cu dizabilități locomotorii în vârstă de până la 18 ani) beneficiază de un supliment în mărime de 270 lei/trimestrial - 1080 lei/anual.

Condițiile de stabilire și plată a compensației pentru serviciile de transport sânt stipulate în Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1413/2016 (modificată prin Hotărârea Guvernului nr. 368/2022).

2. *indemnizație pentru copiii rămași fără ocrotire părintească și a celor rămași temporar fără ocrotire părintească:*

a) *indemnizația pentru copiii adoptați și cei aflați sub tutelă/curatelă*, care prevede plata indemnizației pentru copii rămași fără ocrotire părintească și a celor rămași temporar fără ocrotire părintească, conform prevederilor art.14 și art.15 din Legea nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți.

Condițiile de stabilire și plată a indemnizațiilor pentru copii adoptați sau cei aflați sub tutelă/curatelă sânt stipulate în Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 581/2006 și Regulamentul cu privire la tipurile, cuantumul și condițiile specifice de acordare a indemnizațiilor pentru creșterea și îngrijirea

copiilor plasați în serviciile de tutelă/curatelă, asistență parentală profesionistă și casă de copii de tip familial, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1278/2018.

b) *indemnizația pentru copiii cu vârsta de 7-17 ani, în cazul elevilor/studenților cu vârsta de până la 18 ani, persoane apte de muncă, în cazul elevilor/studenților cu vârstă mai mare de 18 ani*, conform Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a indemnizațiilor pentru unele categorii de copii și tineri, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 132/2020.

Pentru anul 2024, pentru ambele categorii de beneficiari au fost prevăzute mijloace financiare în mărime de 16,7 mil. lei.

3. *indemnizații și compensații pentru absolvenții instituțiilor de învățământ superior și profesional tehnic post-secundar, încadrați în instituțiile de învățământ în primii 3 ani după absolvirea acestora* pentru plata indemnizației unice și pentru compensarea lunară a cheltuielilor pentru închirierea spațiului locativ, consumul de energie termică și electrică personalului didactic angajat în instituțiile de învățământ publice din mediul rural și centrele raionale, încadrați în instituțiile de învățământ, prin repartizare de către Ministerul Educației, potrivit art. 134(5) și (6) din Codul Educației nr. 152/2014. Modalitatea de calculare, repartizare, utilizare și evidență a transferurilor cu destinație specială pentru susținerea cadrelor didactice tinere sânt stipulate în Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.802/2015.

Pentru anul 2024 au fost prevăzute mijloace financiare pentru toate autoritățile publice locale de nivelul al doilea în mărime de 49,9 mil. lei.

4. *compensarea cheltuielilor pentru diferența de tarife la energia electrică și la gazele naturale utilizate de locuitorii unor localități din raioanele Dubăsari, Căușeni și Anenii Noi*, potrivit Legii nr. 1435/2002 pentru compensarea diferenței de tarife la energia electrică și la gazele naturale utilizate de locuitorii unor localități din raioanele Dubăsari, Căușeni și Anenii Noi.

Pentru anul 2024, în acest scop sunt prevăzute mijloace financiare în mărime de 163,2 mil. lei.

5. *prestațiile sociale pentru copiii plasați în serviciile sociale* - condițiile de stabilire și plată a indemnizațiilor zilnice pentru copii sunt stipulate în Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 378/2018.

Pentru anul 2024 sunt prevăzute mijloace financiare în mărime de 2,8 mil. lei pentru asigurarea cu bani de buzunar a copiilor plasați în serviciile asistență parentală profesionistă, case de copii de tip familial, centre de plasament temporar și copii aflați sub tutelă/curatelă, începând cu clasa a V-a și până la împlinirea vârstei de 18 ani sau, după caz, finalizarea anului de studii.

B. Servicii sociale, care includ:

1. centrul de reabilitare a victimelor violenței în familie din UTA Găgăuzia, potrivit Legii nr. 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, costul căruia constituie 1,7 mil. lei;

2. centrele regionale HIV/SIDA din municipiile Chișinău și Comrat (UTA Găgăuzia), potrivit Hotărârii Guvernului nr.1010/2016 „Cu privire la aprobarea Regulamentului - cadru privind organizarea și funcționarea Centrului social regional pentru asistența persoanelor infectate HIV/SIDA și a membrilor familiilor acestora și a standardelor minime de calitate”, costul cărora constituie 4,5 mil. lei;

3. întreținerea activității mediatorului comunitar, potrivit Hotărârii Guvernului nr. 557/2013 ”Pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la organizarea activității mediatorului comunitar”, costul căruia constituie 4,6 mil. lei;

4. cheltuieli pentru procurarea serviciilor de consiliere psihologică a victimelor infracțiunii în municipiul Chișinău 0,03 mil. lei.

Suma transferurilor cu destinație specială pentru compensarea scutirilor de la plata impozitului funciar (venituri ratate) ale deținătorilor de terenuri agricole situate după traseul Rîbnița-Tiraspol pentru anul 2023 va constitui 0,6 mil. lei, în conformitate cu prevederile Legii nr. 39/2006 privind instituirea unor măsuri suplimentare de susținere a activității de întreprinzător desfășurate în localitățile din stânga Nistrului ale raionului Dubăsari, precum și a Regulamentului privind modul de compensare a veniturilor bugetelor locale, bugetului asigurărilor sociale de stat și fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, ratate în legătură cu scutirea deținătorilor de terenuri agricole situate după traseul Rîbnița-Tiraspol de la plata impozitului funciar, plata contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii și plata primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 567/2007.

Transferuri cu destinație specială pentru infrastructura drumurilor de interes raional (municipal)

Suma transferurilor cu destinație specială pentru *infrastructura drumurilor* în anul 2024 pentru bugetele locale de nivelul al doilea va constitui 849,6 mil. lei, cu un nivel de creștere de 13,2 la sută (sau 98,9 mil. lei) comparativ cu anul 2023.

Transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat către bugetele locale de nivelul al doilea pentru infrastructura drumurilor locale au fost calculate în funcție de numărul de kilometri echivalenți administrați de către autoritățile administrației publice locale în baza Legii fondului rutier nr. 720/1996, cu modificările și completările ulterioare. Deoarece municipiile Bălți și Chișinău, potrivit prevederilor Legii nr. 436/2006 privind administrația publică locală, cumulează competențele APL de ambele nivele, aceste bugete municipale suplimentar beneficiază de transferuri cu destinație specială similar mecanismului de calcul aplicat pentru bugetele locale de nivelul întâi (calculat și distribuit

proporțional numărului populației). Drept urmare, de majorarea dată vor beneficia exclusiv aceste bugete municipale.

Alte transferuri curente cu destinație generală

Suma transferurilor curente cu destinație generală în anul 2024 pentru bugetele locale de nivelul întâi va constitui 711,9 mil. lei pentru asigurarea cu resurse a domeniului propriu de activitate aferent infrastructurii drumurilor publice locale, din contul taxei pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova, urmare a redirectionării de la transferurile cu destinație specială pentru infrastructura drumurilor publice locale.

Transferurile curente cu destinație generală pentru bugetele locale de nivelul întâi au fost calculate și distribuite proporțional numărului populației prezente din teritoriul unității administrativ-teritoriale respective, date oficiale din 1 ianuarie 2023, în cuantum de 100% din volumul total al taxei pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova. În acest fel, autoritățile administrației publice locale ale unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi vor avea posibilitatea cumulării mijloacelor financiare pentru proiecte mai mari și mai costisitoare de infrastructură a drumurilor publice locale.

Transferurile de la bugetul de stat la bugetele locale pentru anul 2024 se prezintă în anexa nr.7 la proiectul de lege.

5.5.2. Transferurile către bugetul asigurărilor sociale de stat

Transferurile de la bugetul de stat către bugetul asigurărilor sociale de stat pentru anul 2024 au fost estimate în sumă de 18 405,2 mil. lei, ceea ce este cu 1612,5 mil. lei mai mult față de aprobat (modificat) 2023.

Relațiile între bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat se realizează prin:

- transferuri cu destinație specială pentru acordarea prestațiilor sociale și pentru alte cheltuieli care, potrivit legislației în vigoare, se suportă de la bugetul de stat prin intermediul bugetului asigurărilor sociale de stat. Pentru anul 2024 acestea au fost estimate în volum de 11 826,3 mil. lei, sau cu 762,7 mil. lei mai mult față de precizat 2023;

- transferuri de la bugetul de stat pentru acoperirea insuficienței veniturilor bugetului asigurărilor sociale de stat, în cazul în care resursele bugetului asigurărilor sociale de stat nu acoperă cheltuielile acestuia, care se estimează în sumă de 6 578,9 mil. lei, cu 887,6 mil. lei mai mult față de precizat 2023.

5.5.3. Transferurile către fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală

Pentru anul 2024, relațiile între bugetul de stat și fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală se realizează prin transferuri de la bugetul de stat în sumă de 7 249,4 mil. lei pentru:

- asigurarea obligatorie de asistență medicală a unor categorii de persoane neangajate prevăzute la art. 4, alin. (4) din Legea nr. 1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, pentru care Guvernul are calitatea de asigurat - 7 098,6 mil. lei;
- compensarea veniturilor fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală a scutirilor de la plata primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală (venituri ratate) a deținătorilor de terenuri agricole situate după traseul Râbnița-Tiraspol, în conformitate cu prevederile Legii nr. 39/2006 privind instituirea unor măsuri suplimentare de susținere a activității de întreprinzător desfășurate în localitățile din stânga Nistrului ale raionului Dubăsari și Hotărârii Guvernului nr. 567/2007 pentru aprobarea Regulamentului privind modul de compensare a veniturilor bugetelor locale, bugetului asigurărilor sociale de stat și fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, ratate în legătură cu scutirea deținătorilor de terenuri agricole situate după traseul Râbnița-Tiraspol de la plata impozitului funciar, plata contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii și plata primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală - 0,2 mil. lei;
- implementarea programului cu destinație specială „Controlul și profilaxia diabetului zaharat” - 150,6 mil. lei.

5.6. Acțiuni generale

În bugetul de stat la compartimentul Acțiuni generale se prevăd alocații în sumă totală de 51 111,0 mil. lei, care sunt repartizate pentru următoarele cheltuieli:

- transferuri către alte bugete în sumă de 43 557,2 mil. lei, ceea ce reprezintă 85,2% din suma totală a alocațiilor prevăzută la capitolul dat;
- deservirea datoriei de stat în sumă 5127,6 mil. lei de sau 10% din alocațiile compartimentului;
- asigurarea prevederilor cadrului normativ privind salarizarea în sectorul bugetar - 1650,0 mil. lei sau 3,2% din alocațiile compartimentului;
- fondurile de urgență ale Guvernului - în sumă de 400,0 mil. lei sau 0,8% din suma totală a alocațiilor la Acțiuni generale;
- implementarea Programului de stat „Prima Casă” - 160,0 mil. lei;
- plata cotizațiilor în organizațiile internaționale al căror membru este Republica Moldova - 56,5 mil. lei;

- deservirea bancară - 49,1 mil. lei;
 - asigurarea plăților pentru despăgubiri civile - 40,9 mil. lei;
 - subvenționarea locurilor de muncă - 20,0 mil. lei;
 - activități de reintegrare a țării - 15,0 mil. lei;
 - compensarea pierderilor pentru depunerile bănești în Banca de Economii - 15,0 mil. lei;
 - susținerea programului „Diaspora Acasă Reușește „DAR 1+3” - 10 mil. lei;
 - compensarea cheltuielilor persoanelor represate și ulterior reabilite - 4,9 mil. lei;
 - serviciile companiilor de rating - 2,5 mil. lei;
 - susținerea programului de granturi pentru inițiativele tinerilor la nivel local - 1,5 mil. lei;
 - Compensații bănești pentru personalul didactic - 0,7 mil. lei.
- Descrierea detaliată a alocațiilor prevăzute la acțiuni generale se regăsesc în funcțiile respective.

Tabele la Nota informativă:

Tabelul nr.1 „Indicatorii macroeconomici pe anii 2020-2026”

Tabelul nr.2 „Evoluția bugetului public național conform clasificăției economice pe anii 2021-2026”

Tabelul nr.3 „Evoluția bugetului public național conform clasificăției funcționale pe anii 2021-2026”

Tabelul nr.4 „Structura bugetului de stat conform clasificăției economice pe anii 2021-2026”

Tabelul nr.5 „Structura veniturilor bugetului de stat conform clasificăției economice pe anii 2021-2026”

Tabelul nr.6 „Structura cheltuielilor bugetului de stat conform clasificăției funcționale pe anii 2021-2026”

Tabelul nr.7 „Structura cheltuielilor bugetului de stat conform clasificăției economice pe anii 2021-2026”

Tabelul nr.8 „Sinteza programelor autorităților bugetare incluse în bugetul de stat pe anii 2021-2026”

Tabelul nr.9 „Informație privind efectivul de personal pe autorități bugetare pe anii 2023-2024”

Tabelul nr.10 „Sinteza proiectelor finanțate din surse externe, incluse în bugetul de stat pe anii 2021-2026”

Tabelul nr.11 „Activitățile care urmează a fi finanțate în cadrul proiectelor finanțate din surse externe incluse în bugetul de stat pentru anul 2024”

Tabelul nr.12 „Cheltuieli pentru contribuția Guvernului la implementarea proiectelor finanțate din surse externe pe autorități bugetare și proiecte pentru anii 2021-2026”

Tabelul nr.13 „Cheltuielile de investiții capitale finanțate din bugetul de stat pe autorități bugetare și proiecte pe anii 2021-2026”

Tabelul nr.14 „Sinteza proiectelor/măsurilor finanțate din fondul rutier în anii 2022-2023 și propuneri pentru anul 2024”

Tabelul nr.15 „Sinteza proiectelor/măsurilor finanțate din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și Locală în anii 2022-2023 și propuneri pentru anul 2024”

Tabelul nr.16 „Sinteza proiectelor/măsurilor finanțate din Fondul Național pentru Mediu în anii 2022-2023 și propuneri pentru anul 2024”

Tabelul nr.17 „Sinteza măsurilor/proiectelor finanțate din Fondul pentru eficiență energetică în anii 2022-2023 și propuneri pentru anul 2024”

Tabelul nr.18 „Propunerile de buget pentru anul 2024 ale autorităților bugetare independente/autonome”

Notă privind riscurile bugetar-fiscale

Sinteza rezultatelor monitoringului financiar al activității economico-financiare în anul 2022 și semestrul I, 2023 a întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat.

Ministrul finanțelor

Petru ROTARU